

Dehet Hmunan Hesa Kua Ama Lamtua Allah koet apan-dapa kua nol apan-kloma kia

Ama Lamtua Allah koet apan-dapa ku nol apan-kloma kia, nonool un isin nas totoang

¹ Hmunan hesa ku Ama Lamtua Allah koet apan-dapa kua nol apan-kloma kia.

² Dedeng na, apan-kloma ki daid lo bii, nol totoang sa-saa lias muik in toma lo. In muki ki ui. Nol mitang-mames tunga-kabut pampesa. Ama Lamtua Koo niu' ka lako-pait se ui la dapa.*

³ Hidi kon Ama Lamtua Allah tek noan, "Musti muik langa." Tek hidi ela kon langa ka muki.

⁴ Ngat langa na ela kon, Un dalen na kolo. Undeng asa man Un in koet ta, banan baktebes. Hidim Un sole-bating langa ka deng mitang nga, le mesa-mesam nol un oras.

⁵ Un noken langa ka noan 'lelo', nol mitang nga noan 'duman'. Leol mesa la na.

⁶⁻⁷ Hidim Ama Lamtua Allah tek pait noan, "Musti muik maan blo le soel bakisan ui la. Undeng na le muik ui ne dapa kua nol dale kia." Tek hidi ela kon, ui na bating dua meman.

⁸ Hidim Un ngali maan blo in se dapa kua ka noan 'apan'. Leol dua la na.

---

* **1:2** Dais Ibranin in se bango nia ki, muik nahin mamo, el 'Lamtua Koo la', tamlom 'angin deng Lamtua', tamlom 'kuasa deng Lamtua'.

⁹ Hidim Ama Lamtua Allah tek pait noan, “Ui in ne dale kia ka musti nakbua se mana mesa, le halin nam muik tuu.” Tek hidi ela kon tuu ka daid meman.

¹⁰ Kon tuu ka, Un ngali ngala ‘dael tuu’; nol ui in nakbua ka, Un ngali ngala ‘tasi’. Net nas totoang kon, Un dalen kolo, lole asa man Un in dake ka meman banan baktebes.

¹¹ Hidi kon Ama Lamtua Allah tek pait noan, “Tuu ka musti puting sa-saa in nupu. Sa-saa in nupung nas musti puting isin, muik beas, nol klehen kunis. Mesa-mesam puting un isin na muid un tuladang nga.” Tek hidi ela kon sa-saa man in nupung nas dadi.

¹² Se tuu kia, kai in nupung nas puting oen isin nas mesa-mesa, muid oen tuladang nga. Ngat net nas totoang kon, Un dalen na kolo, undeng asa man Un in koet tas meman banan.

¹³ Leol tilu la na.

¹⁴⁻¹⁵ Hidi kon Ama Lamtua Allah tek pait noan, “Se dapa kua, musti muik sa-saa in langa bili-ngala le halin laang apan-kloma kia. Musti muik in puting bel langa se oras lelo, ela kon, musti muik in puting bel langa se oras duman. Oen nas totoang daid tada le halin nam haup in kaih oras, lelon, bulan, nol taun nas.” Tek hidi ela kon, totoang sa-saa langang nas dadis meman.

¹⁶ Hidi kon Un koet sa-saa dua man puting nal langa tene. In tene dui ka, bel langa se oras lelo, mo in ana dui ka, bel langa se oras duman. Un kon koet duun-duun nas.

¹⁷ Un koet sa-saa nas se apan-dapa kua, le halin nam oen bel langa maa se apan-kloma kia.

¹⁸ Ta lelo la bel langa se oras lelo, nol bulan-duun

nas bel langa se oras duman. Nini ela, oen sis bakisan langa ka deng mitang nga. Net totoang nas kon, Un dalen na kolo, undeng asa man Un koet son nas meman banan.

¹⁹ Leol aat ta na.

²⁰ Hidi kon Ama Lamtua Allah tek pait noan, “Musti muik hmukit nol ikan bili-ngala, le nuil se ui dale. Nol musti muik kee bili-ngala man hong-hong se apan-kloma kia.”

²¹ Hidim Un koet totoang ikan nol hmukit tene man in nuil se ui dalen nas. Un kon koet totoang kee-tilu in hong se apan-dapa kua ngas. Ngat net nas totoang kon, Un dalen kolo, undeng asa man Un in koet son nas meman banan.

²² Hidim Un aa le bel hangun se totoang in nuling nas noan, “Ikan-ikan nas totoang musti taplaeng mamu le tao inu ui la. Nol kee-tilu kas kon musti mamu taplaeng.”

²³ Leol lima la na.

²⁴⁻²⁵ Hidim Ama Lamtua Allah tek pait noan, “Musti muik hmukit bili-ngala nuil se tuu kia. Nas hmukit in moang, hmukit huin nol hmukit in lool deng dale-dapa, memesam nonool un hnika-tuladang.” Tek ela hidi kon, totoang hmukit nas dadis. Ngat nas totoang kon, Un dalen na kolo, undeng asa man Un in koet son nas meman banan.

²⁶ Hidi nam Ama Lamtua Allah tek pait noan, “Maa le kit koet atuli li muid Kit hnika-tuladang ngia. Le halin oen man ator ikan-ikan in ne tasi kua ngas, totoang kee-tilu in ne apan-dapa kua ngas, totoang hmukit in moang ngas, nol totoang hmukit didang man in nuil se apan-kloma kia

ngas.”☆

²⁷ Kon Un koet atuli li muid Un hnika-tuladang nga. Un koet one, bihata nol biklobe.

²⁸ Hidim Un aa le beles hangun noan, “Mi musti hua-koet mamomamo, le inu apan-kloma kia, halin mi man mana-koet apan-kloma kia. Auk kon bel mi hak le mana-koet ikan-ikan, keetilu, nol totoang hmukit in se tuu dapa ki ngias.

²⁹ Hii babanan ne! Auk bel mi kakaat bili-ngala se apan-kloma kia. Nas in mula-hai man muik isin, tamlom beas, tamlom in muik klehen kunis sas.

³⁰ Auk kon bel totoang in mula-hai bili-ngala, le halin daid kakaat taung hmukit tas. Muik in kaa le bel hmukit in moang ngas, hmukit huin nas, hmukit in lolo ngas, nol keetilu kas kon.” Aa hidi ela kon, totoang in kaa bili-ngala ngas muik meman.

³¹ Ngat nas totoang kon, Un dalen na kolo, undeng asa man Un in koet son nas meman banan isi baktebes. Leol eneng nga na.

2

¹ Nini ela, Ama Lamtua Allah koet nal apan-dapa kua, nol apan-kloma kia, nonool un isin nas totoang.

² Un koet hidis totoang, kon ola ka tom nol leol itu la, Un tene.

³ Nini ela, leol itu la daid leol in tene dui, deng lelo-leol tenga las. Un ator ela meman, le eta Un koet hidis totoang son nam, Un tene se leol itu la.

☆ 1:26 Kolose 1:16

4a Ama Lamtua Allah in koet apan-dapa kua nol apan-kloma kia ka, un dehet ta ela.

*Ama Lamtua Allah koet biklobe nol bihata
(Matius 19:4-6; Markus 10:4-9; Korintus mesa
la 6:16; 15:45, 47; Efesus 5:31-33)*

4b Dedeng AMA LAMTUA Allah halas-sam mana le koet apan-dapa ku nol apan-kloma kia ka,

5-6 muik kai ina in nuli lo, undeng Un niung ulan lo bii. Dedeng na suma muik salbuta man puti deng dale kia, le tao ngoe apan-kloma kia. Nol muik atuli in daek klapa lo bii.

7 Hidi kon AMA LAMTUA Allah kat nal dale bubuit, le daken daid atuli. Hidim Un huu tamang hngasa laok se atuling na deng ilu ka, kon un nuli meman.

8 Hidi nam, AMA LAMTUA Allah daek klapa mesa se dale Eden, se halin leol saken. Hidim Un bel atuling na le daad se klaap na dale.

9 Se klaap na, Un mul kai ina banan mamomamo son, man atuli li bisa kaa oen isin man fala banan nas. Un kon mul kai ina dua man hnika ngas bakisan se klaap na hlala ka. Eta atuli li kaa kai ina mesan na isin na lam, un haup in nuli napiut. Mo eta atuli li kaa deng kai isin mesan na lam, un taan nal ol man banan nol ol man daat ta.

10 Muik palun mesa man baa puti deng klaap na. Palun na baa fanga aat.

11 Un fanga mesa la, ngala Pison. Fanga na baa keo papmes dale Hawila, man muik lil-mea mamomamo.

12 Se na muik lil-mea isin, muik kai ina man uin na bui bingis, nol muik baut kaloe'.

13 Palun na fanga dua la, ngala Gihon. Fanga na baa keo papmes dale Kus.*

14 Un fanga tilu la, ngala Tigris. Fanga ni daid toon, deng dale Asyur† halin leol-saken. Un fanga aat ta, ngala Efrat.

15 Ama Lamtua Allah bel atuling na daad se Eden le doha-tinang klaap na babanan.

16 Hidim Un hid atuling na noan, “Ku boel kaa kai isin saa tuun deng totoang kai ina in se klaap ni dalen nias.

17 Mo muik kai ina mesa, man ku boel kaa isin na lo. Na kai ina in tek puting ol man banan nol ol man daat ta. Eta ku kaan nam taon elola ko ku mate.”

18 Hidi nam AMA LAMTUA Allah aa pait noan, “Eta atuling ni sii nuli sii-siing ngam banan lo. Tiata Auk le daek belen tapa mesa, man tatai nol una.”

19-20 Dedeng na, AMA LAMTUA Allah dauk dale, le daek hmukit ti beas bakun, nol tilu-kee kas. Hidim Un kil nol hmukit tas nol tilu-kee nas laok bel atuling na, le halin nam un ngali oen ngalan nas. Kon nam atuling na ngali hmukit tas nol tilu-kee nas, mesa-mesam nol un ngala. Mo un esa haup tapa, man tom nol una lo bii.

21 Hidi kon AMA LAMTUA Allah tao atuling na le un niin nala. Nikit un niin nala kon, Ama Lamtua kat un seen blapas sas mesa, hidim kulis tema papa la pait.

---

* **2:13** Hmunan nu dale ni ngala ‘Kus’. Halas ni, dale na ne dale Etiopia, nol dale Sudan, maan dua nias ne Afrika halin leol-saken.

† **2:14** Dale Asyur ram halas ni ngala, ‘Irak’.

22 Deng seen na, Un daken daid bihata mesa. Hidim Un tapa bihatang na lako bel atuling nga.

23 Net bihatang na kon, atuling nga tek noan, “Eli le! Ni halas-sam tom nol au!

Un seen na banansila el auk seen ni kon.

Nol un sisin na kon banansila el auk sising ngia.

Undeng un daid deng biklobe lia, tiata auk ngali un ngala ka noan ‘bihata’.”‡

24 Undeng na, biklobe li musti nang un ina-aman nas,

le lako nuil koo-dalen mes nol un sapa-bihatan na,

ta oen duas butu-kil apa daid mes son.

25 Dedeng na, oen duas kulit, mo oen duas nataka taan in mae ki lo.

3

Atuli li dai hii-ming se Ama Lamtua Allah lo

1 Totoang hmukit man AMA LAMTUA Allah in koet son se apan-kloma kia ngas, ula la man taan in nole-lilung dui. Oe mesan na, ula la keket bihatang nga noan, “Baktebes Ama Lamtua Allah kaing noan, ‘Mi boel kaa totoang kai isin in se klaap ni dalen nias lo, ta lo?’ ”

2-3 Bihatang nga situn noan “Loo! Kaim boel kaas totoang! Mo muik kai ina mes sii man ne klaap ni hlala kia, man Ama Lamtua Allah kaing kaim le boel kaan lo. Un tek noan kaim boel kaan lo, nol boel sepo tom un isin na deken, ta lo kam kaim matem.”

---

‡ 2:23 Se dais Ibranin nam, biklobe li noken ‘ish’. Nol bihata li ‘isha’. Tiata se nia, oen kuti dais noan “isha (bihata) daid deng ish (biklobe).”

⁴ Mo ula la siut noan, “Hoe, na tom lo! Mi matem lo!

⁵ Ama Lamtua Allah kaing ela, undeng Un taan meman son, le eta mi kaa kai na isin na lam, mi kon daid in tana el Un kon. Le taan ol man banan, nol ol man daat ta.”

⁶ Hidim bihatang nga ngat tam, kai ina na banan isi, nol un isin na hnika el noan fala banan isi. Kon un nangan noan, “Eta auk kaa kai isin nia lam, taon elola ko auk daid in tana.” Tiata un nui kai isin na le kaan. Hidim un kil bel un sapa ka, tiata un sapa ka kon kaa.

⁷ Kaa hidi kon nahkitu lam, oen taan noan, oen duas lulit. Tiata oen noot kai klehen le puba kele oen duas apan nas.

⁸ Lelo-hat kon, oen ming AMA LAMTUA Allah lako-pait se klaap na dalen. Tukun nam oen lakos hunis se kai ina mes peke, le halin nam AMA LAMTUA net oen deken.

⁹ Mo AMA LAMTUA Allah haman biklobeng nga noan, “Hoe! Adam, ku ne ola ka?”

¹⁰ Biklobeng nga siut noan, “Auk ming Ama Lamtua fala ka. Mo auk mae, ta le auk lulit tam. Tiata auk lail huning.”

¹¹ Hidi kon Ama Lamtua tek noan, “Asii man tek noan ku lulit ta? Taon elola ko ku kaa kai isin man auk in kaing son na, ta lo?”

¹² Un siut noan, “Bihatang man Ama Lamtua in tapa bel au ka, man bel auk kai isin na le kaa!”

¹³ Hidi kon AMA LAMTUA Allah ketan bihatang nga noan, “Amo tasao le ku tao ela lia?”

Kon bihatang nga siut noan, “Le ula la man nole au lam! Tiata auk kaa kai isin na son.”

Ama Lamtua Allah sumpa-bahang one

¹⁴ Hidi na kon, AMA LAMTUA Allah bahang ula la noan,

“Undeng ku in tao nia, ta Auk hukung ku. Deng totoang hmukit tias, suma ku sii man tom in bahang. Deng leol neot nia didiin ku mate, ku suma lool nini ku taim ma tuun, nol ku in kaa ka dale.

¹⁵ Auk tao ku nol bihatang ni le mi komali nol apa tutungus. Nol mi duam in hua-koet tas kon ela. Mam ku in hua-koet tas sau atuli li se oen iin baih ngungun nas. Mo mam un in hua-koet tas mes, tutu dudus ku bom ma.”

¹⁶ Hidi nam Ama Lamtua Allah tek bihatang nga noan,

“Mam Auk taplaeng ku in susa ka se oras ku in behe ka, nol taplaeng ili se oras ku in hua ka. Mo ela kon, ku kom isi nol ku sapa-biklobem ma tutungus. Nol un man ator ku.”

¹⁷ Hidim Ama Lamtua Allah tek biklobeng nga noan,

“Ku muid Auk in leka ka lo, mo muid ku sapam ma in koma ka, le kaa kai isin man Auk in kaing son na. Tiata ku kon tom in hukung. Nol dale ki kon tom in hukung. Deng neot nia lako pes ku mate, ku musti daek hiti-late le bali dale kia, halas-sam ku haup in kaa. Nol daek ela, halas-sam ku haup in nuli.

¹⁸ Ku soko-hai sa-saa tuun kon, dale ki suma puting bel ku duli nol kles tuun.

¹⁹ Hidim ku musti daek hiti-late, halas-sam dale ki puting bel ku in kaa. Ku musti dake le lating baa ela, lako lius ku in mate ka. Auk daek nal ku deng dale kia, tiata eta ku mate kam, ku pait lako daid dale.”

20 Hidi na kon, Adam ngali un sapa ka ngala 'Hawa' (man lin na tatai nol dais Ibranin man muik nahin noan 'bel in nuli'), ta un na mo in deng totoang atuil lia.*

21 Hidim AMA LAMTUA Allah daek kai-baut nini hmukit bulang le beles duas halin pake.

Ama Lamtua Allah nulut puting Adam nol Hawa

22 AMA LAMTUA Allah tek noan, "Halas ni, atuil nias taan ol banan nol ol man daat ta son, banansila el Kita. Tiata tamlom oen kon kaa kai isin, deng kai ina man kil in nuli napiut ta la."

23 Hidim Un nulut puting oen deng klaap in se Eden na, le oen lakos se maan didang, le nuil nol in bali dale, halin oen nulis deng dale na in hapu ka.

24 Nulut hidis kon, Ama Lamtua Allah tadu Un ima-ii in muik dila' deng sorga ngas,† le laok doh klaap na halin leol-saken na. Oen kil suli in lalen lako-pait, man kaloe banansila el ai ka. Ama Lamtua tadu oen le hep tele lalan in taam laok bus el klapa la ka, undeng eta atuli nui kai isin man kil in nuli hidi nutus taan lo ka lam, Un kom lo.

4

Dehet deng Kain nol Habel

1 Oe mesan na, Adam niin nakbuan nol un sapa, Hawa. Kon bihatang nga behe. Hidi kon un hua ana biklobe mesa. Un tek noan, "Auk hua

* **3:20** Se dais Ibranin nam, 'adam' nahin na noan 'atuli'.

† **3:24** Dais Ibranin deng Ama Lamtua ima-ii man muik dila' deng sorga ngas noken noan, 'kerubim'.

nal tana-ana biklobeng mes son, undeng AMA LAMTUA man tulung au.” Hidim un ngali tana-ana na ngala, *Kaen* (nahin na noan ‘kat puting’).

² Hidi nam Hawa hua tana-ana biklobeng mes pait. Kon un ngali ngala, *Habel*.

Dedeng oen duas tenes maas sa, Habel lolo-poa hmukit mo Kain daek klapa.

³ Oe mesan na, Kain kil nol un klapa la in hapu ngas tenga, le bel AMA LAMTUA.

⁴ Habel kon kil un lae-blai heteng ngas ana hmunan nas. Un keo lae-blai nas, hidim un kil sisin man banan dui ngas le bel Ama Lamtua. Ngat net ela kon, AMA LAMTUA dalen kolo nol Habel in bele ngas.

⁵ Mo Un kom Kain in bele ngas lo. Ta Kain koon-mali isi, didiin un sila ka mitang-tilu.

⁶ Kon AMA LAMTUA aa nol Kain noan, “Hoe Kain! Tasao le ku komali isi ela lia? Taon elol le ku silam ma mitang-tilu ela lia?”

⁷ Eta ku daek banan nam, taon elola ko Auk sium ku nol babanan. Mo doha-doha! Eta ku daek dadaat tam, mam in daat na hai bali ku, banansila el luis in daek blaoh le holon tetema ka. Tiata eta ku kom le daek dadaat tam, banan dui ka ku hutun soleng meman tia!”

⁸ Oe mesan na, Kain nusi Habel noan, “Adi! Maa le kit duat laok klapa lua.”* Nikit oen lakos lius se uas kon, nahkitu lam Kain diuk tele un palin Habel.

⁹ Hidi kon AMA LAMTUA ketan Kain noan, “Hoe Kain! Ku palim ma ne ola ka?”

---

* **4:8** Muik in dula blaen ila lo, man pake Habel in aa ka, mo dais nas dulas ne dais Ibrani esa ka lo.

Kain siut noan, “Eh, un ne ola kam, auk tanan lo! Bali le auk niam kil un iin na le!”

¹⁰ Kon Ama Lamtua tekan noan, “Tasao le ku daek dadaat isi ela lia? Ku bali noan ku buni nal ku palim ma dala ka se dale dale, le Auk netan loo ke? Auk net hidi totoang son.

¹¹ Halas ni bahang saek tom ku son. Ta dedeng ku keo tele ku palim ma ka, dale ka nus nuli un dala ka. Tiata halas ni dale ka, bel ku in nuli pait lo son.

¹² Eta ku daek klapa lam, dale ka puting bel ku isin saa pait lo ka. Ninin deng halas nia, ku tupu-talas lako-pait, banansila el atuil kasiang man nuting in nuli se apan-kloma kia ka.”

¹³ Mo Kain labang nol AMA LAMTUA noan, “Idah! Ama Lamtua! Taon elol le Ama Lamtua bahang auk ngele isi eli lia? Auk lep nalan pait lo son.

¹⁴ Undeng Ama Lamtua nulut auk deng maan ni son, tiata mam auk katang deng Ama Lamtua. Auk tupu-talas le lako-pait ela tukun. Hidim asii tukun man tutnaal nol au lam, taon elola ko oen keo tele au.”

¹⁵ Mo AMA LAMTUA siut bali noan, “Ela lo! Asii man keo tele ku lam, mam Auk in belen hukung nga ngele dui lalis itu.” Hidim AMA LAMTUA tao taad se Kain, halin nam atuli li tana, le keo tele un deken.

¹⁶ Hidi na kon, Kain lako nang maan na, le lako katang deng AMA LAMTUA. Un lako lius se mana mesa, se klaap Eden na halin leol-saken na. Maan na ngala *Nod*, man nahin na noan, ‘Tupu-talas’. Kon un daad se maan na.

Kain in hua-koet tas

¹⁷ Hidi nam Kain sapa, kon un sapa ka behe. Ti un hua ana biklobe mesa, oen ngali ngala Henok. Kon Kain bangun ingu mesa. Hidim un ngali iung na ngala Henok, muid un ana ka ngala ka.

¹⁸ Hidim Henok ana ka ngala Irad. Irad ana ka, Mehuyael. Mehuyael ana ka, Metusael. Nol Metusael ana ka, Lamek.

¹⁹ Lamek saap nol bihata at dua. Mes ngala Ada, nol mesan na pait ngala Sila.

²⁰ Ada ana ka ngala Yabal. Un in hua-koet tas daid atuil in lolo-poa hmukit. Oen nuil seda-seda se mana mamu, nol oen daad se hleep dales tukun.

²¹ Un palin na, ngala Yubal. Yubal in hua-koet tas daid atuil in kuti taan sasanu, gitar, juk nol huu taan klingu nol ole'.

²² Lamek sapa Sila, hua Tubal Kain. Un in hua-koet tas daid tukang bisi, tiata oen daek sa-saa bili-ngala deng bisi nol tungdadi nol bis-kunis. Tubal Kain palin bihata la, ngala Naama.

²³ Oe mesan na, Lamek naka-naka apa ka se un sapan nas duos silan noan, "Mi duam hii ke! Apin tana-biklobeng mes keng nol au, mo auk tuk tele una.

²⁴ Atuil in keo tele Kain nas, haup in hukung lalis itu. Mo eta muik in le hatu-pukun nol au kam, oen haup hukung oe buk itu beas itu."

Adam muik ana mes pait, ngala Set

²⁵ Adam sapa Hawa hua ana biklobe mes pait. Kon oen ngali tana-ana na, ngala Set (man nahin na noan, 'tunang bele'). Undeng Hawa tek noan,

“Ama Lamtua tunang bel auk tana-ana ni son, le seda Habel man Kain in keo tele son na.”

²⁶ Nesa-nesang kon Set haup ana biklobe mesa, ngala Enos.

Lius dedeng na, halas-sam atuli las mulai todan-lahing se AMA LAMTUA Allah.

5

Dehet deng Adam in hua-koet tas lako pes Noh

¹⁻² Dedeng Lamtua Allah koet atuli lia ka, Un koet oen muid Un hnika-tuladang nga. Un koet one, bihata nol biklobe. Un noken oen noan ‘atuli’, hidim Un bel hangun se one.

Atuling hmunan na, ngala Adam. Adam in hua-koet tas, ngalan nas elia:

³ Dedeng Adam umur taun ngatus buk tiul kon, un haup ana biklobe mesa, man hnika-tuladang nga banansila el un kon. Kon un ngali tana-ana na, ngala *Set*.

⁴ Hidi nam, Adam nuli taplaeng pait taun 800, un kon haup taplaeng aan biklobe nol bihata.

⁵ Dedeng un umur taun 930 halas-sam, un mate.

⁶ Dedeng Set umur taun 105, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Enos.

⁷ Hidim Set nuli taplaeng pait taun 807, nol un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

⁸ Dedeng un umur taun 912, halas-sam un mate.

⁹ Dedeng Enos umur taun buk sipa, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Kenan.

¹⁰ Hidim, Enos nuli taplaeng pait taun 815. Un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

¹¹ Dedeng un umur taun 905, halas-sam un mate.

12 Dedeng Kenan umur taun buk itu, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Mahalalel.

13 Hidi nam, Kenan nuli taplaeng pait taun 840. Un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

14 Un umur taun 910, halas-sam un mate.

15 Dedeng Mahalalel umur taun buk eneng beas lima, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Yared.

16 Hidi nam, Mahalalel nuli taplaeng taun 830. Un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

17 Dedeng un umur taun 895, halas-sam un mate.

18 Dedeng Yared umur taun 162, un haup ana biklobe mesa, ngala Henok.

19 Hidi nam, Yared nuli taplaeng pait taun 800, nol un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

20 Dedeng un umur taun 962, halas-sam un mate.

21 Dedeng Henok umur taon buk eneng beas lima, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Metusalak.

22 Hidi nam, Henok nuil koo-dalen mes nol Ama Lamtua Allah didiin taun 300 pait. Kon un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

23-24 Un nuil koo-dalen mes napiut nol Ama Lamtua Allah. Dedeng un umur taun 365, kon un ilang le ase tuun ela, undeng Ama Lamtua Allah nikit sakeng un lako dapa kua.

25 Dedeng Metusalak umur taun 187, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Lamek.

26 Hidi nam, Metusalak nuli taplaeng pait taun 782. Un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

27 Dedeng un umur taun 969, halas-sam un mate.

28 Dedeng Lamek umur taun 182, kon un haup ana biklobe mesa.

²⁹ Lamek ngali tana-ana na, ngala *Noh* (man lin na tuladang el dais Ibranin mesa, nahin na noan, 'halmui-halmau'), undeng un tek noan, "Mam tana-ana ni halmui-halmau kit le dalen kolo, deng kit in daek hiti-late se dale, man Ama Lamtua Allah in kutuk son nia."

³⁰ Hidi nam, Lamek nuli taplaeng pait taun 595. Un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

³¹ Dedeng un umur taun 777, halas-sam un mate.

³² Dedeng *Noh* umur taun 500, kon un haup ana biklobe at tilu, ngalans Sem, Yafet nol Ham.*

6

Atuli li in daat ta

¹ Dedeng na, atuli li mammo taplaeng. Hidim oen nuil his-hoeng lako pes ola-ola, se papmes apan-kloma kia. Oen kon hua nal ana-aan bihata mammo.

² Ama Lamtua anan biklobe las* ngat atuli li anan bihata las leko-leko sii. Kon oen laok saap nol tana-bihaat man oen in koma ngas.

³ Kon AMA LAMTUA tek noan, "Auk kaeng son nol atuli li in nuil le taan tula-peke lo nia. Auk Koo man bel oen le nulis sa, tade le beles in nuli napiut lo son.† Oen musti mates. Tiata mam oen suma nulis pes taun ngatus buk dua siis."

---

* **5:32** Ham nam mo, aan hmudin. Ngat se *Dehet deng Apan-kloma ki in Dadi ka* 9:24-25. * **6:2** Dais man noan, 'Ama Lamtua anan biklobe las,' na taan parsis lo. Muik atuil in tana deeh tek noan, na lahi las anan nas. Muik teng tek noan, oen nam mo deng atuil lo. Muik teng pait man nangan noan, Ama Lamtua ima-ii deng sorga. Mo muik in taan parsis lo. † **6:3**

Dais Ibranin in se nia ki dulan nol langa isi lo.

⁴ Deng oras na, nol oras in mudi-muid apang nas, muik atuil man apa ka tene nol lapa isi se apan-kloma kia.‡ Dedeng Ama Lamtua anan biklobe las saap nol atuli li anan bihata las sa, oen hua atuli-atuil in muun-tes. Nas tulu-tulu in hote-dati man ngalan nas lail se dehet hmunan hesa kua ngas.

⁵ Dedeng na, AMA LAMTUA net atuli-atuil in se apan-kloma kia ngas in daek dadaat lai-lisin na son. Oen dalen nas suma taan in nangan daat si-sii.

⁶ Kon Ama Lamtua sabail apa, undeng Un koet nal oen son, le daad se apan-kloma kia. Ni man tao Ama Lamtua dalen iil isi.

⁷ Undeng na le Un aa noan, “Nini ela lam, Auk tao didaan atuli lia, man Auk koet nalas son se apan-kloma kia. Kee-tilu kas nol hmukit tenga las kon Auk tao dudus totoang. Ta Auk sabail apa ngi nol in koet one son.”

⁸ Mo suma Noh sii, man tao AMA LAMTUA dalen kolo'.

Dehet deng Noh

⁹⁻¹⁰ Noh dehet ta elia: Un anan biklobe las at tilu, ngalans Sem, Yafet nol Ham. Noh nam nuil lolo, un daek dadaat net lo. Dedeng na, suma un sii man banan. Un nuli dani nol Ama Lamtua Allah.

¹¹⁻¹² Mo Ama Lamtua Allah ngat totoang atuil tenga las sam, daat totoang. Se ola-ol tuun kon, atuli li lalan in nuli ka daat lai-lisin son. Ama Lamtua Allah ngat atuil in se apan-kloma ki ngias sam, suma muik in daat sii.

---

‡ **6:4** Dais Ibranin noan ‘atuil Nefil las’. Mo nahin na langa isi lo nabale.

¹³ Kon Ama Lamtua Allah tek Noh noan, “Se ola-ola lam, Auk suma ngat net atuli li in daat ta tuun. Tiata Auk nutus son noan, Auk le tao didaa apan-kloma ki totoang nol un isin nas beas bakun.

¹⁴ Tiata elia Noh! Nol ni kon, ku daek kapal tene mesa nini kai telas. Se kapal la dale, ku daek kamar-kamar. Hidim muang kapal la likun na, nini ter.

¹⁵ Ku daek kapal na blatas sa, meter 133, blehan na meter buk dua beas dua, nol un lapa ka meter hngul tilu.

¹⁶ Tapa tihi laok se kapal la dapa. Mo bel tihi la, puti lail-liis steng meter deng tembok ka. Ku bating kapal la, daid hnoden tilu. Hidim tao hnita mes se kapal la blapas sa.

¹⁷ Nangan babanan ne! Mam Auk niung ui in baa tene deng dapa kua, le tao tele totoang in nuil se apan-kloma kia ngas, le didiin muik in lisi lo.

¹⁸ Mo Auk le but in hida nol ku. Eta mam ku taam lako kapal la lam, leo-leo nol ku sapat ma, ku anam mas, nol ku nalem mas.

¹⁹⁻²⁰ Ku musti laok kat hmukit apa mesa-mesa, deng hmukit tas totoang, le nol tamang lakos se kapal la dalen, halin nam oen nulis leo-leo nol ku. Kat hmukit in moang, kee-tilu, nol hmukit in lolo ngas, le halin mam oen nulis totoang kon.

²¹ Ku musti kil tamang in kaa bili-ngala laok se kapal la dale, le halin taung mi in kaa, nol taung hmukit tas kon.”

²² Hidi kon Noh daek muid Ama Lamtua Allah in leka ka.

7

Ui in baa tene ka

¹ Hidi na kon, AMA LAMTUA aa nol Noh noan, “Noh! Auk ngat laok papmes se ola-ol son, mo suma ku sii man dalem ma lolo. Undeng na, ku nol ku sapa-anam mas taam lakom se kapal la dalen tia.

²⁻³ Deng totoang hmukit man boel mi in kaang ngas, nol taom pake taung in kil le todan Au ngas, kil nolas tapa itu-itu lakos se kapal la dalen. Deng totoang kee-tilu bili-ngalang ngas kon, kil tapa itu-itu. Mo deng hmukit didang ngas sam, kil tapa mesa-mesa tuun. Nini ela lam, hmukit tas nol tilu-kee nas daid bini, le halin nam oen muik tutungus.

⁴ Nangan babanan ne! Ta naha lelo itu lam, Auk niung ulan tene, man teen tahan lo, lako pes dedeng buk aat lelo buk aat. Nini ela lam, Auk hukung tele totoang sa-saa in nuil se tuu dapa, man Auk in daek hidi son nas.”

⁵ Hidi kon Noh daek muid AMA LAMTUA in leka ngas totoang.

⁶ Dedeng ulan tene ka in baa ka, Noh umur taun 600.

⁷ Hidim Noh nol un sapa ka, nol un anan nas, nol un nalen nas taam lakos kapal la dalen, le halin nam oen haup slamat deng ui tene ka in baa ka.

⁸⁻⁹ Tao muid AMA LAMTUA in leka ka, Noh kil tamang hmukit bili-ngala nol kee-tilu, mesamesam nonool un tapa, deng totoang hmukit man atuli li boel kaan, tamlom atuli li boel in kaan lo ngas laok se kapal la dalen.

10 Hidi nal lelo iut kon, ui la holbohon maa, le tung apan-kloma ki papmesa.

11 Tom nol dedeng na, Noh umur taun 600, bulan dua, lelo hngul itu kon, ulan tene ka maa! Dedeng na banansila el hnita apan nu holsai, le ui la holbohon niu maa. Nol ui mata ngas kon, lua putis.

12 Kon ulan na in nahu ka, tene taan lo lelo-duman, didiin lelo buk aat.

13 Mo lelon na kon, Noh nol un sapa ka, nol un anan at tilu las Sem, Yafet nol Ham, nol un nalen nas totoang taam lakos kapal la dalen.

14 Oen tamas leo-leo nol hmukit tas, nas hmukit in moang, hmukit huin, hmukit in lolo, tilu-kee nol totoang hmukit in muik dila ngas.

15-16 In nuli ngas totoang mesa-mesam nol oen tapan, oen taam lakos kapal la dalen, leo-leo nol Noh, banansila el Ama Lamtua Allah in lek una ka.

Nikit oen tamas totoang son kon, AMA LAM-TUA hkaen tele kapal la hnitan na.

17-19 Ulan tene na nauh napiut didiin lelo buk aat, kon ui saek lapa napiut didiin kapal la boe. Hidim ui la saek napiut didiin bua nal totoang leten lapa ngas.

20 Ui na saek napiut tene taan lo, didiin lihu ka meter iut deng leten in lapa dui ngas tula.

21-23 Nini ela, totoang sa-saa in nuil se tuu dapa ngias mates hidi. Atuli, hmukit in moang, hmukit huin, hmukit in lolo, nol tilu-kee kas mates hidi. Suma Noh nol totoang in se kapal la dalen nas siis man nulis.

24 Ui na miti tahan lo, lako lius lelo ngatus buk lima.

8

Ui la in miti ka

¹ Mo Ama Lamtua Allah nadidingun Noh nol totoang hmukit in se kapal la daleng ngas lo. Kon Un bel angin le huu ui tene na halin miti.

² Un tung totoang ui mata in se dale-dapang ngias, nol Un tao ulan na le teen in nahu.

³ Kon ui la niu buit-buit. Hidi lelo ngatus buk lim kon, ui la lihu isi lo son.

⁴ Tom nol bulan itu la, kuhit nal lelo hngul itu kon, kapal la sel se leten lapa mes dapa, ngala Ararat.

⁵ Ui la niu napiut lako pes leol mesa, bulan hngulu la lam, leten nas tula ngas ngat tanas nol langa son.

⁶ Kaliut nal lelo buk aat kon, Noh sai jendela kapal las mesa.

⁷ Kon un sao kakalo mesa. Kakaol na hong lako-pait didiin ui tene na miti baktetebebes. Mo un hong pait lako kapal la lo.

⁸ Kon Noh sao tiul-tuan mes lolen, le halin taan noan ui la niu baktebebes son tam lo bii ka.

⁹ Mo undeng ui la bua papmes apan-kloma ki nabale, tiata tilu na haup maan in dada lo. Kon un hong pait lako kapal la. Ti Noh doong un ima ka le daek tamang tiul-tuan na pait lako kapal la dalen.

¹⁰ Noh natang lelo iut pait, halas-sam un sao tiul-tuan na pait.

¹¹ Lelo-maun kon, tilu ka pait maa se Noh, un kil nol kai saitun klehen mesa, man halas-sam un lukut hidi. Kon nam Noh taan haup noan, ui la niu baktebes son.

¹² Un natang lelo iut pait kon, un sao tiul-tuan na pait lako. Mo pait na lam, tiul-tuan na pait lo son.

¹³ Dedeng Noh umur taun 601, tom nol leol mesa bulan mesa, ui la miti baktetebes son. Kon Noh sai kapal la jendela las, hidim un ngat puki lam dale ka tuu son.

¹⁴ Lius bulan dua la, leol buk dua beas itu ka lam, dale ka tuu baktebes son.

¹⁵ Hidi kon Ama Lamtua Allah tek Noh noan,

¹⁶ “Noh! Mi bisa niu totoang deng kapal ni tia.

¹⁷ Sao puting totoang hmukit in moang, hmukit huin, hmukit in lolo, nol tilu-kee kas tia! Nang le oen totoang taplaeng mammo le halin tao inu apan-kloma kia.”

¹⁸⁻¹⁹ Hidi kon Noh nol un sapa ka, un anan nas, nol un nalen nas totoang, putis deng kapal la. Hmukit tas totoang kon putis, mesa-mesam nonool un tapans, le piut lakos.

Noh bel in todan le nodan mammo se Ama Lamtua

²⁰ Hidi kon Noh babail batu, le daid maan in todan taung AMA LAMTUA. Deng hmukit man boel pake le daid hmukit in todan nas, Noh kat nal mesa-mesa. Hidim un keos le tunus se mija na dapa, le daid in todan bel AMA LAMTUA.

²¹ Nikit AMA LAMTUA hodo net in tunudadung nas in bui bingis sa kon, Un dalen kolo isi. Un nangan noan,

“Kilan deng dedeng nia, Auk tao didaan apan-kloma ki undeng atuli li in daat ta lo ka. Oen nangan dadaat deng anan bii ku kon no, Auk tao didaan totoang in nuli ngias banansila el Auk tao son ni lo ka.

²² Se dedeng apan-kloma ki muik nabale lam, oras sas laok napiut, el in biasa ka. Nas: oras in soko-hai, nol oras in nui-nole, oras blingin nol oras otot, oras ehe nol oras ulan, lelo nol duman.”

9

Ama Lamtua Allah butu-kil in hida nol Noh

¹ Ama Lamtua Allah bel hangun se Noh nol un anan nas, hidim tekas noan, “Mi behe-hua mamomamo, le tao inu pait apan-kloma kia.

² Mam totoang hmukit huin, kee-tilu nol ikan-ikan nas lii mia. Ta mi man musti ator one.

³ Mi boel kaa totoang hmukit nas sisin nas, banansila el mi kon boel kaa sa-saa in mula-hai ngas isin nas. Totoang nias, Auk bel mias.

⁴ Suma siis man muik dala nabale ngas sam, mi boel kaas deken. Undeng hmukit ti hngasa ka muik ne un dala ka.

⁵⁻⁶ Auk daek atuli li muid Auk tuladang ngia. Undeng na le, mi boel keo atuil deken. Eta muik atuli, tamlom hmukit man keo tele atuli lam, musti keo tele oen kon. Hukung ni maa deng Au.

⁷ Mi musti hua-koet mamomamo, le tao inu apan-kloma ki pait.”

⁸ Ama Lamtua Allah tupang napiut Un in aa ka noan,

⁹ “Nol nia, Auk butu-kil Auk in hida ki nol mia, lako lius mi in hua-koet tas kon.

¹⁰ In hida ni kon, tom nol totoang in nuli ngias, banansila el hmukit in moang, hmukit huin nol tilu-kee kas. Nas totoang hmukit man in puit leo-leo nol mi deng kapal la dale ngas.

¹¹ Auk in hida ki elia: Auk niung ui tene, le tao tele totoang in nuli ngias lo, nol tao didaan apan-kloma ki pait lo ka.

¹²⁻¹³ Auk balang Auk depan na se apan nu dapa, halin daid tada, le tek nuting Auk in hida man hidi nutus taan lo nol mia, nol totoang in nuil se apan-kloma ngias sa.

¹⁴⁻¹⁷ Eta muik nopen se apan nua, hidim depan na puti, lam un tek nuting Auk in hida man noan: mam ui tene in baa ka tao didaan sa-saa in nuli ngias pait lo ka. Nini ela lam, Auk in hida man hidi nutus taan lo ka, butu-kil nol mia, nol totoang in nuli ngas.”

Noh mahu

¹⁸ Noh anan man puit deng kapal la ngas, Sem, Yafet nol Ham (Ham na mo, aam deng Kana'an).

¹⁹ Totoang atuil in ne apan-kloma ki ngias in hua-koet tas putis deng Noh anan at tiul nas.

²⁰ Noh nam, atuil in daek klapa. Un man daek klaap anggor muna hesa.

²¹ Oe mesan na, un niun anggor didiin mahu ngele isi. Kon un kolong soleng un kai-baut in pake ngas, hidim nini luli-lulit se un hlepe la dalen.

²² Nikit Ham ngat net un ama ka in lulit ta kon, un lail puti lako le tek un kaka Sem nol Yafet.

23 Kon nam oen duas kat seman mesa, hidim
 belas le loen se oen duas adun nas. Hidi nam
 oen duas hoen niin klupun, le taam lakos hleep
 na dalen, le bua oen aman na. Nini ela lam, oen
 duas net oen aman na in lulit ta lo. Hidi halas-
 sam oen duas putis.

24 Nikit Noh in mahu ka ilang kon, un taan
 haup ana hmudin na in tao ka.

25 Kon un tek noan, "Hoe Ham, aam deng
 Kana'an! Auk bahang ku! Mam ku daid ata
 taung ku kakam mas!

26 Naka AMA LAMTUA! Nang le Un bel hangun
 banan se Sem!

Mo nang le Kana'an daid ata taung Sem!

27 Nang le mam Ama Lamtua Allah tao bluang
 taplaeng Yafet dale ka;

Nol un in hua-koet tas nuil daem nol Sem in
 hua-koet tas.

Mo nang le Kana'an daid ata taung Yafet
 kon."

28 Hidi deng ui tene ka in sake ka, Noh nuli
 nabael pait taun 350.

29 Dedeng un umur taun 950, halas-sam un
 mate.

10

Noh nol Yafet in hua-koet tas

1 Hidi deng ui tene ka kon nam, Noh anan nas:
 Sem, Yafet nol Ham haup in hua-koet.

2-5 Yafet in hua ngas, Gomer, Magog, Madai,
 Yawan, Tubal, Mesek nol Tiras. Mesa-mesam
 nonool un dasi-dehet esa, ngala esa, nol oen dale
 esa.

Gomer in hua-koet tas, Askenas, Rifat nol Toga-rma.

Yawan in hua-koet tas, Elisa, Tarsis, atuli-atuil Kitim mas, nol atuil Dodanim man in daad lo-lool tasi suut ta ngas.*

Ham in hua-koet tas

⁶ Ham in hua-koet tas, Kus, Misraim, Put nol Kana'an.†

⁷ Kus in hua-koet tas, Seba, Hawila, Sabta, Raema nol Sabteka.

Raema in hua-koet tas, Syeba nol Dedan.

⁸ Kus ana biklobe la, mo Nimrod. Un nam mo meo in hote-dati man muun isi.

⁹ Un in muun isi ka maa deng AMA LAMTUA. Un kon daid atuil in lono-poa hmukit man muun isi. Undeng na le taom atulis aa noan, "Nang le ku daid atuil in lono-poa hmukit man muun isi banansila el Nimrod, man haup un in muun-tes sa deng AMA LAMTUA."

¹⁰ Hmunan nu un dale ka mulai deng Babel, Erek Akad, nol Kalne. Nias totoang muik ne Sinear.‡

¹¹ Deng na, un kuasa taplaeng Asyur. Hidi kon un bangun-pii kota Niniwe, Rehobot-Ir, Kala,

¹² nol Resen, man in ne Niniwe nol Kala hlala ka ka. Totoang kota nias, kota-kota tene.

¹³ Misraim in hua-koet tas, atuli-atuil Ludim, Anamim, Lehabim, Naftuhim,

¹⁴ Patrusim, Kasluhim nol Kaftorim. Atuil Kasluhim mas, atuil Filistin nas upu kia-kaons.

---

* **10:2-5** Muik in dula blaen tenga las dul noan, 'Rodanim'.

† **10:6** Kus na mo 'Etiopia'. Misraim na mo 'Mesir'. ‡ **10:10** Sinear na mo, Babel ngaal didang nga. Halas ni maan na, ne Iran nol Irak.

15 Kana'an ana hmunan na, mo Sidon. Kana'an kon daid upu kia-kaons deng atuli-atuil Het,

16 Yebusi, Amori, Girgasi,

17 Hiwi, Arki, Sini,

18 Arwadi, Semari nol Hamati las.

Kana'an in hitu-hoen nas his-hoeng lakos katakatang,

19 didiin oen dale kas toon na, mulai deng Sidon lako Gerar, napiut lako pes se Gasa. Deng na napiut lako Sodom, Gomora, Adma, nol Seboim, le pes se Lasa.

20 Oen totoang nam mo, Ham in hua-koet. Mesa-mesam nonool oen dasi-dehet esan, oen ngalan esan, nol oen dale esan.

Sem in hua-koet tas

21 Yafet kaka Sem daid atuil Eber ras upu kia-kaons. §

22 Sem in hua-koet tas, mo Elam, Asyur, Arpaksad, Lud nol Aram.

23 Aram in hua-koet tas, mo atuli-atuil Us, Hul, Geter nol Mas sas.*

24 Arpaksad ana ka Sela. Sela ana ka Eber.

25 Eber haup ana biklobe at dua. Hmunan na un ngali ngala *Pelek*, (man nahin na noan, bakisa-bakisan), undeng dedeng na, atuli li bakisan nol apa se apan-kloma kia. Un palin na, ngala *Yoktan*.

26 Yoktan in hua-koet tas, mo Almodad, Selef, Hasar-Mawet, Yera,

27 Hadoram, Usal, Dikla,

28 Obal, Abimael, Syeba,

---

§ **10:21** Muik atuil in tana deeh tek noan, Eber na mo 'Ibrani'.

* **10:23** Mas ngaal didang nga, 'Mesek'.

29 Ofir, Hawila nol Yobab. Oen totoang niam, Yoktan in hua-koet sii.

30 Oen maan in dada ka, kilan deng Mesa napiut lako lius se Sefar, man nas leten-leten ne suu halin leol-saken.

31 Oen totoang nam, Sem in hua-koet. Mesa-mesam nonool un dasi-dehet, ngala, nol dale esan.

32 Nas totoang Noh in hua-koet, mesa-mesam nonool un ngala esa. Nikit ui in baa tene ka kuhit kon nam, oen nias man holhising le inu apan-kloma kia.

11

Menara se Babel

1 Hmunan hesa kua, totoang atuil in se apan-kloma ki ngias, dehet nol apa nini dasi mes sii.

2 Neot mesan na, teng deng one la lakos seda bus el halin leol-saken, kon oen lius se dale titun mesa se Sinear, ti oen daad se las.*

3-4 Oen totoang koo mesa le tek apa noan, “Kaka-pali me! Maa le kit bangun-pii kota tene mesa. Kit musti kutang dale, hidim kit tunun, le halin daid baut didi. Kit tode-toed baut nas nini ter. Hidim bangun-pii menara mesa, man tula ka lako pes se apan nua, le halin nam kit haup in naka. Nang le kit daid bangsa tene mesa, man bakisa-bakisan pait lo ka.”

5 Kon AMA LAMTUA niu le ngat soba-naan kota na, nol menara man oen in bangun son na.

---

* **11:2** ‘Laok se halin leol-saken’ se dais Ibranin nam, nahin na kon noan, ‘deng halin leol-saken’. Sinear ngaal didang nga ‘Babel’.

⁶ Hidim Un tek noan, “Atuil nias totoang bangsa mesa. Oen kon pake dasi-dehet mesa. Asa man oen in dake nia, halas-sam poh hmunan na na. Ola bingin dua, eta oen totoang butu-kil apa daid mes banansila el halas nia lam, mam oen daek nal asa tukun.

⁷ Banan dui ka Kit niu lako, le tao oen dasi-dehet ta daid dasi mam, halin oen aa kam taan apa mes nol mes lo.”

⁸ Kon nam, Ama Lamtua niu maa le tao didaan oen dasi-dehet ta. Nini ela lam, Un tao atuli las le holhising lako papmes se apan-kloma kia. Kon oen bangun napiut kota na pait lo.

⁹ Undeng na le oen ngali kota na ngala *Babel*, (man banansila el dasi mesa, man nahin na noan, ‘nangan tanan lo’), lole AMA LAMTUA tao sisaek oen dasi-dehet ta, nol tao oen le holhising lakos se ola-ola, se papmes apan-kloma kia.

In hua-koet deng Sem lako pes Abram

¹⁰ Nias Sem in hua-koet tas. Dedeng ui tene ka miti kuhit nal taun dua, tom nol Sem umur taun ngatus, un haup ana biklobe mesa, ngala Arpaksad.

¹¹ Hidi nam, un nuli nabel taun 500. Kon un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

¹² Dedeng Arpaksad umur taun buk tilu beas lima, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Sela.

¹³ Hidi nam, Arpaksad nuli nabel taun 403, kon un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

¹⁴ Dedeng Sela umur taun buk tilu, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Eber.

¹⁵ Hidi nam Sela nuli nabel taun 403, kon un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

16 Dedeng Eber umur taun buk tilu beas aat kon, un haup ana biklobe mesa, ngala Pelek.

17 Hidi nam Eber nuli nabael pait taun 430, nol un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

18 Dedeng Pelek umur taun buk tiul kon, un haup ana biklobe mesa, ngala Rehu.

19 Hidi nam Pelek nuli nabael taun 209, nol un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

20 Dedeng Rehu umur taun buk tilu beas dua kon, un haup ana biklobe mesa, ngala Seruk.

21 Hidi nam, Rehu nuli nabael pait taun 207, kon un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

22 Dedeng Seruk umur taun buk tilu, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Nahor.

23 Hidi nam Seruk nuli nabael pait taun 200, kon un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

24 Dedeng Nahor umur taun buk dua beas sipa, kon un haup ana biklobe mesa, ngala Tera.

25 Hidi nam Nahor nuli nabael pait taun 119, kon un haup taplaeng ana biklobe nol bihata.

26 Dedeng Tera umur taun buk iut lisi, kon un haup ana biklobe at tilu; Abram, Nahor nol Haran.

Tera in hua-koet tas

27 Nias Tera in hua-koet tas. Tera anan nas, Abram, Nahor nol Haran. Haran haup ana biklobe mesa, ngala Lot.

28 Dedeng Haran mate kam, un ama Tera nuli nabale. Un mate se iung in hua una ka, ngala Ur ne atuil Kasdim mas dale ka.

29 Abram saap nol Sarai. Nahor saap nol Haran ana bihata la, ngala Milka. Haran kon haup ana biklobe, ngala Yiska.

³⁰ Mo Sarai hua aan lo, undeng un maan in hua ka tema.

³¹ Oe mesan na, Tera nol un ana Abram, un nalen Sarai nol un upu Lot, putis lakos nang soleng iung Ur. Dedeng na, oen le lakos dale Kana'an. Mo lakos lius se dale Haran kon, oen daad se las tukun.

³² Se na, Tera mate se dedeng un umur taun 205.

12

Ama Lamtua Allah huil nal Abram

¹ Dedeng na, AMA LAMTUA aa meman son nol Abram noan, "Abram! Ku puti nang soleng ku ingu lia, ku nenan nas, nol ku amam ma uma la. Ku lako se mana mesa, man mam Auk tulu bel kun.

² Mam Auk bel ku hangun.

Le ku in hua-koet tas mamo taplaeng,
nol daid bangsa in tene dui, didiin atuli
li taan ku ngalam ma.

Hidim ku kon daid hangun bel atuil didang.

³ Mam Auk bel hangun se atuli-atuil man in bel ku hangun nas.

Mo Auk bahang atuil man in bahang ku ngas.
Hii babanan ne!

Mam totoang bangsa in se apan-kloma ki
ngias haup hangun, undeng ku."

⁴⁻⁵ Dedeng na, Abram umur taun buk itu beas lima. Un kil un sapa Sarai, nol un palin na ana Lot, nol un hmuki-pusakan nas totoang, nol totoang atuli-atuil in dake, man un hapus se kota Haran nas. Kon Abram nol un nenan nas bokas nang soleng Haran, le lakos se dale man AMA

LAMTUA in tek un son na. Oen laok napiut le lius se mana mesa, ngala Kana'an.

⁶ Lius se uas kon, Abram laok pukiu dale na. Un lako lius dadani nol ingu mesa, ngala Sikem. Hidim oen daad tahang dadani kai ina tene mesa, se More. Dedeng na, atuil Kana'an nas daad nabael se las.

⁷ Se na, AMA LAMTUA tulu-balang apa ka bel Abram. Un tekan noan, "Mam Auk bel dale ni bel ku in hua-koet tas." Hidi kon Abram daek mana mesa, toden nini batu, le taon daid maan in tunu-dadung bel AMA LAMTUA, man tulu-balang apa ka son se maan na.

⁸ Hidi deng maan nam, Abram lakos seda se leten, ne suu loten, hidim daad tahang se iung Betel nol iung Ai hlala ka. Se na, un bangun mija in tunu-dadung mes pait taung in todan-lahing AMA LAMTUA.

⁹ Hidi nam, un daad seda-seda mana, lako lius se dale Negeb, ne Kana'an halin loet-ahen.

Abram lako se dale Mesir

¹⁰ Oe mesan na, lubu muun isi se dale Kana'an. Undeng na le Abram nol un nenan nas laok katang dui pait, el halin loet-ahen, le lakos lius se dale Mesir. Oen daad tahang se las.

¹¹ Oras oen le taam lakos se dale Mesir ra, Abram tek un sapa ka noan, "Sarai. Ku niam leok isi.

¹² Ta eta atuil Mesir ras ngat net ku in leok isi eli kia lam, taon elola ko oen keo tele au, undeng auk niam ku sapat. Nini ela lam, oen kat nal ku.

¹³ Tiata banan dui ka, ku tekas noan auk niam mo ku kakam. Nini ela lam, oen keo tele auk lo, molam oen babanan nol au, undeng ku.”

¹⁴ Oras Abram lakos lius se Mesir kon, atuli las ngat net bihatang na lekon ana lo.

¹⁵ Lahing Mesir ra pegawin nas ngat net bihatang na kon, oen naka-naka un in leko ka, se lahing nga sila. Kon oen nol bihatang nga lako se lahing nga uma.

¹⁶ Tiata lahing nga tao Abram nol babanan, undeng Sarai. Hidim lahing nga bel Abram hmukit el; lae-blai, laen, aus-sapi, keledai, nol unta mosa-mosa tuun ela. Un kon belen ata biklobe nol bihata.

¹⁷ Mo undeng un kat atuli sapa lako se un uma la son, tiata AMA LAMTUA hukung lahing nga nol un uma isin nas nini ili bili-ngala.

¹⁸ Hidi kon lahing nga haman Abram le tekan noan, “Abram, ku tao saa in tao nia la? Amo tasao le ku tek tuun lo noan, bihatang ni ku sapa mia?

¹⁹ Mo ku tek le, un niam ku palim! Naha-bubuit tam auk katan le taon daid auk sapang! Ku sapa mi nian! Nol nia, kil nolan lako. Mi duam bok lakom deng auk silang ngi tia!”

²⁰ Hidi nam, lahing nga lek un pegawi las le nulut puting Abram nol un sapa ka, nol un sa-saa las totoang deng dale na.

13

Abram nol Lot bakisan apa

¹ Hidi na kon, Abram nang Mesir, le pait lako se dale Negeb. Un lako nol un sapa ka, nol un

hmuki-pusakan nas totoang. Un palin na ana Lot kon, lako mudi.

² Abram na mo muik isi. Un hmukit in moang ngas, lil-mea, nol lil-muti kas mammo isi.

³ Deng Negeb un laok seda-seda mana, le pait lako se iung Betel nol iung Ai hlala ka. Hmunan nu, un daad net se la.

⁴ Nol un kon bangun mija in tunu-dadung se na son. Tiata un todan-lahing AMA LAMTUA se na.

⁵ Lot man leo-leo nol Abram ma kon, muik hmukit in moang mammo, nol un atulin in dake ngas kon mammo.

⁶⁻⁷ Mo maan na bluang isi lo taung Abram nol Lot, le oen nulis leo-leo nol oen hmukin nas totoang. Hidim Abram nol Lot atuil in lolo-poang ngas, kaen apa undeng bluan se maan na dabun in nalo oen hmukit tas. (Dedeng na, atuil Kana'an nas nol atuil Feris sas kon daad nabael se las).

⁸ Hidi kon Abram tek un ana ka noan, "Hoe Lot! Kit nia mo ama-ana, mo tamlom kit banan nol apa mes nol mes lo, undeng kit atulin in dake ngias in keng apa tutungus sia.

⁹ Tiata in banan dui ka, kit duat bakisan apa tuun tia. Maan ni bluang. Tiata eta ku huil dale su loten nua lam, auk haup suu blain nia. Mo eta ku huil dale suu kanan nia lam, auk kat se kliu nia."

¹⁰ Ti Lot ngat-ngat pukiu. Kon un ngat net hnono palun Yordan man liis-laas nol ui, lako pes se iung Soar. Maan na dale ka boa-mina leko, banansila el AMA LAMTUA klapa la, nol hnika ka el dale Mesir. (Dedeng na, AMA LAMTUA tao

didaan kota Sodom nol Gomora lo bii. Tiata dale na banan nabale.)

¹¹ Ta Lot huil nal totoang dale hnono palun Yordan na. Kon oen duas bakisan.

¹² Mo Abram daad napiut se dale Kana'an. Hidim Lot lako daad se ingu-iung man in dadani nol kota Sodom, se hnono Yordan.

¹³ Mo atuli-atuil Sodom mas, daat isi. Oen dai hii-ming AMA LAMTUA lo.

¹⁴ Dedeng Lot nol Abram bakisan apa son kon, AMA LAMTUA tek Abram noan, "Abram! Olan hikus ku matam ma le ngat pukiu mana-maan ku in dili ka. Ngat babanan sila-klupu, nol kliukanan.

¹⁵ Totoang dale man ku in ngat nas, mam Auk bel kus nol ku in hua-koet tas, le daid mi pusakan napiut lako lius didiin.

¹⁶ Mam Auk bel ku in hua-koet tas le daid mam banansila el hlaen in ne tasi suut tua ngas. Didiin atuli li kaih nal ku in hua-koet tas mamon na lo.

¹⁷ Nol nia, ku laok pukiu dale na blatas sa, nol un blehan na. Ta totoang nas, mam Auk bel kus."

¹⁸ Hidi na kon, Abram lakos le daad seda pait se mana mes dadani nol kai-kai ina tene kas se Mamre, dadani nol iung Hebron. Kon un toed batu, le daid man in tunu-dadung halin todanlahing AMA LAMTUA se na.

14

Abram hulung Lot

¹ Dedeng na, lahi at aat nakbua. Nas: Amrafel, laih dale Sinear. Ariok, laih dale Elasar.

Kedarlaomer, laih dale Elam. Nol Tideal, laih dale Goyim.

² Dedeng na kon, muik lahi at lim didang kon nakbua. Laih nas: Bera, laih dale Sodom. Birsa, laih dale Gomora. Sinab, laih dale Adema. Semeber, laih dale Seboim. Nol Bela, laih dale Soar. Hidi nam laih at aat tas keng nol laih at lim didang ngas.

³ Laih at lim nas nakbua nol oen soldadu las se hnono Sidim, (man halas ni, oen noken noan Tasi Hmate).

⁴ In keng na, un peke ka elia: Hmunan nua, laih lim nas todan se laih Kedarlaomer lius taun hngul dua. Mo taun hngul tilu ka kon, oen hangus labang una.

⁵ Oras le taam laok el taun hngul aat ta ka, laih Kedarlaomer nol un tapans laih tilu las maas nol oen soldadu las. Oen hote-dati le tao tehen ingudale tenga. Nas: atuil Refaim se dale Asterot-Karnaim, atuil Susim se dale Ham, atuil Emim se dale Sawe-Kiryataim,

⁶ nol atuil Hori man in se leten Seir lako lius epe hlaen El Paran suut ta ngas.

⁷ Hidim bali pait lakos se En Mispat (man halas ni ngala Kades). Hidi nam, oen tao dudus atuil Amalek kas ingu la, nol tao tehen atuil Amori man in daad se dale Haseson-Tamar ras.

⁸⁻⁹ Hidim laih lima las mana-mana oen soldadun nas se hnono Sidim, le lakos hote-dait labang Laih at aat tas.

¹⁰ Se hnono na, muik tubu ter mamo. Dedeng oen hote-dait apa ka, laih Sodom nol laih Gomora, nol oen soldadu las haung lalis. Teng

deng one la naih taam lakos tubu ter ras dalen. Nol tenga las lail lakos se leten.

¹¹ Tiata laih at aat in nala ngas, laok nuhu-dau nal kai-batu, nol kakaat deng Sodom nol Gomora. Hidi nam oen pait.

¹² Se dedeng na, Abram ana Lot daad se Sodom. Kon nam, laih at aat tas daek Lot, le nuhu-dau nal un sa-saa las, nol un atulin nas totoang.

¹³ Mo muik atuli mes man kuis. Kon un lali lako tek Abram, atuling Ibrani nga, man daad dadani nol kai ina tene-tene kas ne Mamre. Dedeng na, muik atuil Amori mes ngala Mamre. Un pali-kakan nas Eskol nol Aner. Oen nam dil iin mes nol Abram.

¹⁴ Dedeng Abram ming noan, atuli las daek nal un palin na ana ka, kon un haman nakbua un atuil in dake, man taan in hote-dati ngas. Oen totoang atuli at 318. Hidi kon oen laok nulut muid laih at aat tas, lakos pes se iung Dan, man katang ne halin suu blai-ahen nua.

¹⁵ Se na, Abram bating un atulin nas, le daid buan ila lo. Duman na kon, oen lakos hote-dati nol atuil nas. Hidim Abram nol un atulin nas nulut napiut oen lakos lius se iung Hoba, se kota Damsik halin suu blain na.

¹⁶ Kon nam, Abram haup pait Lot nol un atulin nas, nol oen sa-saa las totoang, nol atuli-atuil tenga las kon.

Melkisedek tutnaal Abram. Un daid lahi nol tulu agama deng Ama Lamtua Allah

¹⁷ Oras Abram pait deng in hote-dait le tao tehen laih at aat ta ngas, laih Sodom maa sododium Abram se hnono Sawe (man atuli taom noken noan, Hnono Lahi).

¹⁸ Dedeng na, Melkisedek daid laih kota Salem.* Nol un kon daid tulu agama deng Ama Lamtua Allah in Lapa Dui Hihidi ka. Un maa, le kil bel Abram ruti nol anggor uin.

¹⁹⁻²⁰ Hidi kon un aa le bel hangun se Abram noan, “Nang le Ama Lamtua Allah in Lapa Dui Hihidi, man koet apan-dapa ku nol apan-kloma kia ka, bel ku hangun. Naka-halit Ama Lamtua Allah, man hulung ku son, le ku nal deng ku musu las.”

Hidi na kon, Abram bating bel Melkisedek op mes deng op hngulu, deng totoang sa-saa man un in nuhu-dau nal pait son nas.

²¹ Hidi na lam, laih Sodom todan Abram, le tekan noan, “Ama Abram. Sa-saa man ama in nuhu-dau nalas son deng auk musu la ngas, nang le ama palas totoang. Mo auk suma nodan pait auk atulin nas.”

²² Abram siut noan, “Ama Lahi. Auk sumpa se Ama Lamtua Allah man Lapa Dui Hihidi ka silamata, man koet apan-dapa ku nol apan-kloma kia,

²³ noan, auk kat sa-saa mes lo kon, deng ku sa-saa las. Bung ana teben mes kon, auk boel katan lo. Nini ela lam, ku aa nal lo noan, ‘Abram haup hmuki, undeng au.’

---

* **14:18** Muik atuil in tana teng tek noan, kota Salem nol kota Yerusalem na mo mes sii.

²⁴ Auk parlu saa lo. Suma ol man auk atulin nas katan son nam, nangan tuun noan hidi. Nol nang le auk tapang at tilu lias; Aner, Eskol, nol Mamre, kat nal oen nena las.”

15

Ama Lamtua Allah nol Abram hid apa

¹ Hidi nam, AMA LAMTUA tulu-balang apa ka bel Abram, le tekan noan, “Abram! Ku lii deken. Ta Auk man tiud bel ku deng ku musu las. Nol mam Auk bel ku in hapu tene.”

²⁻³ Mo Abram siut noan, “Eee, Ama Lamtua Allah. Ama Lamtua bel auk mammo nas ela kon no, muik nahin saa lo. Ta auk muik aan le halin pesang bel auk in hua-koet tas lo. Tiata kom le haup pusaak mammo taung in tao saa ka? Bolebole lam, auk ata in dake Eliasar deng Damsik man haup totoang.”

⁴ Mo AMA LAMTUA siut noan, “Ela lo! Ta ku anam ma esa man haup pusaka las, mo ata na lo.”

⁵ Kon Un kil puting Abram, hidim tekan noan, “Olan ku ngat laok bus el apan nua, le tinang duun nas. Ku kaih nalas se? Mam ku in hua-koet tas mamon na el duun nas kon!”

⁶ Ti Abram sium AMA LAMTUA in teka ka. Kon AMA LAMTUA noken un noan atuil in dalen lolo, undeng Abram parsai se Una.

⁷ Hidi nam, AMA LAMTUA tupang Un in aa ka pait noan, “Auk niam, Lamtua Allah. Auk man kil puting ku son deng iung Ur, ne dale atuil Kasdim mas. Nol Auk kon man bel ku dale ni le daid ku dale pusaka.”

⁸ Mo Abram ketan noan, “Taon elola na la LAMTUA? Taon elola le halin auk taan noan, mam dale ni daid auk pusaka ka?”

⁹ Kon Un siut noan, “Elia! Maa le kit tao oras mesa, le butu-kil asa man Auk in teka apin na. Nol nia, ku laok kat hmukit le bel Au: aus-saip ina mesa, laen ina mesa, nol lae-blai moko mesa. Oen totoang musti umur taun tilu. Hidim ku kil taplaeng nol tiul-tuan mesa, nol hmuktai mesa.”

¹⁰ Kon Abram laok kat hmukit nas totoang. Hidim un keos le baang bating aus-sapi la, laen na, nol lae-blai la, daid bila dua-dua. Hidi nam un tao nakbua sisi las op dua se dale ka, un nenes halin-halin, le daid lalan dua. Mo un keteng bating tilu-kee kas lo.

¹¹ Kon nam tilu-kee in kaa sa-saa hmate ngas maas le noan kaa sisi las. Mo Abram nulut soleng one.

¹² Nikit lelo la dene tukun nam, Abram niin nala. Un natloa noan, mitang-mames sa bua nal una, tiata un lii isi.

¹³⁻¹⁵ Hidi kon Ama Lamtua Allah tek un noan, “Abram! Mam ku nunuil le didiin ku blalan isi, halas-sam ku mate nol leko-leko, le oen puan ku nol babanan.

Mo ku in hua-koet tas lakos daid atuil in laok-maa se atuil didang ingu-dale.

Mam bangsa deng ingu-dale na tao oen le daid ata, hidim tudan-kidas le tao sus oen muun isi, didiin taun ngatus aat.

Mo mam Auk hukung bangsa na.

Hidim Auk kil puting ku in hua-koet tas deng dale na, nol oen kil hmuki-pusaka mamomamo.✧

16 Mam Auk ator le, ku in hua-koet tas lako lius bata lima la, man pait maas se lias.

Halas ni, atuil Amori las daad ne dale ni dapas. Atuil nias daat, molam muun isi lo bii.

Eta mam ku upu kia-kaon nas pait maas se ni son nam, Auk le pake one, le hukung sii-sakeng atuil Amori las. Ta se dedeng na lam, oen in daat ta lai-lisin son.”

17 Nikit duman son kon, suknahkitu lam, muik nus puit deng ai se hlikan mesa, nol obor mes kaloe le heo-heon deng siis lalan dua nas hlala ka.

18 Dedeng na kon, AMA LAMTUA butu-kil in hida nol Abram. Un tekan noan, “Auk hida, le mam Auk bel dale ni se ku in hua-koet tas, kilan deng palun Mesir,* lako lius se palun Efrat,

19 nol dale atuli-atuil Keni, Kenas, Kadmon,

20 Het, Feris, Refaim,

21 Amori, Kana'an, Girgasi nol Yebus.”

16

Hagar nol un ana Ismael

1-3 Dedeng na, Abram pait deng Mesir, le daad taun hngul son se Kana'an. Un sapa Sarai haup aan lo bii. Lam Sarai muik ata bihata mesa, atuil Mesir, ngala Hagar.

✧ **15:13-15** Dehet deng Aan in Nutus sas 7:6-7 * **15:18** Palun Mesir ra na mo bet palun Misraim in se Sinai ka, tamlom palun Nil fanga suu halin leol-saken na.

Oe mesan na, Sarai aa nol Abram noan, “Papa! AMA LAMTUA hepat auk maan in haup ana ki son. Tiata banan dui ka, paap laok niin nol auk ata kia, le halin nam un hua bel auk ana.”

Kon Abram tao muid un sapa ka in teka ka. Hidim Sarai bel Hagar le daid Abram sapa hmudin.

⁴ Hidi kon Abram niin nakbuan nol Hagar, kon nam un behe. Mo dedeng Hagar taan son noan un behe, kon un koaok, tiata un ngat Sarai maat halin lo kon.

⁵ Tiata Sarai tek Abram noan, “Auk man bel ku ata na, le daid ku sapa hmudin. Mo nikit bihatang na taan noan un behe son kon, un ngat kabaul au. Nias totoang in kula ki ku! Tiata nang le AMA LAMTUA man nutus kit duat dasi lia. Halas-sam ku tanan!”

⁶ Kon nam Abram siut noan, “Elia! Ku niam bee hmunan. Mo un nam suma bee hmudin tuun. Tiata ku man muik hak le ator una. Ku le tao saa nol una lam, na ne ku!” Hidi kon Sarai siut-saet tuun nol Hagar, tiata un haung lali.

⁷ Un lali lako se epe hlaen mesa. Kon AMA LAMTUA ima-ii mes deng sorga, maa tutnalan se dadani ui mata mesa, se lalan in laok bus el Sur ra.

⁸ Ima-ii na tekan noan, “Hoe Hagar, Sarai ata! Tasao le ku mo ni lia? Ku deng ol maa, nol ku le lako bus el ola ka?”

Kon un siut noan, “Auk laling nang soleng auk bi-lahing nga.”

⁹ Kon AMA LAMTUA ima-ii la hanet un noan, “Elia! Banan dui ka ku pait lako se ku bi-lahim mua. Un tao ku elol tuun kon no, ku sium tuun.

¹⁰ Ku lii deken. Ta mam Auk bel ku in hua-koet tas le mamó, didiin atuli li kaih nal oen mamón na lo.

¹¹ Halas ni ku behe. Nesang lo ka kam, ku hua tana-ana biklobe mesa. Ku musti ngali un ngala *Ismael*, (ngaal na lin na banansila el dais Ibranin mesa, man muik nahin noan, ‘Ama Lamtua ming’), undeng Un ming ku in lilu ka son.

¹² Mo eta tana-ana na tene maa kam, un nuli katang nol un pail-kakan nas. Undeng un banansila el ahloet hui, man dai ming le atuli pekot un lo ka. Asii tukun kon un labang. Nol atuli li totoang hobalin labang una.”

¹³ Ming hidi ela kon, Hagar nangan se un dalen na noan, “Auk net AMA LAMTUA, man dohatinang au ka son.” Tukun nam un noken Ama Lamtua nini ngala noan, “Lamtua in paiduil au.”

¹⁴ Undeng na le, atuli las ngali ui mata na *Beer Lahai Roi*, man nahin na noan, “ui mata deng Atuling man in nuli, man papa-paiduil au.” Maan ni ne iung Kades nol iung Beret hlala. Ui mata na muik nabaél maa lius leol nia.

¹⁵ Hidi na kon, Hagar pait. Kon un hua ana biklobe mesa. Abram ngali ngala *Ismael*.

¹⁶ Oras Hagar hua *Ismael* la, Abram umur taun buk palu beas eneng son.

17

Ama Lamtua butu-kil in hida nol Abram nini in sunat

¹ Nikit Abram umur taun buk sipa beas sipa kon, AMA LAMTUA maa tulu-balang Un apa ka bel Abram. Un tekan noan, “Auk niam Lamtua

Allah man in Kuasa Dudui ka. Ku musti muid napiut Auk in koma-koma ngas, nol nuil lolo-lolo.

² Auk le butu-kil in hida nol ku, nol tao ku in hua-koet tas le daid mamoi lai-lisi.”

³ Kon Abram hai buku ka le bubu sila ka lako pes dale. Ama Lamtua Allah tek napiut noan,

⁴⁻⁵ “Auk in hid ku ki elia: mam ku daid upu kia-kaons deng bangsa mamoi isi. Undeng na, tiata ku ngalam ma *Abram* lo ka, (man nahin na noan, ‘aam man ngala ka lali’), molam *Abraham* (man nahin na noan, ‘upu kia-kaons deng bangsa mamoi’).

⁶ Mam Auk bel ku in hua-koet tas le mamoi taplaeng lai-lisin. Nol mam Auk kon bangun-pii bangsa mamoi deng one, nol nikit lahi mamoi deng in hua-koet nas.

⁷ Auk kil dididi Auk in hida ni napiut nol ku, nol ku in hua-koet tas. In hida ni hidi nutus taan lo, ta Auk niam mo, ku nol ku in hua-koet tas Lamtuan Allah.

⁸ Dale Kana'an ni totoang mamoi Auk bel kun, nol ku in hua-koet tas. Halas ni ku suma daad tahang tukun se nia. Mo ku in hua-koet tas man haup dale Kana'an lako lius didiin son na. Nol mamoi Auk kon daid oen Lamtuan Allah.

⁹⁻¹⁰ Mo ku nol ku in hua-koet tas, musti kil napiut in hida ni didi-didi. Biklobe las totoang musti sunat.

¹¹⁻¹³ Kilan deng leol nia, eta biklobe li umur lelo paul son nam, musti sunat. Ku nenan nas, ku atuil in dake ngas totoang, nol ata man ku sos nalas son deng nusa didang ngas kon, totoang musti sunat. Sunat ta man daid tada noan, kit duat in hid apa ka napin didi, ne mi apan nas.

¹⁴ Bikloeb ol man sunat lo kam, un taam baab ne Auk in hida ni lo, nol tama le daid Auk atulin lo.”

¹⁵ Hidi nam, Ama Lamtua Allah tek napiut pait noan, “Deng leol nia, ku boel noken ku sapam ma *Sarai* lo ka, molam noken tuun noan *Sara*.

¹⁶ Mam Auk bel hangun mamomamo se Sara, le hua bel ku tana-ana biklobe mesa. Baktetebes ela! Mam Sara daid upu kia-kaons deng bangsa mamomamo. Nol mam Auk nikit lahi mamomamo deng un in hua-koet tas.”

¹⁷ Abraham hai buku ka le bubu sila ka lako pes se dale nabale. Mo se un dalen na lam un mali. Un nangan noan, “Bikloeb blalan isi son man umur taun ngatus el au lia ki, taon elol le haup aan pait tia? Nol Sara blalan isi son kon, umur taun buk sipa, lam taon elol le un hua nabale lia?”

¹⁸ Kon un tek Ama Lamtua noan, “Lamtua, nang le Ismael man haup auk pusakan nias tuun tia kon, sa-saa lo.”

¹⁹ Mo Ama Lamtua Allah siut noan, “Loo! Mam ku sapam Sara hua ana biklobe mesa. Ku ngali un ngala ka *Isak*. Auk in hida ki nahi lako se una, nol un in hua-koet tas lako lius didiin hidi nutus taan lo.

²⁰ Auk kon ming asa man ku in nodan taung Ismael la son. Tiata Auk kon belen hangun, nol Auk bel taplaeng un in hua-koet tas le daid mamomamo. Mam muik kaka-ama hngul dua putis deng un in hua-koet tas. Nol mam un in hua-koet tas daid bangsa tene mesa.

²¹ Ela kon no, Auk in hida ki butu-kil didi nol ku anam *Isak* ka sii. Suklisu nataka le oras nia,

lam Sara hua una.”

²² Aa hidi ela kon, Ama Lamtua Allah nang Abraham se maan na.

²³⁻²⁷ Kilan deng leol neot na kon, Abraham muid Ama Lamtua Allah in leka ka meman. Kon un sunat. Hidim un sunat Ismael, nol totoang bikloeb in se un uma dalen na ngas. Un kon sunat ata biklobe las totoang. Dedeng na, Abraham umur taun buk sipa beas sipa son, nol Ismael umur taun hngul tilu.

18

Atuli at tiul maas tutnaal nol Abraham

¹ Oe mesa na, se dedeng Abraham daad dadani nol kai ina tene-tene in se Mamre ngas. AMA LAMTUA maa tulu-balang apa ka bel un se la. Un dehet ta elia: Leol na otot isi, tiata Abraham daad nuting angin se un hlepe la hnitan na.

² Kon Abraham nikit sila ka lam, un ngat net atuli at tiul dil se kakatang buit. Tiata un lail laba-laba laok sod one. Un hai buku ka,

³ hidim tekas noan, “Ama-ama me! Eta bole lam amas tuil nanapat se auk hlepe li le. Niun ui mosa tuun kon banan.

⁴ Amas teen in kae se kai fuun nia. Tahang le tana-anang ngas kat ui halin maa boe bel amas iin nas.

⁵ Le auk laok mana bel amas in kaa, halin haup in tes bubuit, maa liam amas laok napiut. Ta auk daleng kolo isi, in haup dola le tutan-lau amas.”

Hidi kon oen siut noan, “Na banan. Nodan mamamo. Kaim tuli.”

⁶ Hidi kon Abraham lail lako un hlepe la, le tek Sara noan, “Hlapat! Kat tarigu in banan dui ngas sak mesa, le daek ruti.”*

⁷ Hidim un lail lako se un aus-sapi luas, le huil nal aus ana aap banan mesa. Hidi kon tadu un ata ka le keo aus na, le hos un sisin na.

⁸ Hidim Abraham lako kat susu, keju, nol siis man halas-sam in hos hidi na, le kil bel atuil balu in maang nas. Oras oen kaa la, Abraham dil se kai fuun na le tutan-lau one.

⁹ Kon oen ketan un noan, “Abraham! Ku sapam Sara ne ola ka?”

Un siut noan, “Ne hlepe lu dale.”

¹⁰ Kon at mes deng atuil at tiul nas tek noan, “Nataka le taun in maa kua lam, Auk pait maang. Dedeng na lam, ku sapam Sara hua ana biklobe mes son.”

Oras oen in aa ela ka, Sara ming deng hnita klupu ka.

¹¹ Dedeng na, Abraham nol Sara meman blalan isi son, nol Sara kon haup bulan lo son.

¹² Ming oen in aa ela ka kon, Sara mail se un dalen na. Nol un nangan noan, “Inah! Auk blalan son, nol auk sapang nga kon blalan isi son elia lam, taon elola le kaim tao el atuil in saap babalu ka, halin nuting aan pait tia?”

¹³ AMA LAMTUA keket Abraham noan, “Tasao le Sara mali lia? Un nangan noan Auk in aa ni daid lo, undeng un blalan son na te?”

¹⁴ Auk niam AMA LAMTUA! Muik tahan saa mes lo kon man Auk daek nalan lo ka lo! Nangan

---

* **18:6** Dais Ibranin na dul noan, ‘kat tarigu *seah* tilu’. Seah tiul na, tatai nol tarigu sak mesa (na kilu 20-25).

babanan ne! Mam eta Auk pait maang se iang taun in maa kua lam, Sara hua nal tana-ana biklobeng mes son.”

¹⁵ Ming ela kon, Sara lii. Hidim un kaen noan, “Auk mail loo.”

Mo Ama Lamtua siut noan, “Apin meman ku mail baktebes.”

Abraham hanet Ama Lamtua le hukung atuil Sodom mas deken

¹⁶ Hidi kon atuil at tiul nas, bok lakos el kota Sodom. Kon Abraham nolas laok saos se lalan hlala. Se na lam, oen ngat haup kota Sodom.

¹⁷ Kon AMA LAMTUA nangan se Un dalen na noan, “Banan dui ka Auk tek nuting Abraham noan, Auk le tao didaan kota Sodom.

¹⁸ Ta Abraham in hua-koet tas mamom taplaeng, le daid bangsa tene man muun isi. Nol mam un kon daid hangun bel totoang bangsa in se apankloma kia ngas.

¹⁹ Auk huil nal un son, le tui un anan nas, nol atuil didang ngas kon, le muid napiut AMA LAMTUA lalan na, nuil lolo-lolo, nol nole taan lo. Eta oen tao ela lam, Auk in hida nol Abraham ma, Auk taon le dadi.”

²⁰ Kon AMA LAMTUA tek Abraham noan, “Elia! Auk ming atuli mamom son, bisat isi nol atuil deng kota Sodom nol Gomora. Oen in daat ta lai-lisin son.

²¹ Tiata Auk niu laok tinang esang, le totoang man Auk in ming son nas, ela baktebes tam lo ka. Etan lo kam, Auk musti tana.”

²² AMA LAMTUA aa mamaus nol Abraham mam, atuil at dua las laok napiut bus el kota Sodom.

23 Abraham lako dadani nol Ama Lamtua hidim hanet noan, “Elola? Ama le tao didaan atuil banan nas leo-leo nol atuil daat tas se?”

24 Eta muik atuil banan at buk lim se kota na dalen nam, Ama le tao didaan oen totoang nabale le? Tamlom Ama tao didaan kota na lo, undeng one la.

25 Ama, ela deken! Ta tamlom atuil banan nas kon mates, undeng Ama in le tao didaan atuil daat tas sa la. Ama man daid Atuil in nutus se apan-dapa kua nol apan-kloma kia. Nol Ama esa kon taan son noan in ela ka tom lo.”

26 AMA LAMTUA siut noan, “Eta Auk haup atuil banan at buk lim se kota Sodom mam, Auk hukung kota na lo, undeng one.”

27 Kon Abraham tek pait noan, “Ama! Nodan ampong, eta bole lam auk aa bubuit pait. Auk niam suma atuil ngengo man taan saa lo.

28 Eta noan atuil banan lius at buk lim lo, le suma at buk aat beas lima siis sam, elola? Dabun at lim siis kon, Ama le tao didaan kota na nabale le?”

Ama Lamtua siut noan, “Eta Auk haup atuil banan at buk aat beas lima se kota na lam, Auk tao didaan kota na lo.”

29 Hidim Abraham hanet pait noan, “Eta suma at buk aat siis sam, elola la Ama?”

Kon Un siut noan, “Eta Auk haup at buk aat tam, Auk hukung oen lo.”

30 Abraham hanet napiut pait noan, “Ama komali deken, mo eta noan atuil banan suma at buk tiul siis sam, elola la?”

Ama Lamtua siut noan, “Eta Auk haup at buk tilu lam, Auk hukung oen lo.”

³¹ Hidim Abraham niung pait noan, “Ama komali deken, eta auk ketan bubuit pait. Eta haup atuli at buk dua siis sam, elola la?”

Un siut pait noan, “Eta noan Auk haup at buk dua siis sam, Auk tao didaan kota na lo.”

³² Kon in puis sa, Abraham ketan noan, “Ama, Auk keket bubuit oe mes pait, mo komali nol auk deken. Elola etan noan haup atuil banan at hngul siis sa?”

Kon Un siut noan, “Eta Auk haup atuil banan at hngul se na lam, Auk tao didaan kota na lo.”

³³ Aa nol apa hidi ela kon, AMA LAMTUA laok napiut, mo Abraham pait.

19

Atuil Sodom mas in daat ta

¹ Oras na Ama Lamtua dehet nabel nol Abraham, mo Un ima-ii at duas las lakos napiut kota Sodom. Oen lius se uas sam, lelo la le dene son. Dedeng na, Lot daad nabel se kota la hnita tene ka.* Ngat net atuil at dua nas kon, un laok sod one. Hidim un hai buku ka, le suda se oen duas silan.

² Un tekas noan, “Amam me! Maa le tuil tahang se auk uma li le. Nang le amas boe iin, hidim ninim se nia. Tahang le ola oskaong bii le lam, amas laok napiut.”

Mo oen siut noan, “Nodan mamu. Mo boel kukaum nol kaim deken! Nang le kaim ninim se kota li dale epe ki tuun.”

---

* **19:1** Hmunan-hmunan nua lam, kota la hnita na daid atuli-atuil blalan nas maan in daad le nehan dasi. Taom oen aa nol apa se na.

³ Mo Lot hanet oen tutungus didiin oen tade le lakos tahang se un uma. Kon Lot hopong ruti, nol mana mija la, le oen kaa-niun leo-leo.

⁴ Kaa hidi le atuil balu in maang nas laok ninis lo bii kam, bikloeb Sodom mas tuan-ana totoang maas dil pukiu Lot uma la.

⁵ Oen kidu-ahan mumuun le tek Lot noan, "Hoe Lot! Bikloeb dua apin nas ne olas sa? Puting bel Kamis maa, ta kaim le niin nolas!"

⁶ Kon Lot puti, hidim hep hnita ka.

⁷ Un tekas noan, "Kaka-pali me! Mi tao dadaat nol auk atulin nias ela deken.

⁸ Olan mi hii napat le! Auk anang bihata at dua. Oen haat-ana nabale. Nang le auk bel mi oen duas. Mi le tao saa nol one lam, ne mia. Mo sadi mi boel tao saa nol auk atulin nias deken, ta muid kit hadat tia lam, auk musti doh oen nol babanan."

⁹ Mo atuil Sodom mas kidu-ahan le tek noan, "Ku boel maa kutang se ni deken! Ta ku nia mo atuil in laok-maa se maan ni tukun. Ku atuil likun, tiata ku muik hak le ator kaim lo. Banan dui ka ku modat deng ni tia. Eta lo kam kaim tao ku muun dui deng atuil at dua nas." Hidim oen hutun soleng Lot, kon oen leo-leo laok tuil hnita ka, le noan tao dudus hnita na.

¹⁰ Mo atuil at dua nas doong iman nas le pel tamang Lot lako uma dalen, hidim oen hkaen tele hnita ka.

¹¹ Hidi nam oen duas tao tedo atuil Sodom mas matan nas, didiin oen mame-mames le nuting hnita ka, mo hapun lo.

Ama Lamtua tao puting Lot deng kota Sodom

12-13 Hidi kon atuil at dua nas aa nol Lot noan, “Lot! AMA LAMTUA taan atuli-atuil in se kota ni ngias in daat ta son. Tiata Un lok kaim maam, le tao dudus-didaa totoang kota nia. Tiata ku muik pail-kakans didang nabael pait ne kota nia tam lo ka? Eta muik aan biklobe, tam aan bihata, tam ana-manhiu, tamlom sii tuun kon, laok pel puting oen deng kota ni tia!”

14 Kon Lot laok tutnaal tana muda dua man le daid un manhiun nas, hidim tekas noan, “Hii babanan ne! Nol nia mi putim laba-laba deng kota ni tia, ta AMA LAMTUA le tao didaan kota nia!” Mo oen bali le Lot suma aa hanit tukun.

15 Ola oskaong bii kon, Ama Lamtua ima-ii at dua nas dising Lot, le halin Lot putis laba-laba tia. Oen tek noan, “Lot! Hangu tia! Pel ku sapat ma, nol mi anam bihata las duas, le lalim nol ni tia. Nang soleng kota ni tia. Eta lo kam mi matem mosa-mosa, nol daid ahum leo-leo nol kota nia.”

16 Mo Lot pailius nabale. Molota AMA LAMTUA le bel slamat una. Undeng na le atuil at dua nas kil Lot, un sapa ka, nol un anan bihata las duas se iman nas, le pel puting deng kota na.

17 Kon at mes deng atuil at dua nas lek noan, “Lail mumuun le nuting in nuli tia! Boel lis laok bus el klupu lu deken! Boel tenem se hnonon nas deken! Lail napiut lakom el leten nuas, le halin nam mi matem deken!”

18 Mo Lot situn noan, “Idaa Ama! Ela deken!”

19 Amas meman baktebes tulung le bel slamat kaim son. Mo leten nuas katang isi! Tamlom mo kaim lius se uang bii, mo in daat tas nulut haup kaim se lalan hlala son na.

²⁰ Ama, ngat le. Muik iung ana mes katang deng ni lo. Iung na ana blutu tuun nol muik nahin saa lo. Etan ama tade kam, nang le kaim lail lakom uam tuun.”

²¹ Kon un siut noan, “Elam, laok tia! Ta mam auk tao didaan iung na lo.

²² Tiata nol nia, mi lail laba-laba lakom uam tia! Ta auk tao sa-saa lo, eta mi lakom lius se luam lo bii.” Kilan deng dedeng na, atuli las ngali iung na *Soar*, man nahin na noan ‘blutu’.

Kota Sodom nol Gomora ai kaa nuli

²³ Lelo le sake kam, Lot lakos lius se *Soar* son.

²⁴ Nahkiut tuun nam, AMA LAMTUA boho ai nol blirang le kaloe niu deng apan nu laok kaa nuli kota Sodom nol Gomora.

²⁵ AMA LAMTUA tao dudus-didaa hidi totoang kota na nol ingu-iung in se dale na ngas, nol totoang in nuil se na ngas: atuli, hmukit nol in mula-hai ngas totoang.

²⁶ Oras oen lalis sa, Lot sapa ka lis lako bus el klupu. Tiata nahkitu lam, un dadi hdin sila.

²⁷ Ola oskaong bii kon, Abraham lako pait se maan lahin un dil le hanet AMA LAMTUA ka.

²⁸ Hidim un ngat niu lako bus el Sodom nol Gomora, nol hnono nas totoang. Un ngat tam se ola-ol tuun, nus sa buan-buan saek lako bus el apan-dapa. Undeng ai la kaa nuli totoang.

²⁹ Ama Lamtua Allah tulung Lot le puti deng maan in tom hukung na, se oras Un in tao dudus-didaa kota-kota na ngas. Undeng Un nangan Un in hida man Un butu-kilan nol Abraham son na.

Lot nol un anan bihata las

³⁰ Dedeng na, Lot lii in daad napiut se iung Soar. Undeng na le un nol anan bihaat at duas las, lakos seda se leten. Hidim oen daad se liang bolo mes dalen.

³¹ Oe mesan na, un ana bihaat hmunan na aa nol un palin na noan, “Adi! Se maan nia lam, muik biklobe mes lo kon man maa saap nol kita. Nol nesang lo ka kam, kit aman ni blalan keko lako, nol ela lam un haup aan pait lo ka.

³² Tiata banan dui ka kit ninung ama le mahu. Hidim kit niin nolan, le halin nam kit tupang napiut ama in hua-koet tas.”

³³ Kon duman na, oen ninung ama ka anggor didiin mahu. Hidim ana bihaat hmunan na laok niin nol un ama ka. Mo blalan na mahu isi, tiata un taan un in niin nol ana bihata la ka lo.

³⁴ Ola ka kon, kaka la tek un palin na noan, “Adi! Sian auk niin nol ama son. Duman ni ku lolen. Kit ninung mahu un pait, hidim ku taam laok niin nol una. Nini ela lam, kit duat leo-leo haup nal ana, le tupang kit aman si in hua-koet ta.”

³⁵ Duman na kon, oen ninung oen aman na le mahu pait. Hidim ana hmudin na taam lako niin nol un ama ka lolen. Mo blalan na mahu isi son, tiata un taan dadale lo noan un niin nol un ana bihata la son.

³⁶ Tiata ela kon, oen duas behes, undeng niin nol oen amans in hua ka esa.

³⁷ Hidi kon ana hmunan na hua ana biklobe mesa. Un ngali ngala *Moab* (Moab lin na tatai el dais Ibranin mesa, man nahin na noan ‘maa deng ama’). Un man daid atuil Moab pas upu kia-kaons maa pes leol neot nia.

³⁸ Ana hmudin na kon hua nal ana biklobe mesa. Un ngali ngala *Ben Ami* (man nahin na noan, ‘aan deng auk nen esa ngas’). Un nam daid atuil Amon nas upu kia-kaons.†

20

Abraham nole lahing Abimelek ka

¹ Hidi nam, Abraham lako seda se Mamre, ne dale Negeb halin loet-ahen na le daad se iung Kades nol iung Syur hlala ka. Mo nesang lo kon, un lako seda pait se iung Gerar.

² Kon un tek atuli-atuil se na ngas noan, Sara na mo un palin. Undeng na le Abimelek, lahing Gerar ra lok un atulin nas, le laok taam nodan Sara, hidim nolan lako se lahing nga um lahi la.

³ Duman mesan na kon, Ama Lamtua Allah tulu Un apa ka bel lahing nga se in natloa dalen. Un tek noan, “Ku le mate son nia! Lole ku kat atuli sapa kam.”

⁴⁻⁵ Mo Abimelek siut noan, “Ama Lamtua! Auk huud tahan bihatang na lo bii. Nol auk kon kula lo. Abraham esa man teka noan bihatang na un palin. Nol bihatang na kon hao muid ela. Undeng na le auk tadu atuli laok kat un nol auk daleng ngi in niu. Tiata Ama Lamtua bel kula auk deken!”

⁶ Kon Ama Lamtua siut noan, “Meman Auk taan noan ku dalem ma niu. Nol Auk man tahang, le halin ku huud bihatang na deken le. Nini ela lam, ku tao kula saol Auk lo.

---

† **19:38** Lius se leol hmudin nam, atuil Moab nol atuil Amon nas tao sus atuil Israel las tutungus.

⁷ Nol nia, ku tunang pait bihatang na lako un sapa ku tia. Ta un sapa ka na mo, Auk mee-baha. Tiata ku laok nodan una, le kohe-kanas bel ku, halin nam ku mate deken. Mo eta noan ku bel pait bihatang na lo kam, nangan ni bana-banan! Ta mam ku, nol ku atulim mas matem totoang.”

⁸ Ola oskaong bii kon, lahing nga haman un atulin in dakeng ngas totoang, le nahdehes un in natloa ka. Kon oen totoang lii.

⁹ Hidi kon lahing nga haman Abraham le ketan noan, “Auk tao kula ku saa la, le ku tao nahu au, nol auk hutun nias eli lia? Ku boel tao dais in banan lo eli deken.

¹⁰ Ku nangan elol le didiin ku tao eli lia?”

¹¹ Kon Abraham siut noan, “Ama lahi! Auk bali noan mi totoang niam atuil in taan Ama Lamtua Allah lo. Tiata taon elola ko bet muik atuli in le keo tele au, halin kat nal auk sapang ngia.

¹² Meman auk in teka na baktetebeles ela, noan un nam mo auk paling. Ta kaim duam niam aman mesa, mo inan bakisan. Undeng na le kaim kat apa le daid sapa-ana.

¹³ Tiata dedeng Ama Lamtua Allah tadu kaim lakom heon-heon na, auk tek auk sapang nga noan, ‘Eta kit laok se ola-ola, le atuli ketan kit duat in nuil nol apa ki elola, nol eta ku namnau au lam, siut tuun noan kit duat niam bata-blane.’ ”

¹⁴⁻¹⁶ Kon nam lahing Abimelek bel pait Sara. Hidim un tek Sara noan, “Nol nia auk baen bel ku kakam ma duit muti lihu mesa, le daid tada noan, auk daek kula-sala saol ku lo. Nol nang le halin atuli las totoang taan ela!”

Hidim lahing nga tek Abraham noan, “Abraham! Auk nusa ki holsai bating ku. Ku le laok daad se ola tukun kon, bole.” Hidi nam un bel Abraham aus-sapi, laen nol lae-blai. Un kon belen ata biklobe nol ata bihata.

¹⁷⁻¹⁸ Se dedeng Abimelek nuhu-dau nal Abraham sapa ka ka, AMA LAMTUA tung kele maan in hua ana deng totoang bihaat in daad se Abimelek dale in prenta ka. Mo nikit lahing nga bel pait Sara lako se un sapa ka kon, Abraham kohekanas se Ama Lamtua le sai pait bihata-bihata las maan in hua ana ka. Kon oen haup in hua pait.

21

Sara hua Isak bel Abraham

¹⁻⁷ Hidi na kon, AMA LAMTUA niung hangun bel Sara, muid Un in hida ka. Abraham blalan son, mo Sara kon behe. Dedeng un mana le hua ana ka ka, Abraham umur taon ngatus. Ti tom nol oras sa kon, Sara hua ana biklobe mesa. Ta Abraham ngali ngala, *Isak* (man nahin na noan ‘un mali’).

Hidim Sara kon tek noan, “Ama Lamtua Allah bel auk le mali, undeng halas-sam auk daleng kolo. Atuli las nangan noan taon elola ko auk haup aan se leol blalan eli lo ka. Molota, auk sapa-biklobeng ngi blalan isi son, mo auk hua nal belen nabale. Tiata asii tuun ming dehet nia lam, oen mail leo-leo nol auk kon.”

Dedeng Isak umur lelo palu la, Abraham sunat una, muid Ama Lamtua Allah in leka ka.

Hagar nol Ismael tom in nulut

⁸ Kon nam Isak tene keko lako. Dedeng le soel una ka, Abraham tao fesat tene.

⁹⁻¹⁰ Oe mesan na, Sara net Abraham sapa hmudin Hagar, ana Ismael, taan in kusu-kus Isak sii. Ngat net ela kon, Sara tek un sapa ka noan, “Papa! Nulut ata in deng Mesir na nol un ana ka! Ta auk kom tana-ana deng ata na in haup baab hmuki-pusaka lo. Suma auk anang Isak sii, man musti haup totoang.”

¹¹ Ming Sara in tek ela ka kon, Abraham nangan nam banan lo, undeng Ismael na mo un ana kon.

¹² Mo Ama Lamtua Allah tek Abraham noan, “Abraham! Ku boel nangan ku sapam hmudin na nol ana ka deken. Muid Sara in koma ka tukun, undeng mam ku haup in hitu-hoen man Auk in hid son na deng Isak.

¹³ Mo Auk kon bel hangun se ku sapam hmudin na ana ka, undeng un nam kon ku anam esa. Mam un in hua-koet tas kon daid bangsa mesa.”

¹⁴ Ola oskaong mitang bii kon, Abraham mana bel Hagar ngae in kaa se lalan, nol tai bel un ana ka ui botor mes se un adu ka. Hidim un sao bihatang na nol ana Ismael le oen duas bok lakos deng maan na. Kon nam oen duas laok papmes epe in dani nol Beer Syeba ka.*

¹⁵ Nikit oen duas ui in ninu ka hidi son kon, Hagar nang un ana ka se kai ana mes fuun.

¹⁶ Un nangan se un dalen na noan, “Auk tahang nal in tinang tana-ana ni in le mate ki lo son.”

---

* **21:14** Ui botor ra se dais Ibranin nam noan, botor ra daken nini hmukit bulang. Dedeng na Ismael umur taun hngul aat lisi. Ngat se Dehet deng Apan-kloma ki in Dadi ka pake 16:16; 21:5, 8.

Kon un hoen apa ka le lako daad kakatang, nataka le katang deng un ana ka meter buk lima. Hidim un lilu mumuun.

¹⁷ Ama Lamtua Allah kon ming Ismael fala in lilu ka. Kon Un ima-ii deng sorga haman tek Hagar noan, "Hagar! Tasao le ku dalem ma iil isi ela lia? Lii deken, ta Ama Lamtua ming tana-ana na in lilu ka son.

¹⁸ Haung tia, le laok ngat una. Tao teken un dalen na, ta mam Auk le bel un in hua-koet tas daid bangsa in muun isi mesa."

¹⁹ Hidi kon Ama Lamtua Allah tao Hagar mata ka le langa, tiata un ngat net ui in kali mes se la. Kon nam un laok nisi ui se botor ra, le nolan laok ninung un ana ka.

²⁰⁻²¹ Hidi nam Ismael nol un ina ka, daad se epe hlaen Paran. Un tene maa kon, un daid atuil in hmeon tana isi. Hidi na kon, un ina ka tapa, le saap nol tana-bihatang Mesir mesa. Totoang nias dadi, undeng Ama Lamtua Allah leo-leo nol Ismael.

Abraham nol Abimelek nikit in hida se Beer Syeba

²² Dedeng na, lahing Abimelek nol un meo mes ngala Fikol, lakos tutnaal Abraham. Lahing na aa noan, "Abraham! Kaim taan son noan Ama Lamtua Allah leo-leo nol ku. Undeng na le ku daek saa tukun kon totoang nas dadis.

²³ Tiata nol nia, auk nodan le ku nikit sumpa se Ama Lamtua Allah sila noan, mam ku nole-lilung au nol auk ana-upung ngias lo. Undeng auk daek banan saol ku son, tiata ku kon musti daek banan saol au, nol auk nusa kia."

24 Kon Abraham siut noan, “Hao! Auk sumpa.”

25 Mo hidi na kon, Abraham lapur lahing nga noan, “Ama lahi atulin nas nuu lai-niin auk ui mata in kali mesa.”

26 Ming ela kon lahing nga siut noan, “Saah! Auk halas-sam ming dais nia. Tasao le ama tek deng hmunan nu lo kia? Taan le asii in dake nia lam, auk tanan lo.”

27-28 Kon nam Abraham nol Abimelek but apa in hida. Abraham daek aus-sapi nol lae-blai le bel lahing nga. Hidim un huil puting taplaeng lae-blai heteng itu.

29 Kon lahing nga ketan un noan, “Tasao le ku tao ela lia?”

30 Kon Abraham tekan noan, “Ama lahi sium lae-blai heteng iut nias, le daid tada noan, ama lahi hao noan auk man kali ui mata nia.”

31 Undeng oen duas nikit in hida se na son, tiata oen ngali maan na *Beer Syeba*. Un nahin na noan, ‘Ui in hida’.†

32 Oen nikit in sumpa hidi kon lahing Abimelek nol un meo la pait lakos oen nusa ka, nusa Filistin.

33 Hidi nam, Abraham mul kai tameska‡ mes se Beer Syeba. Kilan deng dedeng na, kai ina na daid taad bel Abraham, le se maan na un todan-lahing AMA LAMTUA man in Nuli Hidi Nutus Taan lo ka.

---

† 21:31 Se dais Ibranin nam, Beer Syeba la muik nahin mamu. El ‘Ui in mole-dame’, ‘Ui in ulat banan’, ‘Ui itu’, tamlom ‘Ui sumpa’.

‡ 21:33 Kai ina *tameska* muik ne kita li lo (halin leol-saken ni lo). Kai ina na nuli se dale tuu, mo un klehen na hsubat tutungus. Un klaput ta dolo taam blatas se dale ka dalen. Taom laen nas kaa un klehen na.

³⁴ Hidi kon Abraham daad tahang nesang se atuil Filistin nas dale ka.

22

Ama Lamtua tadu Abraham le tao Isak daid in tunu-dadung

(Matius 3:17; 17:5; Markus 1:11; 9:7; Lukas 3:22; 9:35; Petrus dua la 1:17)

¹ Nesang isi lo kon, Ama Lamtua sukat naan Abraham, le un hii-ming se Ama Lamtua tam lo ka. Ama Lamtua haman un noan, "Abraham!"

Kon un siut noan, "Iya Lamtua."

² Ama Lamtua Allah lokan noan, "Hii babanan ne! Ku kat ku anam siing man ku in namnau isi ka. Kil nolan lako se dale Moria, le taon daid in tunu-dadung bel Au. Lius se uam le lam Auk tulu bel ku mana la, se leten mes dapa."

³ Kon ola ka oskaong bii, Abraham dait kai in suni, hidim un but kai las le sakeng se un keledai mes dapa. Hidim un nol Isak nol un ata kas at dua bok lakos el maan Ama Lamtua in tek un son na.

⁴ Oen lako-laok kon, bingin dua ka lam, Abraham ngat net mana la deng katang.

⁵ Kon un tek ata kas duas noan, "Mi duam dadam tahang se ni nol keledai lia le! Auk nol auk anang ngi le saek lakong se dapa nua, le todan-lahing se Ama Lamtua. Hidim nam kaim pait mam se ni pait."

⁶ Kon Abraham kat kai in suni nas le todan sakeng laok se Isak adu ka. Mo un esa man kil tudi nol ai se kai mesa. Dedeng oen duas in saek lakos leo-leo ka,

⁷ Isak haman un ama ka noan, "Papa!"

Abraham situn noan, “Tasao ka Isak?”

Kon nam Isak keket noan, “Papa. Kit le tuun in tunu-dadung son nia. Muik kai nol ai son. Mo lae-blai ana man kit pake le daid in todan-lahing ngi ne ola ka?”

⁸ Kon Abraham situn noan, “Mam Ama Lamtua Allah esa man bel Un lae-blai ana ka, le daid in tunu-dadung.”

Kon oen duas saek lakos napiut.

⁹ Oen duas lakos lius se maan man Ama Lamtua in tek son na, kon Abraham toed batu, le daid mija in tunu-dadung. Hidim un tos kai las se batu la dapa. Hidim un but ana ka, le nene batlengan se kai in suning nas dapa.

¹⁰ Un kat tudi ka, le noan keo un ana ka.

¹¹ Mo suknahkitu lam, AMA LAMTUA ima-ii la haman un deng apan nu le tekan noan, “Hoe Abraham! Tahang le!”

Kon un siut noan, “Elola la Ama Lamtua!”

¹² Kon faal na tek noan, “Ku keo tana-ana na deken! Tao saa un deken. Halas-sam Auk tana, noan ku daek muid Ama Lamtua in koma ka baktetebes. Undeng ku mana hidi son, le noan bel Ama Lamtua ku anam beas mes na, le daid in tunu-dadung halin todan-lahing se Una.”

¹³ Hidi nam, Abraham ngat net lae-blai moko mesa, un sulu ka naling se kai ana mes hlango. Abraham laok kat lae-blai na meman le tunun, daid in todan-lahing bel Ama Lamtua Allah, seda un ana ka.

¹⁴ Tiata Abraham ngali maan na ngala, ‘mam Ama Lamtua mana bel asa man kit in parlu

ngas.’* Undeng na le, maa pes leol neot ni kon, atuli las aa noan, “Se AMA LAMTUA leten na, Un pesang bel asa man kit in parlu ngas.”

¹⁵ Hidi kon Ama Lamtua ima-ii la haman pait deng apan nu le tek noan,

¹⁶ “AMA LAMTUA esa tek noan, ‘Auk sumpa nini Auk ngalang ngi esa elia: Ku but hidi bel Auk ku anam siing nga son, le daid in todan-lahing. Undeng na le

¹⁷ Auk bel hangun banan mamomamo se ku, nol ku in hua-koet tas. Mam oen taplaeng mamodidiin atuli kaih nalas lo. Oen mamon na banansila el duun in ne apan nua ngas, nol hlaen in ne tasi suut tua ngas. Mam ku upu kia-kaon nias, tao tehen atuil in keng nol one ngas.

¹⁸ Deng ku in hua-koet tias, mam bangsa-bangsa in se apan-kloma ki ngias totoang, haup hangun, undeng ku muid Auk in leka ka son.’ ”

¹⁹ Hidi nam, Abraham nol un ana Isak nius pait lakos se un ata kas duas, le oen leo-leo pait lakos Beer Syeba. Kon Abraham daad se ua.

Nahor in hua-koet tas

²⁰ Oe mesan na, Abraham ming haup noan un palin Nahor sapa Milka hua aan son.

²¹ Ana hmunan na, ngala Us. Un palin na, ngala Bus. Hidi nam Kemuel (un nam mo upu kia-kaon deng atuil Aram mas).

²² Hidim muik Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf nol Betuel.

²³ Betuel na mo Ribka ama ka.

---

* **22:14** Dais Ibranin noan *Yahova Yire*, man nahin na noan ‘mam Ama Lamtua mana bel asa man kit in parlu ngas.’

24 Mo Nahor kon haup taplaeng ana deng un bee hmudin in ngaal Reuma ka. Un hua Teba, Gaham, Tahas nol Maaka.

23

Sara mate kon Abraham puan

1-2 Sara mate kam un umur ra taun ngatus buk dua beas itu. Dedeng un le mate ka, Abraham daad se iung Kiryat-Arba (Hebron), se dale Kana'an. Abraham lilu muun isi nol melang, le kamusang un sapa ka in mate ka.

3 Hidim Abraham lako tutnaal nol atuli-atuil Het tas. Kon un tekas noan,

4 "Ama me. Auk niam suma daad tahang tukun ne mi hlala kia. Auk muik dale le puan auk sapang ngi lo. Tiata etan mi tade kam, hee bel auk mi dale ana tep mesa, le halin nam auk puan auk sapang ngi se na."

5 Kon oen siut noan,

6 "Elia ama! Bablaan ni kaim ngat ama son, banansila el atuil blalan mesa, man kaim todan baktetebes. Tiata ama huil tuun, le dale ol man banan dui, man tom nol ama in koma ka. Kaim sium nol banan tukun muik in hutun soleng lo."

7 Kon Abraham hangu dili le suda, le todan dale lamtua deng atuil Het tas.

8 Hidim un tek noan, "Eta mi sium auk in nodan apin na lam, auk nodan le mi tulung aa nol Efron, ama Sobar ana biklobe la.

9 Nodan le eta bole lam, un hee bel auk un liang nga, ngala Makpela, man ne un klapa la suut ta ka. Un nodan osa bakun tukun kon, auk baen. Auk le baen nutus un osa ka se mi totoang silans,

le halin dale na daid auk nena esa. Auk le taon daid kaim maan in puan nitu.”

¹⁰ Dedeng na, Efron esa daad se na leo-leo nol atuil Het tas, tiata un kon ming Abraham in teka na. Kon nam un hangu dil le siut Abraham se totoang blalan in daad se na ngas silans, noan,

¹¹ “Ela deken ama. Eli tukun. Auk bel klaap na nol un liang Makpela la bel ama. Ama puan ama sapa ka laok se na. Auk sao dale na bel ama se auk atulin nias silans. Nang le oen totoang daid saksi!”

¹² Kon nam Abraham suda pait se atuil Het tas silans.

¹³ Hidim un aa nol Efron noan, “Ela kon banan, mo mi totoang hii napat se auk le. Auk le sos nutus dale na, le halin nam auk puan auk atulin nias se na.”

¹⁴⁻¹⁵ Kon Efron situn noan, “Dale na osa ka suma duit muti ngatus aat sii! Tasao le kit duat niung-sakeng apa nol duit ana bubuit na lia? Ama laok puan ama sapa ka se la tia.”

¹⁶ Kon nam, Abraham tade nol dale na osa ka muid Efron in teka ka. Tiata se atuil Het tas silans, man daid saksi se na, Abraham kaih duit muti bila ngatus aat, le hidim un baen Efron.

¹⁷⁻¹⁹ Tiata nini ela lam, Abraham haup Efron dale ka, le daid un nena. Dale Makpela na, dani nol Mamre (ne Hebron). Un sos nutus dale na nonool klapa la, nol liang nga, nol kai-kai inang ngas totoang. Blalan-blalan atuil Het tas totoang daid saksi, noan dale na nol isin nas totoang daid Abraham nena son.

Hidi na kon, Abraham laok puan Sara se liang nga, ne dale Kana'an.

²⁰ Nol ela lam, klaap na, nol un liang man hmunan nu daid atuil Het tas dale ka, halas ni daid Abraham nen esa lolen son. Un pake le daid maan in puan nitu.

24

Oen nuting bel Isak bihaat le sapa

¹ Abraham umur ra blatas didiin un blalan isi. Nol AMA LAMTUA kon doh un babanan, hidim belen nuil nol liis-lasa.

²⁻³ Abraham muik atuil in parsai mesa, man dake-mana un hmukin nas totoang. Oe mesan na, Abraham haman una, le tekan noan, “Hii babanan ne! Auk nodan ku le sumpa in mate* nini AMA LAMTUA ngala ka, na Lamtua Allah man koet apan-dapa ku nol apan-kloma kia ka, noan, ku boel kat tana-bihaat deng atuil Kana'an nias, le neleng daid auk anang Isak sapa deken.

⁴ Mo ku musti lako se auk dale in dadi kua, se auk pail-kakang nguas. Ku nuting tana-bihata mes se nua, le kil nolan maa bel auk anang ngia, le halin nam daid un sapa.”

⁵ Kon atuling man Abraham in parsai na keket noan, “Banan ama! Mo eta tana-bihatang na dai maa muid se ia lo kam, taon elola la? Eta ela lam, auk musti kil nol ama ana ki laok saap se ua tukun tia tam?”

⁶ Abraham siut noan, “Ku nangan babanan! Taon elola kon, ku boel kil nol auk anang ngi laok se ua lo!

---

* **24:2-3** Dais Ibranin nam, “Tapa ku imam ma se auk pangang dola kia.” Un nahin na noan, sumpa in mate.

⁷ Nangan, ta AMA LAMTUA in kil kuasa se apan-dapa kua ka, nol puting auk son deng auk ingu-dale ka, hidim kil nol auk maang pes se dale nia. Un kon butu-kil in hida nol auk son noan, 'Mam Auk bel dale ni totoang se ku in hua-koet tas.' Tiata ku lii-tiud deken. Ku laok tukun. Ta mam Ama Lamtua lok Un ima-ii deng sorga le maa sai lalan bel ku, halin ku tutnaal tana-bihatang, man le daid auk anang ngi sapa ka.

⁸ Mo etan tana-bihatang na dai muid ku le maa se ia lo kam, ku puti deng in sumpa nia. Taon elol kon, ku boel kil nol auk anang ngi laok se lu deken."

⁹ Kon ata in parsai na nikit in sumpa nol Abraham noan, mam un daek muid totoang Abraham in koma ngas.

¹⁰ Kon nam ata na huil nal unta hngulu. Hidim un sakeng sa-saa leko-banan si-sii laok se unta nas dapas. Halas-sam un bok lako Nahor kota la, kota Mesopotamia.†

¹¹ Tiata un lako lius se kota na kon, un nol un unta las teen in kae ka se kota la suut ta, dani nol ui in kali mesa. Dedeng na, lelo la hat son, tom nol tana-bihata las in laok naus ui se ui in kali na.

¹² Kon nam, Abraham ata in parsai na kohekanas noan, "LAMTUA man auk tuang Abraham Lamtuan Allah. Tulung sai lalan bel au, le halin nam auk lalan ni haup in banan. Tulu bel auk tuang nga Ama Lamtua dalen banan na, nol nangan un in hid nol auk son na. Tiata nang

---

† **24:10** Se dais Ibranin nam maan na ngala *Aram-Naharaim*. Halas ni, maan na muik ne Siria suu blain.

le halin nam auk tutnaal bihatang in le saap nol Isak ka.

¹³ Ama Lamtua, auk dil ne ui in kali ki suut tia. Tana-bihaat in deng kota ni ngias maas naus ui se nia.

¹⁴ Tiata auk in nodan ni elia: Eta auk aa nol tana-bihata mes noan, 'Baat-ana! Tulung niung ku bliu' ui la le bel auk niun buit le.' Eta un siut noan, 'Maa ninu ama! Nol nang le hidim auk ninung bel ama unta lias kon.' Eta ela lam, na daid tada noan, tana-bihatang na man Ama Lamtua hulin son, le daid Isak sapa! Nol taad in ela ka, man auk tanan noan, Ama Lamtua tulu Ku in banan na son, bel auk tuang Abraham."

Abraham ata ka tutnaal Ribka

¹⁵⁻¹⁶ Un kohe-kanas hidi bii kam, tana-bihatang mes maa. Un ngala Ribka. Un na mo Abraham palin Nahor nol un sapa Milka upun. Ribka ama ka, ngala Betuel. Ribka na mo leok isi, nol un kon haat-ana nabale. Maa lius kon un niu laok napiut el ui in kali ka dalen, le nisi un bliu' ui la, hidim saek pait maa.

¹⁷ Un sake maa lius se dapa ka kon, Abraham ata ka lail lako el una, le nodan noan, "Baat-ana. Tulung bel auk niun bubuit le."

¹⁸ Kon tana-bihatang na siut noan, "Maa ninu baki." Hidim un niung un bliu' ui la laba-laba, le bel Abraham ata ka ninu.

¹⁹ Niun hidi kon tana-bihatang na tek noan, "Nang le hidi kam auk naus ui le bel baki unta las niun didiin silis."

²⁰ Hidim un laok doan ui lisin na se hmukit tas maan in ninu ka. Hidi nam un lail niu-saek

le naus ui deng ui in kali ka, le ninung unta las totoang didiin silis.

²¹ Abraham ata ka dil ete tuun, le ngat nakekeon tana-bihatang na in dake ka. Un nanga-nangan noan, “Tana-bihatang man Ama Lamtua in huli ki nia te?”

²² Unta las totoang niun didiin silis. Kon nam, ata na kat ante mea in pake se ilun na, le tain bel tana-bihatang nga, nol un kat lit mea apa mesa, le naen laok se un iman nas duas.‡

²³ Hidim un ketan noan, “Baat-ana, ku amam ma ngala asii la? Eta tade kam auk nodan le nining tahang se baat-ana ama ka uma.”

²⁴ Kon tana-bihatang na siut noan, “Auk amang nga ngala Betuel. Auk upung biklobe la ngala Nahor, nol auk upung bihata la, Milka.

²⁵ Se kaim uma lua lam, muik maan in nini nola, le bel bakis totoang. Nol bluan kon mamom, le nalo baki hmukit tias.”

²⁶ Hidi kon ata na suda le todan-lahing se AMA LAMTUA.

²⁷ Un aa noan, “Naka Ama Lamtua! Ta un sai lalan bel auk son, le didiin auk esang tutnaal nol auk tuang Abraham, kaak-palin nas nenan se ni son. Nini ela, Ama Lamtua tulu Un dalen banan na bel auk tuang Abraham son, nol daek un in hid auk ka le daid son.”

²⁸ Hidi nam tana-bihatang na lail pait laba-laba, le nahdeh bel un uma isin nas totoang, deng asa man in daid son na.

---

‡ **24:22** Dais Ibrani noan ‘ante mea in pake se ilun na ngele na steng syekel (na gram eneng)’. Hidim, lit mea dua nas ngelen na ‘syekel hngulu (tatai nol gram ngatus hngul aat)’. Hmunan nu bihaat Yahudi las taom pake ante lam, se ilun.

29-30 Ribka blanen na, ngala Laban. Nikit un net mea kas nol ming Ribka in dehet ta kon, Laban lail puti laba-laba, le lako tutnaal nol ata man dil nabael nol un unta las dani se ui in kali na ka.

31 Kon nam Laban aa noan, “Baki! AMA LAMTUA pela-noen baki nol boa-blingin maa lius se ia son. Tiata dil se likun ni deken! Maa le laok se kaim uma lua. Kaim muik maan son. In kaa taung baki unta las kon mamō.”

Abraham ata ka taam nodan Ribka

32 Hidi kon Abraham ata ka laok muid Laban, le taam lako se Betuel uma. Hidim Laban nol un nenan nas niung hulung sa-saa man ata na in sakeng se unta las dapa ngas. Hidi nam, oen nol unta nas laok nalos bluan. Oen kon kil ui le halin ata na nol un atulin nas boe iin.

33 Oras oen mana in kaa se mija la ka, ata na tek noan, “Kaim le kaa son nia, mo bel auk dola le auk tek napat dehet mes le.”

Kon Laban siut noan, “Baki dehet tuun lako.”

34 Kon un tekas noan, “Auk nia mo mi upun Abraham ata.

35 AMA LAMTUA bel hangun mamō isi son, bel auk tuang nga, didiin un muik isi. Ama Lamtua belen lil-mea, lil-muti, ata biklobe nol bihata, nol hmukit mamō-mamō, banansila el: aus-sapi, unta, keledai, laen nol lae-blai.

36 Oras auk tuang ngas duas blalan son kon, maam Sara hua bel tuang Abraham tana-ana biklobe mesa. Mam un man sium tuang Abraham pusaka las totoang.

³⁷ Tiata tuang Abraham lok auk le sumpa noan, 'Ku boel kat tana-bihaat deng Kana'an, le neleng bel auk anang Isak halin sapan deken.

³⁸ Mo ku musti kat tana-bihaat deng auk nenan nas esan, le belen daid un sapa.'

³⁹ Kon auk ketan auk tuang nga noan, 'Eta tana-bihatang nga dai muid auk lo kam, taon elola la?'

⁴⁰ Un siut noan, 'AMA LAMTUA man auk muid Un in koma ka tutungus sa, man mam lok Un ima-ii deng sorga, le maa sai lalan bel ku, halin ku haup tana-bihata mes deng auk nenan esang ngas, le daid auk anang ngi sapa.

⁴¹ Mo eta auk nenan nas dai le sao bel tana-bihatang na maa se ni lo kam, ku puti deng in sumpa nia.'

⁴² Tiata apin auk maang lius se ui in kali kua ka, auk kohe-kanas se auk daleng ngi noan, 'LAMTUA, man auk tuang Abraham Lamtuan Allah. Tulung sai lalan le halin auk lalan ni haup nahin banan. Nang le auk tutnaal bihatang in le saap nol Isak ka.

⁴³ Ama Lamtua, auk dil ne ui in kali ki suut tia. Tana-bihaat in deng kota dalen nuas maas naus ui mo nia. Tiata auk nodan elia: Eta auk aa nol tana-bihata mes noan, "Baat-ana, tulung niung ku bliu' ui la le bel auk niun bubuit tia."

⁴⁴ Eta un siut noan, "Maa ninu ama! Nang le hidim auk ninung bel ama unta lias kon." Eta ela lam, na daid tada noan, tana-bihatang na man Ama Lamtua hulin son, le daid auk tuang muda, sapa ka!'

⁴⁵ Auk kohe-kanas hidi biim, baat-ana Ribka maa lius son, kil nol un bliu' ui la, le naus ui deng ui in kali ka. Nikit un naus ui le saek pait maa bus el dapa ka kon, auk nodan noan, 'Baat-ana, bel auk niun buit le!'

⁴⁶ Kon un niung un bliu' ui la laba-laba, le tek noan, 'Baki! Maa ninu! Nol nang le hidi kam auk ninung bel baki unta las kon.' Kon nam auk ninu, nol auk unta las kon haup in ninu.

⁴⁷ Hidi na kon, auk ketan noan, 'Baat-ana ama ka, ngala sii la?'

Kon un siut le tek noan, 'Auk amang nga, ngala Betuel. Auk upung biklobe la, ngala Nahor nol auk upung bihata la, ngala Milka.' Hidi kon, auk pake belen ante se un ilu ka, nol nae belen lit mea apa mes se un iman nas.

⁴⁸ Hidi nam, auk suda le todan-lahing se Ama Lamtua noan, 'Naka Ama Lamtua! Ta Un sai lalan bel auk son, didiin auk tutnaal esang nol auk tuang Abraham nenan nas se ni son. Nol auk kon tutnaal tana-bihatang man le daid auk tuang muda Isak sapa-bihatan na, esang son.'

⁴⁹ Tiata elia, eta amas tade le tulu amas in namnau ka bel auk tuang Abraham mam, tek auk nol langa-langa tuun. Mo etan lo kam, tek langa-langa kon lako. Le halin nam auk tana, noan auk musti tao elola."

Ribka nenan nas sium in taam nodan na

⁵⁰ Ata na dehet hidi kon, Laban nol Betuel siut noan, "Eta AMA LAMTUA ator ela son nam, kaim aa elol pait ta.

⁵¹ Baat-ana Ribka mo nia, tiata kil nolan lako tia. Nang le un daid upung Abraham nalen,

muding asa man AMA LAMTUA in ator hidi son na.”

⁵² Ming ela kon, Abraham ata ka suda bon na lako huud se dale, le nodan mamomamo se AMA LAMTUA.

⁵³ Hidim un kat puting sa-saa lil-mea, lil-muti, nol kai-baut in pake leko-leko sii, le bel Ribka. Un kon bel Ribka kakan nas nol ina ka, sa-saa in osa-osa sii.

⁵⁴ Hidi na kon Abraham ata ka, nol un atulin nas daad le kaa-niun el fesat mesa. Kaa hidi kon, oen ninis se las. Ola oskaong le oen hangus kon, ata na tek um lamtua ka noan, “Auk nodan le eta bole lam, kaim pait lakom auk tuang ngu tia.”

⁵⁵ Mo Ribka kaka ka nol ina ka tek noan, “Mi le bok lakom laba-laba le tao saa la? Tahang le Ribka daad nol kaim buit pait lelo hngulu ta saa ela. Hidi na lam, mi kil nolan lako tia.”

⁵⁶ Mo ata na siut noan, “Eee, tahang auk deken! Ta AMA LAMTUA tulung auk son, didiin auk tutnaal auk tuang muda ka sapa ka son. Tiata mamas sao kaim tuun tia, le halin kaim pait lakom le lapur kaim tuang ngu napat le.”

⁵⁷ Kon oen siut noan, “Elia! Maa le kit ketan se Ribka esa tuun. Le un in koma ka elola la?”

⁵⁸ Kon oen haman Ribka le ketan noan, “Ribka! Ni hii ne ku in koma. Ku tade le muid nol atuil nias meman, tamlom elola la?”

Un siut noan, “Auk tade le lakong meman.”

Isak duas Ribka sapa

⁵⁹⁻⁶⁰ Kon nam, oen sao Ribka nol ata bihaat man in doha-tinang un deng lolo un ana bii kua ka, le lakos nol Abraham ata ka, nol un atulin nas. Oen aa le bel Ribka hangun noan, “Ribka!

Kaim nodan le Ama Lamtua bel ku hua mamomamo, le halin ku in hitu-hoen nas daid atuli lihu-lihu. Nol kaim kon nodan le ku in hua-koet tas tao tehen musu-mus in labang nol one ngas!”

⁶¹ Hidi na kon, Ribka nol un ata bihata la mana nakbuan oen kai-batu las, hidim oen saek unta, le bok lakos meman muid Abraham ata ka.

⁶² Isak daad se dale Negeb. Dedeng na, un halas-sam pait deng ui in kali Beer Lahai Roi.

⁶³ Leol-hat mesan na, un puti deng hlepe la, le lako-laok nuting angin. Kon un botas le ngat tam, un net unta las laok maas.

⁶⁴ Nikit Ribka ngat net Isak kon, un niu lalaba tuun deng un unta la.

⁶⁵ Hidim un ketan Abraham ata ka noan, “Baki! Biklobeng in laok maa mo nua ku asii la?”

Ata na situn noan, “Na auk tuang muda ka na!” Kon Ribka kat un hlimut ta le bua kele sila ka.

⁶⁶ Hidi nam, ata na lapur totoang bel Isak.

⁶⁷ Kon nam Isak nol tamang Ribka lako se un ina ka hlepe la, le oen duas sapa. Isak namnau Ribka ana lo, tiata un dalen iil isi lo son, nol un ina ka in mate ka.

25

Abraham saap pait

¹ Abraham saap pait nol bihatang mesa, ngala Ketura.

² Ketura hua bel un anan dehe, ngalans: Simran, Yoksan, Medan, Midian, Isbak nol Sua.

³ Yoksan anan nas, Seba nol Dedan. Dedan in hitu-hoen nas mo atuil Asyur, atuil Letus, nol atuil Leum mas.

⁴ Midian anan nas mo Efa, Efer, Henok, Abida nol Eldaa. Oen totoang nam Ketura in hua-koet.

⁵⁻⁶ Dedeng Abraham nuli nabale la, un bating bel Hagar nol Ketura anan nas mesa-mesam nol un nena. Hidim un lok oen le lakos daad se Kana'an halin leol-saken na, le halin nam oen katang deng un ana Isak. Mo un hmuki-nalan nas totoang, un saos bel Isak.

Abraham mate

⁷⁻⁸ Abraham mate se dedeng un umur taun 175.

⁹⁻¹⁰ Kon nam un anan Isak nol Ismael puan un se liang Makpela, man dadani nol Mamre. Hmunan nua, Abraham sos klaap na deng atuil Het tas, se Sohar ana Efron. Hmunan nu oen kon puan Sara se liang na dale.

¹¹ Abraham mate hidi kon, Ama Lamtua Allah niung hangun bel Isak, tiata un nuli nol liis-lasa. Dedeng na, Isak daad dani nol ui in kali Beer Lahai Roi la.

Ismael in hua-koet tas

¹² Ismael dehet ta elia: Un na mo Abraham sapa hmudin Hagar ra ana. Hagar na mo, Sara ata in deng Mesir ra.

¹³⁻¹⁶ Ismael anan nas biklobe at hngul dua. Oen ngalan nas mudi-muid apa deng aan hmunan lako pes aan hmudin, elia: Nebayot, Kedar, Adbeel, Mibsam, Misma, Duma, Masa, Hadad, Tema, Yetur, Nafis nol Kedma. Aan nas daid upu kia-kaons deng bangsa hngul dua, mesa-mesam nonool un nusa. Oen ngali nusang nas ngalan nas, mesa-mesam muid oen upu kia-kaon nas ngalan nas.

¹⁷ Ismael mate kam, un umur taun 137.

18 Mo un in hua-koet tas mus nol apa, mes nol mesa. Hidim oen daad holhising, ninin deng Hawila lako pes Syur, man toon nol Mesir napiut lako pes se Asyur ra.✧

Esau nol Yakob

19 Abraham ana Isak, dehet ta elia:

20 Dedeng Isak saap nol Ribka la, Isak umur taun buk aat. Ribka ama ka Betuel. Nol un blanen na ngala Laban. Oen nam atuil Aram, deng Padan Aram.*

21 Ribka haup aan lo. Undeng na le Isak kohekanas se AMA LAMTUA, halin sai bel Ribka maan in hua ka. AMA LAMTUA ming un in kohekanas sa kon Ribka behe.

22 Molota, un in behe na aan hduan. Mo tana-anang dua nas taan in sapan apa tutungus se oen inan na tain dalen. Kon Ribka ketan se un dalen na noan, "Tasao le tana-anang dua nias elia lia?" Hidim un ketan AMA LAMTUA.

23 Kon AMA LAMTUA siut noan, "Tana-ana at dua in mo ku taim ma dalen na, mam daid bangsa dua, man mus nol apa tutungus.

Mam aan hmudin na tes dui deng aan hmunan na.

Nol kaka la daek le bel pali la."

24 Oras un lelona na maa lius son kon, Ribka hua aan hduan, aan biklobe sii.

25 Ana hmunan na kluit ta mea, nol un apa ka bulu pampesa. Tiata oen ngali un ngala, *Esau*.†

✧ 25:18 Dehet deng Apan-kloma ki in Dadi ka 16:12 * 25:20 Padan Aram na mo Mesopotamia, ne Siria suu blain. † 25:25 Esau la nahin na tatai nol dais Ibranin man noan 'bulu-bulu'.

²⁶ Hidi halas-sam, un palin na puti. Mo un kil un kaka ka iin baih ngungun na. Undeng na le oen ngali un ngala, *Yakob* (man nahin na tatai nol dais Ibranin man noan 'iin baih ngungun'). Oras in hua oen duas sa, Isak umur taun buk eneng son.

Yakob nole nal Esau hak hmunan na

²⁷ Dedeng tana-anang dua nas in tenes maas sa, Esau daid atuil in lono-poa taan hmukit. Un kom in se alas dalen tuun. Mo Yakob na mo ete tukun, nol un in koma ka le daad se uma tuun.

²⁸ Isak kom in kaa siis hmukit huin. Tiata un namnau Esau dui. Mo Ribka namnau Yakob dui.

²⁹ Oe mesan na, oras Yakob hos uin bula, lam Esau halas-sam pait deng in lono hmukit. Un kae nol lubu isi.

³⁰ Kon un tek Yakob noan, "Pail ana! Ku bel auk uin mea in mo ku mulu la ka buit, le auk nisi auk taing ngi le! Ta auk lubang isi son." (Tiata oen haman un noan *Edom*, man nahin na tatai nol dais Ibranin man noan 'mea'.)

³¹ Kon Yakob siut noan, "Banan kaka. Mo bel auk kaka hak hmunan na napat le!"‡

³² Kon Esau siut noan, "Hosek nol hak hmunan na! Ku palan tuun tia. Ta auk luub mateng son nian. Ku sul uin na lalaba tia, le kil nolan maa, halin auk kaa."

³³ Mo Yakob tek pait noan, "Tahang le kaka! Kaka musti sumpa muna noan, kaka sao bel auk hak hmunan na son." Kon Esau nikit in sumpa ela.

---

‡ **25:31** Muid oen hadat ta lam, tana-ana bikloeb hmunan na seda ama ka, le haup pusaka mamu dui deng un palin nas.

³⁴ Hidi kon Yakob sul belen uin bul mea na nol ruti. Esau kaa-niun hidi kon, un haung boka pait.

Nini ela, Esau bel un hak hmunan na nol mosa'.

26

Isak nole laih Abimelek

¹ Oe mesan na, muik oras lubu tuan se dale na, banansila el oras lubu se dedeng Abraham in nuli nabale ka. Tiata Isak laok nodan mana se Abimelek, atuil Filistin nas lahin na, le un boel daad se Gerar.

² Un nodan ela, undeng AMA LAMTUA tulu-balang apa ka bel un son, le tekan noan, "Isak! Ku boel lako Mesir deken. Ta mam Auk tulu bel ku maan didang.

³⁻⁴ Eta ku daad tahang tuun se maan na lam, mam Auk leo-leo nol ku, nol bel ku hangun bili-ngala. Mam Auk bel ku in hua-koet tas le taplaeng mamo, banansila el duun in ne apan-dapa kua ngas. Nol Auk bel ku, nol ku in hua-koet tas nusa nia, nol un ingu-mana las totoang. Deng ku in hua-koet tas, mam totoang bangsa in se apan-kloma ki ngias haup hangun. Nini ela lam, Auk in hid nol ku amam Abraham ma, Auk taon dadi.✧

⁵ Auk daek nias totoang, undeng ku amam ma muid Auk in koma ka, Auk in leka ka, nol Auk in tadu ka son."

⁶ Tiata Isak daad tahang se Gerar.

⁷ Ribka na mo leok isi. Tiata atuli-atuil in se na ngas net un kon, oen ketan apa deng una. Mo Isak siut noan, "Ribka na mo auk paling." Un lii,

---

✧ **26:3-4** Dehet deng Aan in Nutus sas 3:25; Galatia 3:8

tamlom mo un hao noan un sapa kam, atuli las keo tele una le oen kat lai-niin Ribka la.

⁸ Isak daad nesang se lua kon, oe mesan na lahing nga sai un jendela la lam, un ngat net Isak nol Ribka neko-lik apa.

⁹ Kon un lok atuli haman Isak le un kaing, tekan noan, “Isak! Auk tanan son, noan bihatang na ku sapat! Mo tasao le ku tek noan, un na mo ku palim mia?”

Kon Isak siut noan, “Elia ama! Eta auk tek noan un na mo auk sapang ngam, auk lii! Ta tamlom mo mam atuli las keo tele au la.”

¹⁰ Kon nam lahing nga siut noan, “Eta muik atuli se ni niin nol ku sapat ma lam, taon elola ko ku bel kula kami! Tasao le ku tao ela nol kami lia?”

¹¹ Hidi nam, Abimelek kaing un hutun nas nol muun noan, “Mi totoang nangan babanan! Asii barain le tao saa nol atuling nia, tamlom mo un sapa kia lam, mam auk hukung tele.”

Isak atulin nas nol atuil Filistin nas kaen apa nol ui in kali

¹² Dedeng na, Isak soko-hai se nusa na. Kon un haup pait isin lalis ngatus, undeng AMA LAMTUA belen hangun.

¹³ Un in muki ka taplaeng keko lako, didiin un muik talalun.

¹⁴ Un aus-sapi, laen nol lae-blai las taplaeng mam. Un atulin nas kon mam. Tiata atuil Filistin nas idus una.

¹⁵ Hmunan nua, Isak ama Abraham kali ui mam. Mo halas ni, atuil Filistin nas laok bua tele ui in kaling nas nini dale.

16 Kon lahing Abimelek aa nol Isak noan, “Isak! Banan dui ka ku bok lako nang soleng dale ni tia. Ta ku in kuasa ka dui deng kaim son.”

17 Kon nam, Isak nol un nenan nas hoen deng maan na, le pait lakos daad se hnono Gerar.

18 Ti un ata kas kali pait ui in kali man atuil Filistin nas in bua son nas. Hidim un ngali ui in kaling nas muid ngala-ngalan man un ama ka in ngali son nas.

19 Isak ata kas kali ui se hnono Gerar kon, oen kali tom ui mata in bobon puti mesa.

20 Mo atuli-atuil in lolo-poa hmukit Gerar ras kaen apa nol Isak atuil in lolo-poa ngas, undeng ui na. Oen tek noan, “Ui ni kaim nena!” Undeng na le Isak ngali ui in kali na, ngala *Esek*, man nahin na noan, ‘kaen apa’.

21 Kon Isak atulin nas kali ui mes pait. Mo oen kaen apa pait undeng ui in kali na. Tiata Isak ngali ui in kali na ngala *Sitna*, man nahin na noan, ‘labang apa’.

22 Hidi nam, un nang maan na, kon un ata kas kali tapnaeng ui mes pait. Pait niam oen kaen apa lo son. Tiata Isak ngali ui in kali na *Rehobot*, man nahin na noan, ‘maan in bluang-bleha’. Nol un tek noan, “Halas ni Ama Lamtua bel kit daad se dale in bluang-bleha nia. Se nia, halas-sam kit taplaeng mam.”

23 Deng na, kon Isak noan le bok pait lakos daad se Beer Syeba.

24 Duman na kon, AMA LAMTUA tulu-balang Apa ka bel una, le tekan noan, “Isak! Auk niam mo ku amam Abraham Lamtuan Allah. Tiata ku lii deken, ta Auk doh ku. Mam Auk bel hangun

se ku. Nol ku in hua-koet tas mamu taplaeng. Auk daek elia, undeng Auk in hid hidi son nol ku amam ma ka.”

²⁵ Hidi kon Isak babail batu, le daid maan in tunu-dadung taung in todan-lahing se na. Kon un nodan mamu se AMA LAMTUA se maan na. Un daad se la, kon un atulin nas kali ui pait, se na.

Lahing Abimelek nol Isak nikit in hida

²⁶ Dedeng na, laih Abimelek maa deng Gerar. Un maa leo-leo nol un tapa Ahusat, nol Fikol, un meo in hote-dati ka, maas le tutnaal Isak.

²⁷ Kon Isak ketan noan, “Ama lahi! Hmunan nu mi nulut puting kaim son, tiata mi le maa tao saa pait nia?”

²⁸ Kon oen siut noan, “Elia! Kaim taan son noan, Ama Lamtua doha-tinang ku. Undeng na le, kaim nangan-nangan nam, banan dui ka kit duat tao in sumpa mes elia. Ku sumpa noan,

²⁹ mi tao dadaat saol kaim lo, ela kon kaim tao dadaat saol mi lo. Meman kaim dalen nias banan nol mia. Undeng na le, lelon na mi putim nol boa-blingin deng kaim dale ka. Kaim tanan baktetebes son, le AMA LAMTUA man bel mi hangun.”

³⁰ Hidi na kon Isak tao fesat bel one, kon oen kaa-niun leo-leo.

³¹ Ola oskaong nga kon oen nikit sumpa. Hidim Isak sao one, le pait nol dalen in titu-tema.

³² Leol na, Isak atulin in dake ngas maas lapur Isak deng ui man oen in kali ka, noan, “Ama! Kaim haup ui la son.”

³³ Kon nam, Isak ngali ui in kali na *Syeba*, man nahin na noan 'sumpa'. Tiata oen ngali kota na ngala Beer Syeba, maa pes leol neot nia.*

Esau saap bihata at dua deng ngaal didang

³⁴ Dedeng Esau umur taun buk aat, kon un saap nol tana-bihata at dua deng ngaal Het. Mesan na Beeri ana ka, ngala Yudit. Nol mesan na pait, Elon ana ka, ngala Basmat.

³⁵ Bihaat at dua nas tao Isak nol Ribka dalen iil isi.

27

Ribka nole Isak le bel hangun se Yakob

¹ Dedeng Isak blalan son kon, un mata ka net babanan isi lo. Un haman un ana hmunan man un in namnau isi ka noan, "Esau! Ku maa se ni le!"

Esau siut noan, "Tasao ka papa?"

² Isak tekan noan, "Elia! Auk niam blalan son. Auk tanan lo, le bling auk mateng nga.

³ Tiata laok kat ku lelat-suli kas, le laok lono bel auk hmukit huin mes le.

⁴ Hidim ku hosan fala babanan muid auk in koma ka, le kil bel aun maa. Le halin auk kaa hidi kam, auk bel hangun se ku meman. Eta auk bel hidi ku hangun son nam, auk mateng kon banan."

⁵ Kon nam Esau puti le lako lono hmukit huin. Mo Ribka kon ming Isak in teka ka.

---

* **26:33** Se dais Ibranin nam, 'Syeba' la nahin na 'in sumpa' tamlom 'itu', tamlom 'ulat banan'. Se dais Ibranin nam *Beer* ra nahin na noan, 'ui in kali'.

⁶ Hidi kon Ribka lako tek Yakob noan, “Hoe Yakob! Ku hii babanan ne! Apin auk ming ama tek Esau elia:

⁷ ‘Ku laok lono nal hmukit huin mesa, le hidim hosan fala babanan bel au. Le eta auk kaa hidi kam, auk bel ku hangun se AMA LAMTUA sila.’

⁸ Tiata ku hii babanan! Le muid auk in lok ku nia.

⁹ Nol nia, ku laok se kit laen nol lae-blai luas okat tua, le huil nal laen heteng dua man apan nas banan. Hidim keo, le kat un sisin na maa bel aun. Le auk hosan muid ku amam ma in koma ka.

¹⁰ Eta auk hos hidi son nam, ku kilan laok bel ku amam ma le un kaa. Hidi nam un bel ku hangun muna le, halas-sam un mate. Nini ela lam, ku man haup hangun na. Mo ku kakam ma lo.”

¹¹ Mo Yakob tek un ina ka noan, “Mama! Mo in daat ti elia, kaka Esau nam mo apa ka bulu-bulu, mo auk apang ngi doson tuun!

¹² Tamlom mo paap kapas tom auk apang ngia, ti un taan noan auk nole una. Kon un kolen-bahang au la!”

¹³ Kon un ina ka situn noan, “Yakob! Ku lii deken. Sao bel aun tuun, nang le auk man mana! Eta ku amam ma kolen-bahang ku lam, nang le auk man lepan! Nol nia, ku laok kat laen nas tia.”

¹⁴ Hidi kon, Yakob lako huil nal laen nas, hidim un keos le kil bel un ina ka. Kon Ribka hosas muid Isak in koma ka.

¹⁵ Hidim Ribka lako kat Esau kaod in leok dui ka, le bel Yakob pake.

¹⁶ Un kon kabut Yakob ima ka nol leo ka nini laen na bulu ka.

17 Hidi nam un bel Yakob in kaa fala banan na, nol ruti man un in daek hidi son na.

18 Kon nam, Yakob kil nol in kaa na laok bel un ama ka. Un tekan noan, "Papa! Auk maang son nian!"

Kon Isak siut noan, "Hoe, ku niam asii la?"

19 Yakob siut noan, "Auk niam paap ana hmunan na, Esau! Auk daek hidi son muid asa man paap in loka apin na. Hangu le kaa tia. Auk hos hidi siis deng hmukit huin man auk in daek nal son se alas sua ka. Kaa, le hidim paap bel auk hangun tia!"

20 Kon Isak tek noan, "Ku niam ana lo ko! Taon elol le ku nal hmukit huin hlapat isi eli lia!"

Kon Yakob siut noan, "Auk hapun, undeng AMA LAMTUA man paap in todan na tulung au."

21 Kon nam Isak haman Yakob noan, "Ku maa dadani, le auk kapas naan ku le! Ku nia mo baktebes Esau tam lo ka?"

22 Kon Yakob lako dadani un ama ka, kon blalan na kapa-kapas una. Hidi nam Isak tek noan, "Fala ki el Yakob fala ka. Mo ima ki el Esau."

23 Mo Isak taan Yakob lo, undeng un ima ka bulu-bulu el Esau kon. Mo oras un le bel Yakob hangun na,

24 un ketan oe mes pait noan, "Ku niam baktetebes Esau le?"

Kon Yakob siut noan, "Baktebes papa!"

25 Tiata Isak tekan noan, "Elam doong bel auk sisi la maa, le halin auk kaa. Hidi lem auk bel ku hangun." Kon nam Yakob pekot belen sisi la, nol belen ui anggor le un ninu.

26 Hidi na kon, un ama ka tekan noan, “Auk anang nge! Maa dadani se nia, le lik au.”

27 Nikit Yakob lako dadani le lik una, kon Isak hodo net Esau kitu-kado las buin na. Kon un aa le bel hangun se Yakob noan,

“Auk anang ngi buin nia, banansila el epe bluan man AMA LAMTUA belen hangun son na.

28 Nang le Ama Lamtua niung taang deng apan nua,

le tao ku klapa las daid banan!

Nang le Un bel ku ale mamo lai-lisi,

nol anggor isin na inu-inu.

29 Mam bangsa-bangsa las daid ata deng ku.

Nol ngala-ngaal deng bangsa-bangsa lias suda le todan se ku.

Nang le ku duka-aa ku kaak-palim mas totoang.

Nol oen hai bukun nas se ku silam ma.

Asii man kolen-bahang ku lam, oen kon haup in kolen-bahang.

Nol asii man bel ku hangun nam, oen kon haup hangun.”

Esau pait maa, le nodan Isak belen hangun kon

30 Isak bel hangun hidi se Yakob, le un puti nang un ama ka, halas-sam un kaka Esau pait maa, kil nol hmukit huin man un in lono nalan se alas sua ka.

31 Hidim un laok hosan, le kil bel un ama ka. Un tekan noan, “Papa! Hangu le kaa tia. Auk hos hidi siis man auk in lono nala ki son nian. Kaa hidi kam paap bel auk hangun tia.”

32 Isak herang, kon un ketan noan, “Hee! Mo ku niam asii pait ta?”

Esau siut noan, “Auk niam Esau! Paap ana hmunan na.”

³³ Kon Isak pepeten, mo hidim un ketan Esau noan, “Eta ela lam, apin asii man kil bel auk siis na le auk kaa son nia? Auk belen hangun son. Auk pel pait nal hangun na lo son.”

³⁴ Ming ama ka tek ela kon, Esau dalen ili, le lobo-lau nol aa mumuun noan, “Idaah papa! Bel hangun se auk kon le papa!”

³⁵ Mo Isak tekan noan, “Ku palim ma maa nole nal auk son, le sium nal ku hangun na.”

³⁶ Kon Esau tek noan, “Un nole auk oe dua son nia. Laih hmunan na, un nole nal auk hak hmunan na. Neot nia lam, un nole nal auk hangun na lolen. Dadin un ngala ‘Yakob’ pa. Mo paap muik hangun didang pait le bel au, tam lo ka papa?” (Ngaal Yakob pa nahin na noan ‘kil se iin baih ngungun’. Mo un nahin didang nga ‘atuil in nole daat’.)

³⁷ Kon Isak siut noan, “Auk nikit hidi un son le daid atuil ku in todan. Nol un pail-kakan nas totoang kon daid un ata. Auk belen ale liis-lasa nol anggor isin mamomamo. Tiata auk anang nge! Hangun asa pait man auk bel ku lia?”

³⁸ Ming ela kon, Esau nuik un ama ka tutungus noan, “Paap hangun na suma mes sii ke? Taon elola ko paap nuting nal bel auk hangun didang nabale. Hangun ana mes tuun kon banan!” Hidim un lilu nol mumuun.

³⁹ Isak situn noan,
“Mam ku in nuli ka katang deng klaap man dale
ka boa-mina,
ta muik taang naih deng apan nu le tao ngoe
ku dale ka lo.

40 Mam ku lelat-suli kas man bel ku in nuli.
 Mo taon elola kon, ku daid ata deng ku palim
 ma.
 Suma eta ku labang nal una, halas-sam
 ku haup in kuis deng un ima ka.”

Ribka tadu Yakob le lali

41 Esau koon-mali isi nol Yakob, undeng un
 palin na nuu nal un hangun na son. Mo Esau
 nangan noan, “Nesang lo ka kam, paap mate.
 Tiata natang le in melang ngas hidi kam, auk keo
 tele una!”

42-43 Nikit Ribka ming haup Esau in le keo tele
 Yakob pa kon, un haman Yakob le tekan noan,
 “Ku hii babanan! Ku kakam ma le seda un dalen
 in ili ka, nini in keo tele ku. Tiata ku lali lalaba
 nol ni tia, le lako se ku bakim Laban nua, se dale
 Haran.

44 Lako daad nesang buit se lua, didiin ku
 kakam ma komali nol ku lo ka.

45 Eta un nadidingun soleng asa man ku in tao
 saol una ka son nam, mam auk tadu atuli le tia
 haman pait ku. Ta eta auk anang ngias duas
 ilang leo-leo se lelo mesa lam, auk tade lo.”

46 Hidi kon, Ribka aa nol Isak noan, “Auk nonos
 nol Esau sapan atuil Het tias son! Eta Yakob kon
 saap nol bihaat atuil Het tam, banan dui ka auk
 mateng tuun tia.”

28

1 Kon nam Isak haman Yakob le belen hangun,
 hidim tui-tekan noan, “Hii babanan ne! Ku saap
 nol tana-bihaat Kana'an deken.

² Mo ku lako se Padan Aram, se ku upum Betuel uma. Ku laok saap nol baki Laban ana bihata las mesa.*

³ Nang le Ama Lamtua Allah man Kuasa Dudui ka, bel hangun se ku, le halin ku ana-upum mas taplaeng mamoo, nol ku in hua-koet tas, daid bangsa mamoo man in muun-tes isi.

⁴ Nang le Ama Lamtua in hid nol upung Abraham ma nahi se ku, nol ku in hua-koet tas. Nang le ku haup dale, man Ama Lamtua Allah in hid hidi, le bel upung Abraham son na."☆

⁵ Tekan hidi ela kon, Isak sao Yakob lako Padan Aram, se un bakin Laban nol upu Betuel uma.

Esau saap nol Ismael ana bihata la

⁶ Dedeng Yakob sium hidi un ama ka nol ina ka in leka ka kon, un bok lako Padan Aram.

⁷ Esau ming haup noan, Isak bel hangun se Yakob son, hidim kaing le boel saap nol tana-bihaat Kana'an lo. Un kon ming haup noan, Isak lokan le laok saap nol oen bakin na ana bihata mesa, se Padan Aram.

⁸ Un kon tana noan, un ama ka kom un sapans atuil Kana'an nas lo.

⁹ Tiata Esau lako se ama tuan Ismael lua, hidim un saap pait Ismael ana ka, ngala Mahalat. Mahalat na mo, Nebayot palin bihata.

Yakob natloa se Betel

¹⁰ Hidi kon Yakob nang soleng Beer Syeba, le lako el Haran.

---

* **28:2** Padan Aram na mo Mesopotamia, ne dale Siria suu blain, dadani nol Irak. Haran na mo kota deng Padan Aram. ☆ **28:4** Dehet deng Aan in Nutus sas 3:25; Galatia 3:8

¹¹ Oras lelo la dene kam, un lako lius se mana mesa, kon un nini se la. Un mana le nini kon, un kat batu mesa, le taon daid hlunin.

¹² Duman na, un natloa noan un ngat net elan mes dil se dale kia, nol un tula ka lako pes se apan nua. Hidim Ama Lamtua Allah ima-ii in deng sorga nguas niu-saek se elan na.

¹³ Se in natloa na dalen, Yakob net AMA LAMTUA dil se un halin na, hidim tek noan, “Auk niam AMA LAMTUA, man ku upum Abraham nol ku amam Isak Lamtuan Allah. Mam Auk bel dale ni se ku nol ku in hua-koet tas.

¹⁴ Mam ku in hua-koet tas mamon na el ahu ka. Nol mam oen holhising lakos papmes se maan ola-ol tuun. Deng ku in hua-koet tias sam, mam totoang bangsa in se apan-kloma ki ngias haup hangun.✧

¹⁵ Nangan babanan! Ku laok elol tuun kon, Auk leo-leo nol ku, le doha-tinang ku. Mam Auk kil pait nol ku maa se dale nia. Auk nang soleng ku sii siing-siing lo. Nol Auk in hid nol ku nias, totoang Auk taos le dadi.”

¹⁶ Yakob nahkitu deng un in nini ka kon, un tek noan, “Halas-sam auk tana le AMA LAMTUA kon muik ne nia!”

¹⁷ Nol un lii, kon un nangan noan, “Idaah! Maan ni tao auk bulung dili. Taon elola ko, Ama Lamtua Allah uma la muik ne maan nia! Maan ni, Un hnita in laok bus el sorga ka.”✧

¹⁸ Ola oskaong bii kon Yakob hangu, le un kat baut in tian nini un bon na ka, hidim un pii halin

---

✧ **28:14** Dehet deng Aan in Nutus sas 3:25; Galatia 3:8 ✧ **28:17** Yuhanis 1:51

daid tada. Hidim un doan mina se baut na dapa, le todan-lahing Ama Lamtua.

¹⁹ Un ngali maan na, ngala *Betel*, un nahin na noan 'Ama Lamtua Uma la'. (Hmunan nu maan na ngala Lus).

²⁰ Hidi na kon, Yakob nikit sumpa noan, "Eta Ama Lamtua Allah leo-leo nol au, le doha-tinang auk se auk lalan in lako nia, hidim bel auk in kaa nol kai-baut in pake,

²¹ didiin auk pait nol boa-blingin nam, mam AMA LAMTUA daid auk Lamtuan Allah.

²² Baut man auk in pii nia, daid maan in todan-lahing Ama Lamtua Allah. Nol totoang man Ama Lamtua in bel au ngas, op hngulu lam, auk bel pait op mesa."

29

Yakob lako lius se bakin Laban uma

¹ Hidi na kon, Yakob laok napiut bus el leol-saken.

² Oe mesan na kon, un ngat net ui in kali mes dadani nol ingu mesa. Dadani se na lam, muik laen nol lae-blai bua tilu, man le haup in ninu se na. Mo muik baut tene mes tung kele ui in kali na.

³ In biasa ka lam, eta laen nol lae-blai las nakbua son, halas-sam atuling in lolo-poa ka pekot batu la, le naus ui, halin ninung hmukit tas. Niun hidu kam, un tung ui la pait.

⁴ Kon Yakob lako ketan atuil in lolo-poa ngas noan, "Mi deng ola?"

Oen siut noan, "Kaim deng iung Haran."

⁵ Kon Yakob ketan pait noan, “Mi taan auk baki Laban tam lo ka? Un na mo upung Nahor ana.”

Kon oen siut noan, “Kaim tanan.”

⁶ Kon nam Yakob ketan napiut noan, “Un banaban te?”

Oen siut noan, “Blalan na babanan tuun. Olan ngat. Un ana bihaat in ngaal Rahel la poa oen laen nol lae-blai las, le maa ninung se ni kon nuan. Ku natang tukun.”

⁷ Hidim Yakob tek pait noan, “Lelo li blatas nabale. Tiata banan dui ka, hmukit ol man nakbua se ni son nam, mi beles niun tia. Hidim mi sika-poa nolas lakos se epe kua, le halin oen kaa bluan pait.”

⁸ Mo oen kaen noan, “Inah, boel ela lo! Kaim musti natang atuil in lolo-poa ngas maas totoang nol oen hmukit tas nakbua se nia, halas-sam kaim pekot nodat batu lia, le ninung hmukit tias.”

⁹ Yakob aa nabaen nol atuil nas sam, Rahel maa lius son nol un ama ka laen nol lae-blai las. Taom un man sika-poa hmukit nas.

¹⁰ Nikit Yakob ngat net Rahel nol un hmukit tas kon, un laok pekot bian baut in tung kele ui in kali ka. Hidim un ninung bel un bakin na hmukit tas.

¹¹ Hidi nam un laok neko-lik Rahel le lilu.

¹² Hidim un dehet Rahel noan, “Pali! Auk niam, ku amam ma bata Ribka ana.” Kon Rahel lail pait lako le tek un ama ka.

¹³ Nikit Laban ming Rahel in dehet ela deng Yakob, noan, un nam Ribka ana, kon Laban lail lako sod Yakob. Tutnalan kon, Laban nekon le likin, hidim un nol Yakob lako oen uma. Ti Yakob dehet totoang bel Laban.

14a Kon Laban siut noan, “Baktebes, meman kit duat niam balu lo!”

Yakob saap Lea nol Rahel

14b Dedeng Yakob daad nol un bakin Laban lius bulan mes son kon,

15 Laban aa nolan noan, “Elia Yakob! Ku daek bel auk mosa tuun nam auk tao lo, undeng kit duat balu lo. Tiata ku nodan le baen ku bakun na?”

16 Laban na mo muik ana bihata at dua. Kaka la ngala Lea. Mo pali la ngala Rahel.

17 Lea na mo mata ka mamaun.* Mo Rahel lam sila ka leok isi, hidim un apa ka natao.

18 Yakob kom Rahel isi. Tiata un siut Laban noan, “Auk daek bel baki taun itu, sadi baki tade le auk saap nol Rahel.”

19 Hidi kon Laban siut noan, “Auk tade! Undeng ku nia mo auk atulin, ta banan dui ku saap nol Rahel, lo kam atuil didang sapan nam banan lo. Tiata ku daad se lia tuun, le daek bel au.”

20 Kon nam, Yakob daek taun itu, le bole lam haup Rahel. Mo un kom Rahel isi, tiata taun iut nas un nataka kam suma el lelo il siis.

21 Kuhit nal taun iut nas kon, Yakob koka Laban noan, “Baki! Auk daek bel baki taun iut son. Tiata bel auk le saap nol Rahel tia.”

22 Kon Laban tao fesat in sapa, le haep totoang atuil in se nusa na daleng ngas.

23-27 Duman na, Laban bel Rahel lo, molam un bel Lea le tama lako se Yakob hleep in nini ka. Tiata Yakob niin nolan. Ola ka halas-sam Yakob tana noan, un in niin nola ka Lea. Kon nam Yakob lako tek Laban noan, “Tasao le baki nole

---

* 29:17 Dais Ibranin in mo nia ki langa isi lo.

auk eli lia? Auk daek hiti-late taun iut son, le haup Rahel! Mo taon elola le baki seda nini Lea lia?”

Kon Laban situn noan, “Ku komali ela deken! Muid kaim hadat in se ni kia lam, pali la boel saap muna deng kaka la lo. Tiata banan dui ka eli tuun! Ku natang le fesat in sapa ni dedeng itu las kuhit le, halas-sam ku haup Rahel. Sadi ku daek bel auk taun iut pait.” Hidi kon Laban bel un ata bihata mes ngala Silpa, le daid ata taung Lea.

²⁸ Yakob tade. Tiata fesat lelo iut nas kuhit kon, Laban bel Rahel le oen duas Yakob sapa.

²⁹ Hidim Laban bel un ata bihata mes pait, ngala Bilha, le daid Rahel ata.

³⁰ Hidi kon Yakob niin nol Rahel. Un namnau Rahel muun dui deng Lea. Kon un daek taplaeng pait taun iut bel un bakin na.

Yakob anan nas

³¹ Mo AMA LAMTUA tana noan, Yakob namnau Rahel dui deng Lea. Tiata Ama Lamtua bel Lea le hua. Mo Rahel lam haup aan lo.

³² Kon nam Lea behe, ti un hua tana-ana biklobe mesa. Un ngali tana-ana na *Ruben* (man nahin na noan, ‘olan ngat ta muik ana’),[†] undeng un tek noan, “AMA LAMTUA meman ngat net auk in susa ki son. Undeng na le halas ni auk sapang ngi kon tade le tinang au.”

³³ Hidi na kon, Lea behe pait. Un haup ana biklobe mesa, ti un ngali tana-ana na ngala

---

[†] **29:32** Se dais Ibranin nam, ngaal Ruben na lin na naha-bubuit tam, tatai nol dasi mes man muik nahin noan ‘un net auk in susa ka son’.

Simeon, (man nahin na nataka le 'atuli ming son'), undeng un tek noan, "AMA LAMTUA ming son noan, auk sapang ngi tao hii auk lo. Tiata Un bel taplaeng auk tana-ana mes pait."

³⁴ Hidi nam Lea behe pait, kon un hua ana biklobe mes pait. Un ngali tana-ana na *Lewi*,[‡] undeng un tek noan, "Nini tana-ana nia lam, auk dasi la hidi son. Taon elola ko, auk sapang ngi napin nol au, undeng auk hua belen aan biklobe at tiul son."

³⁵ Hidi na kon Lea behe pait, kon un haup tana-ana biklobe mes pait. Un ngali tana-ana na *Yahuda* (man nahin na noan, 'naka'), undeng un tek noan, "Pait nia lam, auk naka AMA LAMTUA!" Hidi na kon, Lea hua pait lo.

30

¹ Mo Rahel haup aan lo bii. Undeng na le un idus-neo' nol un kaka ka. Kon un aa nol un sapa ka noan, "Papa! Bel auk aan le! Eta lo kam auk mateng tuun tia."

² Kon nam Yakob baet Rahel noan, "Hoe! Ku bali noan auk niam Ama Lamtua, le bel nal ku ana le!"

³ Kon Rahel tek noan, "Elia! Banan dui ka paap kat auk ata Bilha lia, le niin nolan, halin un hua bel auk ana."

⁴ Hidi nam un bel Bilha lako un sapa ka. Kon Yakob niin nolan.

⁵ Ti Bilha behe, le hua ana biklobe mesa.

⁶ Kon Rahel aa noan, "Ama Lamtua Allah ming auk in kohe-kanas sa son. Tiata Un bel auk aan

---

[‡] 29:34 'Lewi' la nahin na noan, 'butu-kila' tamlom mo 'neok mumuun'.

biklobe mes son. Ama Lamtua Allah nutus auk dasi li nol lolo son.” Kon un ngali tana-ana na ngala *Dan*, (man nahin na noan ‘nutus dasi’).

⁷ Hidi nam, Bilha behe pait, kon un hua ana biklobe mesa.

⁸ Ti Rahel tek noan, “Auk sukat nol auk kakang ngi son, hidim auk man nala.” Tiata un ngali tana-ana na, ngala *Naftali* (man nahin na noan ‘sukat apa’).

⁹ Nikit Lea taan noan un haup aan pait lo son, kon un bel un ata Silpa la laok se un sapa ka, le niin nolan.

¹⁰ Kon nam Silpa hua ana biklobe mesa.

¹¹ Ti Lea aa noan, “Auk ulat ti banan son.” Kon un ngali tana-ana na ngala *Gad*, (man nahin na noan ‘ulat banan’).

¹² Hidi na kon, Silpa hua ana biklobe mes pait.

¹³ Ti Lea aa pait noan, “Haah! Halas-sam auk daleng ngi kolo. Ngat ta mam totoang bihata li tek apa noan, auk haup ulat dui hihidi.” Undeng na le, un ngali tana-ana na ngala *Aser* (man nahin na noan ‘dael kolo’).

¹⁴ Oe mesan na, tom nol oras in nul ale kon, Ruben lako se alas sua. Un haup kai ina mesa, man atuli las nangan noan eta bihata pake kam haup ana. Kon un katan le kil bel ina Lea. Ngat net ela kon, Rahel nodan Lea noan, “Tua! Bel auk kai man Ruben in kila ka bubuit le.”

¹⁵ Mo Lea situn noan, “Wee! Ku nia mo lai-lisin son! Ku nuhu-dau nal auk sapang nga son. Nam ku le nuhu-dau kai na pait deng auk anang ngi lia! Ku mae taan lo ke?”

Mo Rahel siut noan, “Elia kaka! Eta auk haup kai na lam, duman ni ku niin nol Yakob.” Kon Lea tade.

¹⁶ Lelo-maun na, Yakob pait deng klapa. Kon Lea laok tutnaal nol una le tekan noan, “Papa! Ku musti niin nol auk duman nia! Ta auk baen hidi ku son, nini auk anang nga kai la.” Kon nam duman na Yakob niin nol Lea.

¹⁷ Ama Lamtua Allah ming Lea in kohe-kanas sa. Tiata un behe, kon un hua ana biklobe mes pait, un ana at lim son na.

¹⁸ Kon Lea ngali tana-ana na, *Isaskar*, (man nahin na noan, ‘baen in kae’), undeng un tek noan, “Ama Lamtua Allah baen auk in kae ka son, lole auk bel Silpa le niin nol auk sapang nga lam.”

¹⁹ Hidi na kon Lea behe pait. Kon nam un hua ana bikloeb nomer eneng nga.

²⁰ Un tek noan, “Ama Lamtua Allah bel auk sa-saa in banan mes son. Tiata halas nia, auk sapang ngi taon elola ko todan au. Undeng auk hua belen aan biklobe at eneng son.” Tiata un ngali tana-ana na *Sebulon* (man nahin na noan ‘bel todan’).

²¹ Hidi na kon, Lea hua ana bihata mesa, ta un ngali ngala *Dina*.

²² Kon nam Ama Lamtua Allah nangan net Rahel; Un ming Rahel in kohe-kanas sa. Tiata Un sai Rahel maan in hua ana ka.

²³ Hidi nam Rahel behe, kon un hua ana biklobe mesa. Un tek noan, “Ama Lamtua Allah kose soleng auk in mae ka son.”

²⁴ Kon un ngali tana-ana na, ngala *Yusuf*, (mana nahin na noan, ‘nang le un bel taplaeng’),

undeng un tek noan, “Auk nodan le Ama Lamtua Allah bel tapnaeng auk aan biklobe mes pait.”

Yakob nuting lalan le haup taplaeng laen nol lae-blai

²⁵ Dedeng Rahel hua hidi Yusuf kon, Yakob aa nol Laban noan, “Papa! Eta bole lam, auk pait lakong auk ingu lu le.

²⁶ Nang le auk lakong leo-leo nol auk sapa-anang ngias. Paap taan son le auk daek hiti-late bel papa, tiata auk baen nutus oen son. Undeng na le halas ni, oen nam mo auk nenans.”

²⁷ Kon nam un bakin na siut noan, “Manhiu! Ku hii napat le. Auk net tada noan, Ama Lamtua bel auk hangun undeng ku.

²⁸ Tiata ku nodan mamon na elol tuun kon, auk baen! Sadi ku daad se lia, le daek napiut bel au.”

²⁹ Kon Yakob siut noan, “Paap net esa auk in daek hiti-late ka son. Tiata paap hmukit tas mamamo taplaeng keko lako.

³⁰ Dedeng auk maang bii ka, paap hmukin nas mamamo isi eli lo. Mo halas nia lam, paap muik son. Ama Lamtua bel paap hangun, undeng auk in dake ka. Molam halas nia lam, lius un oras sa son, le auk daek taung auk sapa-anang ngias lolen.”

³¹ Hidi kon Laban ketan noan, “Tiata auk musti baen ku elola la?”

Yakob siut noan, “Paap bel auk saa deken tia. Mam auk doha-tinang napiut paap hmukit tias, sadi auk boel tao elia.

³² Bel auk dola, le leol neot ni kon, auk laok huil nal laen nol lae-blai se paap hmukit tas. Man muik topon-topon nol hkaban lo ngas, paap

nenā. Mo in topon-topon nol hkaban nas, auk palas. Nol auk kon kat totoang lae-blai man bulu mitang ngas. Le halin nam nas totoang man baen nini auk in kae ka.*

³³ Se leol hmudin niam, paap taan haup noan, auk in dake ni nahlololo tam lo ka. Paap maa le presa-ngat auk hmukit tas bling tuun. Eta net laen man muik topon lo, tamlom hkoto-hkaban lo, tamlom lae-blai muti kam, paap taan son noan, auk man naok paap hmukit tas.”

³⁴ Hidi kon Laban tade noan, “Banan! Ela tuun lako.”

³⁵ Mo leol na kon Laban soel bakisan hmukit topon-topon, nol hkaban-hkaban nas nol lae-blai mitang ngas. Un loka-tadu un anan nas le tao nakbua hmukit nas.

³⁶ Hidim kil nol hmukit nas lakos se mana mesa, man katang nga laok iin nam, lelo tilu deng Yakob mana la. Kon nam, Yakob dohatinang un bakin na laen nol lae-blai lisin nas nabale.

³⁷ Hidi nam, Yakob dait kai bango deng kai ina tilu man bakisan apa, le koa bulang ngas hnui-hnui.

³⁸ Un paing kai hnui-hnui nas se hmukit tas maan in ninu ka. Lam hmukit tas taom kom in laeb apa se maan in ninu ka.

³⁹ Tiata dedeng hmukit tas laeb apa se kai hnui nas sam, mam oen anan nas kon bulu nas topon-topon nol hkoot-hkaban tukun.

---

* **30:32** Hmunan nu atuli las nangan noan, lae-blai muti ka man banan dui. Mo lae-blai mitang ngam banan lo. Lae-blai mitang kon bubuit tukun. Laen nol lae-blai man bulu hkoto nol hkaba-hkaban nas kon bubuit tukun.

⁴⁰ Kon nam oras Laban hmukit tas le laeb apa kam, Yakob beles le dil saol laok el hmukit man muik bulu hkoot-hkaban nas. Le halin mam oen anan nas bulu ngas kon hkoot-hkaban tukun. Nini ela lam, un hmukit tas siis taplaeng mamokeko lako. Hidi nam un soel bakisan deng Laban nena las.

⁴¹ Nol oras hmukit in tes sas laeb apa kam, Yakob paing kai hnuis-hnuis sas se oen silan nas, se oen maan in ninu ka.

⁴² Mo eta un net hmukit in bloen nas le laeb apa kam, un paing kai las lo. Tiata Laban haup totoang hmukit man bloen nas. Mo Yakob haup totoang hmukit in tes sas.

⁴³ Nini ela lam, Yakob muik isi. Un laen, lae-blai, unta, keledai nol ata kas mamokeko isi.

31

Yakob lali nang soleng Laban

¹ Oe mesan na, Yakob ming Laban anan nas dehet nol apa noan, "Yakob muik isi son, undeng un kat nuli kit aman si hmuki-nalan nas son."

² Yakob kon tinang un bakin Laban sila ka lam, nus-hnining tukun, nol babanan el hmunan-hmunan nu lo son.

³ Hidi na kon AMA LAMTUA aa nol Yakob noan, "Halas ni un oras sa maa lius son. Tiata ku musti pait lako ku ina-amam muas tia. Mam Auk laok leo-leo nol ku."

⁴ Hidi na kon, Yakob tadu laok haman Rahel duas Lea, le maa tutnaal nol un se hmukit tas mana la, se epe kua.

⁵ Hidim un tekas noan, "Hahalas ni auk tinang mi amans sa lam, un sila ka niu isi lo nol au. Un

kon babanan nol auk pait banansila el hmunan nu lo son. Mo Ama Lamtua Allah man auk amang nga in todan-lahing nga, leo-leo nol au.

⁶ Mi duam tana noan, bablaan ni auk daek hiti-late bel mi amans sa!

⁷ Mo ela kon no, un nole auk oe-oe. Un nole in baen au ka, lalis hngul son. Mo ela kon, Ama Lamtua Allah doha-tinang auk tutungus.

⁸ Dedeng mi amans sa tek noan, 'Hmukit bulu hkotong ngas ku sebas,' kon hmukit nas hua ana lam, bulu ngas totoang hkoto. Oe mesan na pait tam, un aa noan, 'Hmukit in hkaba-hkaban nas ku man sebas,' kon hmukit nas hua maa lam hkaban totoang.

⁹ Ama Lamtua Allah tao ela, le halin Un kat mi amans sa hmukit tas le bel aus.

¹⁰ Oe mesan na, dedeng hmukit tas laeb apa kam, auk netan se in natloa dalen noan, totoang hmukit moko in labe nas, muik in hnuis, muik in hkoto-hkoto nol tenga las pait hkaba-hkaban.

¹¹ Hidim Ama Lamtua ima-ii deng sorga haman auk se in natloa na dalen, le tek noan, 'Hoe, Yakob!'

Kon auk siut noan, 'Elola la Lamtua?'

¹² Kon Un tek noan, 'Ngat le! Totoang hmukit ta-hngulu in labe ngas suma muik hkoto, hnuis-hnuis nol hkaba-hkaban sii. Auk mana nas totoang son, undeng Auk net Laban in daek dadaat saol ku ka son.

¹³ Auk niam Lamtua Allah, man tulu-balang Auk apang ngi bel ku son se Betel la. Se nua ka, ku pii batu mesa, hidim ku doan mina laok se dapa, le todan-lahing Au. Hidim ku butu-kil in hida nol Auk se na. Tiata halas ni ku musti

nang dale nia, le pait lako ku ina-amam muas ingu-dale ku tia.' ”

¹⁴ Kon nam Rahel nol Lea siut noan, “Papa! Kaim muid tuun! Ta kaim muik pusaka mes lo kon son, deng kaim aman Laban.

¹⁵ Bablaan ni, blalan na tao kaim banansila el atuil balu ka. Un hee soleng kaim son. Hidim un kaa nuli kaim osa-hnaun nas son.

¹⁶ Totoang hmuik man Ama Lamtua Allah katan deng paap Laban nas, halas ni daid kit nenans, nol kit ana-anan nias pusaka. Tiata eta Ama Lamtua tek elol son nam, kaim muid tuun!”

¹⁷⁻¹⁸ Hidi na kon, Yakob mana nakbuan un kai-batu las totoang. Hidim un sakeng un sapa-anan nas laok se unta dapas, nol totoang sa-saa man un hapus deng Padan Aram mas, hidim sika-poa un hmukit tas totoang, le oen pait lakos dale Kana'an.

¹⁹ Dedeng na lam, Laban lako dit un lae-blai las bulu ngas. Kon Rahel naok lai-niin un ama ka baut angin in hui-langus sas.

²⁰ Yakob bok lakos ete-ete tuun, nol tek nuting un bakin na lo.

²¹ Un nikit kil lai-niin totoang un hmukin nas, hidim oen laok laba-laba kaliut deng palun tene Efrat ta, le oen sao lakos bus el leten Gilead.

Laban nulut muid Yakob

²² Hidi lelo tilu, kon Laban ming haup dehet noan, Yakob haung lalis son.

²³ Ti Laban haman nakbua un atulin nas, le laok nulut muid un manhiu ka. Oen nulut mudis didiin lelo itu, halas-sam hapus se leten-leten in se Gilead tas.

²⁴ Duman na kon, Ama Lamtua tulu-balang apa ka bel Laban se in natloa dalen. Un tekan noan, “Laban! Eta ku aa nol Yakob pam, doh ku baham ma babanan.”

²⁵ Duman na, Yakob buba hleep son se leten nas. Kon Laban buba oen hlepe las katang lo deng one la.

²⁶ Hidi na lam, Laban maa tutnaal nol Yakob. Kon un tek noan, “Hoe Yakob! Tasao le ku nol lail-niin auk anang bihata lias ete-ete, banansila el atuil man ku in daek nal se in hote-dati dalen nia?”

²⁷ Amo tasao le ku lali ete-ete, nol muik tahan in seon au lo kia! Eta ku tek auk babanan nam, taon elola ko auk tao fesat le nol mi lakom nini kong-tembur nol sasanu,* hidi halas-sam sao mi lakom.

²⁸ Ku in kula mes pait, ku bel auk dola le lik auk ana-upung ngas halas-sam saos lakos lo. Ku in tao elia ki, ngengo isi!

²⁹ Nol kahan isi eta auk tao le tao nakbusu ku! Mo sian Ama Lamtua Allah man ku amam ma in todan-lahing nga, kaing auk noan, eta auk aa nol ku lam auk musti doh auk bahang ngi babanan.

³⁰ Meman auk tana noan, ku boka undeng ku kom naseke son le pait. Mo tasao le ku naok lainiin auk baut angin in hui-langus sas kon nia?”

³¹ Hidi kon Yakob siut noan, “Baki komali nol auk deken! Auk bokang ete-ete, undeng auk lii ta tamlom baki tahang nal tana-anang ngias sam, elola la?”

---

* **31:27** Dais Ibranin noan ‘tao dain nini tembur ana nol sa-saa in kuti mes noleng nini senar’.

³² Mo Yakob taan lo noan un sapa Rahel man naok lai-niin baut angin in hui-langus sas. Tiata un tek noan, “Baki! Deng baut angin nas sam, baki nuting tuun lako! Le etan hapus se asii lam, hukung tele una! Poe-pet nuting lako! Eta haup baki pusaak tenga las sam kat pait. Nang le halin nam totoang atuil nias daid saksi.”

³³ Kon nam Laban lako poe-pet oen hlepe las mesa-mesa. Laih hmunan na Yakob hlepe la. Hidi nam un lako Lea hlepe la. Hidi nam ata dua las hlepe las. Mo un net baut angin nas lo. Tiata un tama lako se Rahel hlepe la.

³⁴ Mo Rahel buni baut angin nas son, se maan in dada deng unta las kloma ka. Hidi halas-sam un sake daad se dapa. Laban poe-pet papmes Rahel hlepe la, mo haup saa lo.

³⁵ Rahel aa nol ama ka noan, “Papa komali deken. Auk haung dil nal lo, ta auk net bulan.” Kon Laban nuti-nuting pait, mo un haup tahan baut angin nas lo.

³⁶ Kon nam Yakob koon-mali isi, ta un baet Laban le tekan noan, “Hoe! Auk daek daat saa saol baki son na? Didiin baki penan muid auk banansila el atuil daat ta lia!

³⁷ Baki poe-pet auk sa-saa las totoang son. Hidim baki haup asa la? Olan taon se kit totoang silan, le halin nam kit leo-leo neta! Nang le halin nam atuil nias nutus, le sa-saa nas asii nena ka.

³⁸ Taun buk dua son, auk daid ata bel baki. Dedeng auk doha-tinang baki hmukit tas sa, muik tahan mes in natmulung lo. Auk kaa net mes lo kon!

³⁹ Eta muik hmukit huin tao tele baki hmukit tas mesa, man auk salan lo kon, auk tek nuting baki lo, mo auk seda tukun. Nol eta atuli naok baki hmukit tas sam, baki tadu auk le seda, molota na auk in kula lo, mo auk pal in bel seda.

⁴⁰ Lelo lam, lelo la hui noebabain au. Mo eta duman nam, auk pepeten undeng blingin. Auk melang le niin nalang lo, undeng in doh baki hmukit tas.

⁴¹ Meman auk daek taun buk dua ka, baktebes ela! Auk daek taun hngul aat le haup baki anan bihata las. Hidi nam, auk daek taplaeng pait taun eneng, le halas-sam auk haup auk hmukit tas. Daek ngele el ata ka nesang nga ela, mo baki taan in tadu auk baen seda didiin lalis hngulu.

⁴² Banan le, muik Ama Lamtua Allah man auk upung Abraham nol auk amang Isak in todanlahing nga. Un doha-tinang au, mo lo kam taon elola ko baki nulut pait auk nol imang mosa son. Mo Ama Lamtua Allah hut mata ka nol auk in susa ni lo, nol Un kon ngat auk in dake ki totoang. Undeng na, sian Un maa kaing baki.”

Yakob nol Laban butu-kil apa in hida

⁴³ Ming hidu Yakob in aa ela ka kon Laban, siut noan, “Elia! Bihaat at dua nias auk anang. Tanaanang man oen in huang nas totoang auk upung. Hmukit nias totoang kon, auk nena. Totoang man ku in net mo nia ngias, meman auk nena. Mo auk le tao elola la? Auk hepa-hail nal oen lo son.

⁴⁴ Tiata banan dui ka, kit duat but apa nini in hida. Le kit musti nuling muid in hida na.”

⁴⁵ Kon nam Yakob kat baut tene mesa, le pii se na halin daid tada.

⁴⁶ Hidim Yakob lok un atulin nas, le laok kat nakbuan batu le panan. Hidi nam oen totoang daad le kaa, dadani nol baut in panang nas.

⁴⁷ Kon Laban ngali baut in pana nas, *Yegar Sahaduta*. Mo Yakob ngali ngala *Galeed*.[†]

⁴⁸ Hidim Laban tek noan, “Baut unus nia, daid saksi taung kit duat.” Tiata maan na ngala *Galeed*.

⁴⁹ Laban kon ngali maan na *Mispa*, (man nahin na noan ‘maan in doha man lapa’), undeng un aa noan, “Mam AMA LAMTUA esa man doha-tinang kit duat, le kit katang apa kon no, kit kaliut in hida ni deken.

⁵⁰ Eta ku tao dadaat nol auk anang ngias, le saap nol bihaat didang ngam, taon elola ko auk taan lo. Mo nangan! Ta Ama Lamtua Allah man daid saksi taung ku nol au.

⁵¹⁻⁵² Olan ngat baut in dili nia, nol baut unus in paan deng dapang nias. Ngat tiam baut nias kon daid toon. Ku boel kaliut baut nias, le tao dadaat saol auk lo. Nol auk kon boel kaliut baut nias le tao dadaat saol ku lo.

⁵³ Kit but in hida nia, nini kit upu kia-kaon nas Lamtuan, Allah. Na ku upum Abraham nol auk upung Nahor Lamtua Allah na. Mam Un esa man daid tulu in nutus kit duat dasi lia.”

Ming ela kon Yakob nikit sumpa, nini Ama Lamtua Allah ngala, man un ama Isak in todan-lahing nga.

[†] **31:47** Se dais Aram mam, *Yegar Sahaduta* nahin na noan ‘baut saksi’. Mo se dais Ibranin nam, *Galeed* nahin na noan ‘baut saksi’.

⁵⁴ Hidi kam, Yakob keo hmukit, le kil nolan lako leten na dapa, halin daid in todan-lahing bel Ama Lamtua. Hidi nam, un haman atuli las totoang le maa kaa leo-leo, nol oen melang se na didiin sain.

⁵⁵ Ola ka oskaong bii kon, Laban lako neko-lik un ana-upun nas totoang. Hidim un aa le beles hangun, hidi nam un pait lako un nusa kua.

32

Yakob lii in tutnaal nol un kaka Esau

¹ Hidi nam Yakob lakos napiut. Kon Ama Lamtua ima-ii las deng sorga maas tutnaal nol una.

² Nikit un ngat netas kon, un aa noan, “Ni Ama Lamtua atulin in hote-dati ngas maan in tene mo!” Undeng na le, un ngali maan na *Mahanaim*, (nahin na noan ‘maan in tene dua’).

³ Hidi na kon, Yakob tadu un ima-ii las at ila lo lakos muna el dale Edom (na nusa Seir), le tek un kaka Esau noan, Yakob le maa.

⁴ Un tekas noan, “Mi laok tek auk kakang Esau elia: ‘Deng hmunan nu auk in bok lakong nga, maa lius halas nia, auk daad se baki Laban uma.

⁵ Halas nia lam, tuang ata ki muik aus-sapi, keledai, laen, lae-blai, nol ata bihata nol biklobe. Auk tunang atuil nias muna, le tek nuting tuang deng auk in maa kia. Auk nodan le tuang sium kaim nol im dua.’ ” Kon atuil nas lakos.

⁶ Dedeng oen pait maas se Yakob pa ka, oen lapur noan, “Kaim laok tutnaal paap kaka Esau son. Halas ni un nol biklobe at ngatus aat, maa bus eli le tutnaal nol papa.”

⁷ Ming ela kon, Yakob dalen na hutlulu, nol un lii isi. Hidi nam un bating un atulin nas nol un hmukit tas totoang, le daid op dua.

⁸ Un nangan noan, “Eta Esau maa le keng nol op mesan na lam, op mesan na lali nuting in nuli.”

⁹ Hidi nam Yakob kohe-kanas noan, “Eee, Ama Lamtua Allah! Lamtua man auk upung Abraham nol auk amang Isak in todan-lahing. Ming auk le! Lelon na, Ama Lamtua man tadu auk le pait maang se auk nenan nias, se dale nia. Ama Lamtua man hid noan mam Lamtua tao titu bel aus totoang.

¹⁰ Auk tatai in sium Lamtua in namnau ka, nol Lamtua in hii-ming auk tutungus sa lo. Hmunan nu dedeng auk kaliut palun Yordan nia ka, auk suma kil hnikan tuun. Mo halas nia lam, auk pait maang kil atuli nol hmukit opa dua.

¹¹ Auk lii, ta tamlom auk kakang Esau maa tuku-keng, le keo tele kaim totoang nga. Tiata auk nodan le Ama Lamtua bel boa-blingin au, nol auk sapa-anang ngias totoang deng kaka Esau.

¹² Undeng Ku man hid noan, Ku bel auk hangun mamo-mamo, nol bel auk in hua-koet tias le taplaeng mamo, banansila el hlaen in ne tasi suut tua, man atuli li kaih nalan lo.”

¹³ Hidi kon Yakob nini se maan na. Ola ka kon, un huil hmukit le bel un kaka ka nol mosa.

¹⁴ Un huil nal laen ina ngatus dua, laen moko buk dua, lae-blai ina ngatus dua, lae-blai moko buk dua,

¹⁵ unta ina buk tilu nonool anan in nus nabale, aus-saip ina buk aat, aus-saip moko hngulu, keledai ina buk dua, nol keledai moko hngulu.

¹⁶ Hidim un bating hmukit nas buan-buan muding oen ngalan nas mesa-mesa. Kon nam un bel bua mesa-mesam nol un atuil in lolo-poa. Un tek oen noan, “Mi laok muna. Maa liam auk muid mi deng klupu lia. Mo mi musti doha, le halin buan nas mesa-mesam katang nol apa buit deng buan tenga las.”

¹⁷ Hidi nam, Yakob lok atuling in lolo-poa taung buan hmunan na ka noan, “Eta auk kakang Esau tutnaal ku, le un ketan noan, ‘Ku le lako elola la? Ku niam asii ata ka? Hmukit nias asii nena ka?’

¹⁸ Lam mi musti siut noan, ‘Hmukit nias tuang ata Yakob pa nena. Un tunang bel un kaka, tuang Esau. Mo un esa muid ne klupu lua.’ ”

¹⁹⁻²⁰ Un lok totoang atuil in sika-poa taung buan tenga las ela kon, noan, “Eta mi tutnaal kaka Esau son nam, mi belen hmukit nias tuun, hidim mi tekan noan auk muding ne klupu lua.” Yakob nangan noan, eta un bel Esau hmukit nas totoang ngam, mam Esau dalen na banan nol una.

²¹ Tiata un tunang hmukit nas muna. Mo duman na, un dada nabel se la.

Yakob keng nol Ama Lamtua

²² Duman na, Yakob hangu, hidim un ator le halin un sapan nas duas, un sapan nas ata kas duas, nol un anan nas hngul esas, kaliut lakos se palun Yabok halin nua.

²³ Nikit oen totoang lakos lius halin kon, un tunang un pusaka las totoang lakos se suut halin kon.

24 Mo Yakob sii dada se palun na halin na. Kon nam muik biklobe mes maa, ti oen duas late apa didiin peke langa.

25 Nikit biklobeng na nataka kam un le tehen, kon un tingan Yakob klesa ka, tiata un seen bukun na kuis deng un mana ka.

26 Kon nam biklobeng na tekan noan, “Sao auk tia, ta nesang lo ka kam lelo sake.”

Mo Yakob siut noan, “Ku aa le bel auk hangun le, halas-sam auk sao ku.”

27 Kon biklobeng na ketan noan, “Ku ngalam sii la?”

Un siut noan, “Yakob.”

28 Kon nam biklobeng na tek noan, “Ku ngalam ma Yakob pait lo ka. Mo nol nia, atuli li haman ku lam *Israel*, undeng ku keng le labang atuli li nol Ama Lamtua Allah didiin ku nala.” (Israel nahin na ‘in keng nol Lamtua Allah’.)

29 Kon Yakob ketan noan, “Ku ngalam asii la?”

Mo biklobeng nga tek noan, “Ku ketan auk ngalang ngi le tao saa la?” Hidi nam un aa le bel Yakob hangun se na.

30 Kon Yakob aa noan, “Auk net Ama Lamtua Allah sil nol sil son, mo auk nuling nabale.” Tiata un ngali maan na ngala *Peniel*, man nahin na noan, ‘Ama Lamtua sila ka’.

31 Yakob lako le nang maan na lam, lelo la sake son. Mo un lako lam sen-hai, lole un klesa bukun na daad kula kam.

32 Undeng na le, maa lius leol neot nia, atuil Israel las kaa hmukit klesa lo, undeng Ama Lamtua diuk kuis oen upuns Yakob klesa bukun na.

33

Yakob tutnaal nol un kaka Esau

¹ Leol neot ta, Yakob ngat net Esau maa nol un atulin ngatus aat tas. Kon nam, Yakob bating un anan nas lakos se oen inan nas mesa-mesa.

² Un tadu un sapan nas ata kas duas, nol oen anan nas laok se suu hmunan. Hidim Lea nol un anan nas, halas-sam Rahel nol un ana Yusuf laok deng hmudin hesa.

³ Mo Yakob laok se hmunan deng oen totoang. Nikit oen le lakos dadani nol un kaka ka kon, un hai buku ka le suda lako pes se dale ka, oe itu.

⁴ Mo Esau ngat net un palin na kon, un lail laok tutnalan, hidim un nekon le likin. Kon oen duas lili nol apa muun isi.

⁵ Esau net bihaat nas nol oen anan nas kon, un ketan noan, “Nias totoang asiis nias sa?”

Kon Yakob siut noan, “Oen totoang niam atuil man Ama Lamtua Allah in bel au ngas.”

⁶ Hidi na kon, un sapan nas ata kas duas nol oen anan nas, lakos le todan Esau.

⁷ Hidi nam Lea nol un anan nas lolen. Hidi halas-sam in puis sa, Yusuf nol un ina Rahel.

⁸ Kon Esau ketan noan, “Hmukit buan il man apin ku in tunang ngas, nahin na elola la?”

Kon Yakob siut noan, “Elia kaka! Auk bel kaka nas totoang nol mosa, le halin nam kaka sium auk nol dael kolo.”

⁹ Mo Esau siut noan, “Adi Yakob! Auk hmukin nalan kon mamu. Tiata ku bel auk saa deken tia.”

¹⁰ Yakob siut noan, “Ela deken kaka! Kaka musti simus le halin daid tada noan, kaka sium auk nol iman duas son. Ta apin auk net kaka sila

in hngoas sa, hnika el auk net Ama Lamtua Allah in hngoas sa kon.

¹¹ Tiata auk nodan nol in todan, le halin kaka sium auk in bele, man muik nahin long nas. Ta Ama Lamtua Allah banan isi nol auk son, tiata Un bel totoang asa man auk in koma ngas.” Yakob hanet napiut Esau, didiin Esau sium in beleng nas.

¹² Hidi na kon Esau aa noan, “Eta ela lam mi mana, le kit lakong tia! Nang le auk nol mia.”

¹³ Mo Yakob siut noan, “Nang tia kaka! Kaka tinang esa tuun. Tana-anang ngias blutu nabale, ta oen laok nal hlapat lo. Nol hmukit man halas-sam hua hidu kon mamu. Eta kit dising oen le laok nol hlapat tam, se lelo mes dalen sii kon, hmukit nias mates toang.

¹⁴ Tiata banan dui ka, kakas laok muna tukun tia. Tiam kaim totoang laok mau-mau deng hmudin nia. Maa liam auk tuil meo kaka se Seir.”

¹⁵ Kon nam Esau aa pait noan, “Eta ela lam, auk nang auk ima-ii lias deeh le nol ku, halin oen tulu bel mi lalan.”

Mo Yakob tekan noan, “Kaka, kukaum deken! Sadi auk taan son noan kaka sium au.”

¹⁶ Ming ela kon, Esau lako nang one, le pait lakos Seir.

¹⁷ Mo deng na, Yakob lakos se Sukot. Se na, un bangun uma nol daek okat taung un hmukit tas totoang. Tiata maan na, oen ngali noan *Sukot* (man nahin na ‘um in daad tahang’)

¹⁸ Kon nam Yakob deng Padan Aram lakos lius se dale Kana'an nol boa-blingin. Hidim oen koet hlepe, le daad dadani nol iung Sikem man ne Kana'an.

¹⁹ Dale man Yakob in koet hlepe na, un sos nutus son deng Hemor, Sikem ama ka. Un baen nini duit muti ngatus.

²⁰ Se la, un babail batu le daid maan in tunudadung bel Ama Lamtua. Hidim un ngali maan na, *El-Elohe-Israel*, man nahin na noan, 'Ama Lamtua Allah nam mo, Israel Lamtuan'.

34

Sikem tao didaan Yakob ana bihaat Dina la

¹ Oe mesan na, Yakob duas Lea ana bihaat in ngaal Dina ka, laok meo tana-bihaat in se dale na ngas.

² Laih in se dale na ka ngala Hemor, deng ngaal Hewi. Un ana biklobe la, ngala Sikem. Oe mesan na, un net Dina kon, un kil lail-ninin hidim tao didaan.

³ Sikem dalen nahi nol Dina, le kom Dina naseke. Tiata un aa kumis-mina nol Dina le halin nam, Dina koman kon.

⁴ Hidim Sikem tek un ama ka noan, "Papa! Tulung laok taam nodan bel auk Dina, le halin nam auk sapan."

⁵ Yakob ming haup noan atuli tao didaan un ana bihata la son, mo un ete tuun, nol tao saa lo. Dedeng na, un anan biklobe las doh hmukit se epe kua. Tiata un natang le oen pait maas totoang le.

⁶ Kon nam, Sikem ama Hemor, maa se Yakob le noan hili-leken Dina.

⁷ Oen duas dehet nol apa mamasu lam, Yakob anan nas pait deng epe kua. Nikit oen ming haup noan, Sikem tao didaan oen palin bihata la son kon, oen dalen ili nol komali isi. Hidim oen tek

noan, “Dais in ela ka, boel daid se Israel lo. Tiata kit boel sium atuil in tao dadaat ela ka lo.”

⁸ Kon Hemor hanet Yakob le tekas noan, “Yakob! Auk anang Sikem kom nol ku anam bihata la isi. Tiata auk nodan le ku tade, halin nam auk anang ngi saap nolan.

⁹ Etan bole lam, kit anan nias saap bali apa. Mi anan biklobe las saap nol kaim anan bihata lias. Nol kaim anan biklobe lias saap nol mi anan bihata las.

¹⁰ Nol nang le halin mi daad kutang nol kaim se nia. Mi huil le kom daad se maan ol tuun kon, bisa. Hidim biuk-bael le haup in muki se nia.”

¹¹⁻¹² Hidi nam Sikem aa nol Dina ama ka, nol Dina kakan nas noan, “Mi nodan saa tukun kon auk mudu. Mi nodan duit in sii ma-mae, tamlom un duit lila la osa bakun tuun kon, auk baen. Sadi mi tade le auk saap nol mi palin bihata lia.”

¹³ Mo Yakob anan nas taan son noan Sikem tao didaan oen palin Dina son. Tiata oen siut in nole-lilung saol Sikem, nol un ama Hemor.

¹⁴ Oen siut noan, “Kaim palin nia, un boel saap nol atuil in sunat bii lo! Na tao nahmaeng kami!

¹⁵ Mo un lalan in puti ka elia: Mi biklobe las totoang tuan-ana musti sunat banansila el kami.

¹⁶ Etan mi tao ela, halas-sam kit boel in saap bali apa. Nol kaim kon daad leo-leo nol mi se nia, le halin kit daid bangsa mesa.

¹⁷ Mo eta mi dai muid kaim in koma ki lo, le sunat lo kam, kaim kat pait kaim palin nia, hidim kaim bok lakong deng maan nia.”

¹⁸ Hemor nol Sikem sium oen in teka ka nol banan.

¹⁹ Mo Sikem tahang nal lo son, undeng un kom naseke Dina isi. Totoang atuil in se dale na ngas todan Sikem.

²⁰ Tiata Hemor nol Sikem lakos se maan in nehan dasi ka, se ingu la hnita tuan na, hidim oen huli-bali nol totoang atuil in se dale na ngas. Oen tek noan,

²¹ “Pail-kakang totoang! Atuil Israel lias kom in nuil daem nol kita. Tiata nang le oen daad leo-leo nol kit se dale nia. Dale ni in bluang-bleha ka nol taung kit totoang. Kit kon boel saap apa nol oen anan bihata las. Oen kon boel saap nol kit anan bihata lias.

²² Oen suma nodan kit dais ana mesa. Na ka elia, kit biklobe lias totoang musti sunat banansila el one la.

²³ Eta kit nuil nakbuan apa son nam, mam oen hmukit tas nol oen hmukin nas totoang kon daid kit pusaka, ta lo? Tiata banan dui ka, kit sium oen in koma ka. Maa, le kit sunat leo-leo! Tade tam lo ka?”

²⁴ Kon nam totoang atuil in nakbua se la ngas tade, le muid Hemor nol Sikem in teka ka. Ta totoang bikloeb in se dale na ngas sunat leo-leo.

²⁵ Nal lelo tilu, totoang bikloeb in sunat tas papa las iil nabale lam, Dina kaka Simeon nol Lewi kil nol oen suli kas, hidim oen tamas lakos ingu la dalen ete-ete. Kon oen keo tele bikloeb nas totoang.

²⁶ Hemor nol Sikem kon tom in keo. Hidi nam oen kil nol oen batan Dina puti deng Sikem uma la, le oen pait.

²⁷ Mo Yakob anan tenga las taam lakos iung na, le nuhu-dau nal iung na hmukin nas. Oen koon-

mali, undeng atuli tao didaan oen palin bihata la se iung na son.

²⁸ Atuli las sa-saa in se oen uma dale nas kon, oen nuhu-dau nalas totoang, hidim oen sika-poa atuli las hmukit tas deng epe ka.

²⁹ Oen kil nol bihata las totoang, nol tana-anang ngas, nol oen nuhu-dau nal ingu la hmukin man osa-osa ngas totoang.

³⁰ Dedeng Yakob taan haup in dadi na kon, un tek Simeon duas Lewi noan, “Mi daek saa in ngengo nia la? Mi tao sus auk tukun! Mam totoang atuil Kana'an nas, atuil Peris sas, nol totoang atuil in se dale ni ngias, kom kit lo isi. Oen atulin nas mamo. Mo kit atulin suma bubuit tuun. Etan oen hok apa le maa keng nol kita lam, kit dudus meman son na!”

³¹ Mo oen siut nol in komali noan, “Papa! Paap bali kaim nang le oen tao kaim palin bihata li daid bihaat hmama ke?!”

35

Yakob lalis lakos Betel

¹ Hidi nam, Ama Lamtua Allah aa nol Yakob noan, “Auk niam, Lamtua Allah man tulu-balang apa ka bel ku son, se dedeng ku in lali deng ku kakam Esau la ka. Nol nia, ku lako daad seda se Betel tia. Lius se lua kam, ku bangun bel Auk maan in tunu-dadung. Hidim daad se la.”

²⁻³ Hidim Yakob aa nol un uma isin nas totoang noan, “Maa le kit totoang bok lakong Betel lolen. Ta auk le bangun maan in todan se ua. Hmunan nu oras auk se susa daleng nga, Ama Lamtua Allah tulung auk se maan na. Tiata nol nia,

mi kat soleng mi baut angin in hui-langus sas totoang tia. Tao niu' mi apan nas nol pake seda kai-batu, ta kit le todan-lahing se Ama Lamtua Allah.”

⁴ Kon nam, oen sao oen baut angin in hui-langus sas, nol oen ante las* totoang. Hidim Yakob puan sa-saa nas totoang se kai ina tene mes leon, dadani nol iung Sikem.

⁵ Dedeng Yakob nol un hutun nas bokas deng iung Sikem ma, Ama Lamtua Allah tao atuli-atuil in se ingu-iung man pukiu one ngas le lii, didiin oen lii in daek dadaat saol Yakob nol un nenan nas.

⁶ Yakob nol un hutun nas totoang lakos lius se Betel nol boa-blingin (maan na hmunan nu ngala, *Lus*) ne dale Kana'an.

⁷ Se na, Yakob bangun-pii maan in todan-lahing deng batu. Hidim un ngali maan na, ngala *El Betel* (man nahin na noan 'Betel Lamtua Allahn'), undeng hmunan nu Ama Lamtua Allah tulu-balang Un Apa ka bel Yakob se na, se dedeng un in lali deng un kaka ka ka.

⁸ Dani nol iung Betel la, muik kai ina tene mesa, man atuli las ngali *Alon Bakut*, man nahin na noan 'kai ina in kamusang'. Un ngali maan na ela, undeng dedeng Debora mate ka, oen puan un se kai ina na leon na. Debora na mo, Ribka ina in sole ka.

⁹ Dedeng Yakob pait maa deng Padan Aram mam, Ama Lamtua Allah tulu-balang Apa ka pait, nol bel hangun se una.

---

* 35:4 Hmunan nua, oen ante las muik hdulat deng oenangat in hui-langus sas.

¹⁰ Ama Lamtua tekan noan, “Nol ni kon, ku ngalam ma Yakob lo ka. Mo Auk bel ku ngaal balu, noan *Israel*.†

¹¹ Auk niam Lamtua Allah in Kuasa Dudui. Tiata ku hua-koet, le haup upu kia-kaons mamomamo tia! Mam bangsa-bangsa lias puit maas deng ku in hua-koet tas, nol mam ku hua lahi-lahi las.

¹² Dale man Auk in bel ku upum Abraham nol ku amam Isak son na, halas ni Auk bel kun, nol ku in hua-koet tas.”

¹³⁻¹⁴ Ama Lamtua Allah tek hidi ela kon, Yakob bangun-pii batu mes se na, le halin daid taad taung in nangan-nangan Ama Lamtua in hida ka. Hidim un doan ui anggor nol mina se baut na dapa, le todan-lahing se Ama Lamtua.

¹⁵ Maan na, un ngali ngala *Betel*.

Yakob sapa Rahel mate se oras un hua ana ka

¹⁶ Hidi na kon, Yakob lakos nang *Betel*. Oras oen katang buit deng *Efrata* (man halas ni ngala *Betlehem*), kon nam, *Rahel* oras in hua ka maa lisu. Mo un in hua ka susa.

¹⁷ Oras un nasang mumuun nam im-blingin na tekan noan, “Mama *Rahel*! Tao ku dalem ma teteken, ta maam haup aan *bikloeb pait*!”

¹⁸ Nikit *Rahel* hngasa ka mana le nutus kon, un ngali tana-ana na, *Ben-Oni* man nahin na noan, ‘aan deng auk in susa ka’. Hidi na kon un mate. Mo *Yakob* ngali tana-ana na *Benyamin*, (man nahin na noan ‘aan ima kanan’).

¹⁹ Tukun nam oen puan *Rahel* se lalan suut man laok bus el *Efrata* ka, (na *Betlehem*).

---

† 35:10 *Israel* nahin na noan, ‘un keng nol Ama Lamtua’.

20 Kon Yakob babail un niut utu ka se na. Maa lius leol neot ni kon, Rahel niut utu ka muik nabale.

Yakob anan nas

21 Hidi na kon Yakob‡ daad seda-seda maan tutungus. Oe mesan na, un buba hleep se menara Eder halin na.

22 Yakob tao ata Bilha la daid un sapa son, mo dedeng oen se las sa, Yakob taan haup noan, Ruben niin nol Bilha.

Yakob anan biklobe las at hngul dua.

23 Lea anan nas ngalan nas elia: Ruben (Yakob ana hmunan na), Simeon, Lewi, Yahuda, Isaskar nol Sebulon.

24 Rahel anan nas: Yusuf nol Benyamin.

25 Rahel ata Bilha, anan nas: Dan nol Naftali.

26 Hidim Lea ata Silpa anan nas: Gad nol Aser.

Hua tana-anang nas se Padan Aram.§

Yakob ama Isak in mate ka

27 Hidi nam, Yakob lako meo un ama Isak se Mamre, dani nol iung Kiriath Arba (halas ni ngala Hebron). Hmunan nua, un upu Abraham kon daad se la.

28-29 Isak nuli lako lius umur taun ngatus buk palu, halas-sam un mate. Kon nam, un ana Esau nol Yakob puan una.

36

Esau in hua-koet tas

---

‡ 35:21 In dula dais Ibranin noan 'Israel'. Israel nol Yakob pa ngala dua man taung atuli mes sii. § 35:26 Yakob anan at hngul esa kas huas se Padan Aram, mo Benyamin sii man huan se Efrata.

¹ Esau ngaal didang nga Edom. Un in hua-koet tas ngalan nas elia:

² Esau saap nol bihaat Kana'an at dua. Mesan na atuil Het, na Elon ana bihata la, ngala Ada. Mesan na pait, atuil Hewi ngala Oholibama. Un ama ka ngala Anah, nol un upu ka ngala Sibeon.

³ Esau kon saap nol Ismael ana bihata la, ngala Basmat. Basmat blanen hmunan na ngala Nebayot.

⁴ Esau sapa hmunan Ada la hua Elifas. Basmat hua Rehuel.

⁵ Hidim Oholibama hua Yeus, Yalam nol Kora. Esau anan nas totoang huas se dale Kana'an.

⁶ Oe mesan na, Esau lako daad seda se dale mes didang pait, katang deng Yakob. Un kil nol sapa-anan nas, un atulin in dake ngas, un hmukit tas, nol un hmuki-nalan nas totoang.

⁷ Esau bakisan nol Yakob, undeng oen hmukit tas, nol hmukin nas mamu isi. Tiata oen nuli ka tep isi son se dale na.

⁸ Kon Esau (man atuli noken noan Edom) lako daad seda se leten-leten deng dale Seir.

⁹ Esau in hua-koet tas, man oen noken noan 'atuil Edom'. Oen daad se dale leten nas, se Seir. ¹⁰⁻¹³ Esau sapa Ada ana bikloeb in ngaal Elifas sa haup ana biklobe at lima, oen ngalan nas elia: Teman, Omar, Sefo, Gatam nol Kenas. Elifas bee hmudin na, ngala Timna. Un hua ana biklobe mesa, ngala Amalek.

Esau sapa Basmat hua ana biklobe mesa, ngala Rehuel. Rehuel haup ana biklobe at aat. Oen ngalan nas elia: Nahat, Sera, Syama nol Misa.

¹⁴ Esau sapa Oholibama, na mo Anah ana, un nam kon Sibeon upu. Un hua ana biklobe at tilu. Oen ngalans Yeus, Yalam nol Kora.

¹⁵⁻¹⁶ Esau ana-upun nas his-hoeng daid ngala mamu. Mesa-mesam nonool un kaka-ama. Esau ana hmunan Elifas sa anan nas, daid kaka-aam deng ngaal Teman, ngaal Omar, ngaal Sefo, ngaal Kenas, ngaal Kora, ngaal Gatam, nol deng ngaal Amalek. Oen totoang nam Esau nol un sapa Ada in hua-koet.

¹⁷ Esau ana Rehuel anan nas, daid kaka-aam deng ngaal Nahat, ngaal Sera, ngaal Syama, nol deng ngaal Misa. Oen totoang nam, Esau nol un sapa Basmat in hua-koet.

¹⁸ Esau nol un sapa Oholibama anan nas daid kaka-aam deng ngaal Yeus, ngaal Yalam, nol deng ngaal Kora.

¹⁹ Ngala-ngaal nas totoang, Esau in hua-koet.

Seir in hua-koet tas

²⁰⁻²¹ Se leten Seir ra, muik atuil Hori mesa, ngala Seir. Un anan nas kon his-hoeng le daid ngala mamu. Mesa-mesam nol un kaka-ama. Un ana nas daid kaka-aam deng ngaal Lotan, ngaal Sobal, ngaal Sibeon, ngaal Anah, ngaal Dison, ngaal Eser, nol deng ngaal Disan.

²² Lotan anan nas, Hori nol Heman. (Lotan bata ka, Timna).

²³ Sobal anan nas, Alwan, Manahat, Ebal, Sefo, nol Onam.

²⁴ Sibeon anan nas, Aya nol Anah. Anah man laok net ui mata in otot ta se epe hlaen mesa, se dedeng un in lolo-poa un ama ka keledai las sa.

25-26 Anah ana bihata la Oholibama. Nol un ana biklobe la, Dison. Dison anan nas, Hemdan, Esban, Yitran, nol Keran.

27 Eser anan nas, Bilhan, Sa'awan nol Akan.

28 Disan anan nas, Us nol Aran.

29-30 Tiata, kaka-aam deng ngaal atuil Hori las, Lotan, Sobal, Sibeon, Anah, Dison, Eser nol Disan. Oen totoang daad se dale Seir.

Lahi-laih Edom mas

31 Dedeng dale Israel muik laih lo bii kam, se dale Edom muik un lahin son. Oen ngalan nas mudi-muid apa elia:

32 Oen nikit Beor ana ka, ngala Bela, le daid laih se kota Dinhaba.

33 Nikit Bela mate kon, Yobab sake daid lahi, le seda una. Un ama ka ngala Sera, deng iung Bosra.

34 Nikit Yobab mate kon, Husam sake daid lahi, le seda una. Husam na mo deng dale atuil Teman nas.

35 Nikit Husam mate kon, Hadad sake daid lahi, le seda una. Un ama ka ngala Bedad deng iung Awit. (Un man tao tehen atuil Midian nas se dedeng oen hote-dait labang apa se Moab pa).

36 Nikit Hadad mate kon, Samla sake daid lahi, le seda una. Samla na mo, deng iung Masreka.

37 Nikit Samla mate kon, Saul sake daid lahi, le seda una. Saul na mo, deng iung Rehobot ne palun suut.

38 Nikit Saul mate kon, Baal-Hanan sake daid lahi, le seda una. Un ama ka ngala Akbor.

39 Nol nikit Baal-Hanan mate kon, Hadar sake daid lahi, le seda una. Hadar na mo, deng iung Pau. Un sapa ka ngala Mehetabel. Mehetabel

ama ka, ngala Matret. Nol un upu ka, ngala Mesahab.

⁴⁰⁻⁴³ Tiata kaka-aam in puit deng Esau ngas ngalan nas elia: kaka-aam Timna, Alwa, Yetet, Oholibama, Ela, Pinon, Kenas, Teman, Mibsar, Magdiel nol Iram. Oen mesa-mesam ngali oen dale kas, muid oen ngalan nas.

Dehet deng Esau in hua-koet tas ela, oen nam atuil Edom mas upu kia-kaons.

37

Yakob pait lako dale Kana'an

^{1-2a} Yakob dehet ta elia. Lelon na Yakob lako daad pait se dale Kana'an. Na un ama Isak maan in dada se hmunan nua ka.

Yusuf nol un kakan nas

^{2b} Dedeng na nikit Yakob ana mes in deng un sapa Rahel, man ngala Yusuf fa, umur taun hngul itu kon, taom un nol un kakan nas leo-leo lakos doh oen laen nas nol lae-blai las. Un kakan nas, Yakob anan in deng sapa Bilha nol Silpa. Mo Yusuf niam man taom kil dais lako-pait deng un kakan nas bel oen ama na.

³ Dedeng hua Yusuf fam, Yakob blalan son. Tiata un namnau Yusuf dui deng un anan tenga las. Oe mesan na, Yakob soo kaod blatas* leok isi mes bel Yusuf.

⁴ Nikit un kakan nas ngat tam, oen aman na namnau Yusuf dui kon, oen kom Yusuf lo isi, didiin oen aa nolan babanan lo.

---

* **37:3** Alkitab Dais Ibranin na bisa muik nahin kon noan 'kaod blatas man muik hdulat bili-ngala' tamlom 'kaod blatas leko', na ka kaod blatas im blatas.

5-7 Duman mesan na, Yusuf natloa. Hidim un tek un in natloa ka bel un kakan nas noan, "Hoe mi hii le! Auk natloa noan, kit totoang but kit ael-gandum mias se klapa dalen. Kon auk ale li dil lolo tuun. Mo mi ale las dil pukiun le todan se auk nenang nga." Ming ela kon, un kakan nas seke taplaeng nol una.

⁸ Hidi kon oen kaing Yusuf noan, "Hoe! Ku bali noan ku le daid tuang le leka-tadu kami le?" Oen seke isi nol una, undeng un tekas un in natloa ka.

⁹ Hidi nam Yusuf natloa pait. Kon un tek un kakan nas noan, "Hoe auk natloa pait. Auk ngat net lelo, bulan nol duun hngul esa. Totoang nas todan-lahing se au."

¹⁰ Yusuf laok nahdeh un in natloa na bel un ama ka, nol un kakan nas kon, un ama ka kaing un mumuun noan, "In natloa na hnika ka elol na! Ku nangan noan auk nol ku inam mia, nol ku kaka-palim mas tia le lik ku iim ma le? Ku in koma kia!"

¹¹ Tiata Yusuf kakan nas idus isi nol una. Mo un ama ka nangan nakekeon in natloa na.

Oen hee Yusuf lako Mesir le daid ata se lua

¹² Oe mesan na, Yusuf kakan nas lolo-poa oen aman na laen nas, nol lae-blai las lakos lius dadani se iung Sikem.

¹³ Nesang lo kon, un ama ka tekan noan, "Usu! Ku kakam mas doh laen nol lae-blai dadani ne Sikem. Tiata ku mana-mana le laok ngat nanas le."

Kon Yusuf siut noan, "Banan papa!"

¹⁴ Kon un ama ka tek noan, “Ku laok le ngat ku kakam mas, nol auk laen nas nol lae-blai las le. Oen elola liam, ku pait maa le tek au.”

Hidi kon Yusuf lako nang soleng epe Hebron, le napiut lako lius se Sikem.

¹⁵ Lius se nua kon, un nuting oen pukiu epe ka. Kon un tutnaal atuling mesa. Atuling na ketan noan, “Ku nuting asii la?”

¹⁶ Yusuf situn noan, “Baki, auk nuting auk kakang ngias. Oen poa laen nol lae-blai le nuting bluan dadani ne nia. Baki net one le?”

¹⁷ Kon atuling na tek noan, “Oen ne ias lo son. Mo oen tek noan oen le lakos dadani nol iung Dotan.”

Kon nam Yusuf laok muid un kakan nas, didiin un laok hapus se iung Dotan.

¹⁸ Mo Yusuf bii kakatang ngam, oen ngat net un son. Kon oen aa nol apa, le keo tele una.

¹⁹ Oen tek apa noan, “Mi ngat nanan le. Tuang in natloa daat ta maa son nuan!

²⁰ Ta maa le kit keo tele un tia. Hidim kit pasang soleng un lako se bolo ui hmate nu dalen. Maa liam kit tek paap noan hmukit huin nas kaa nuli un son! Halas-sam kit ngat un in natloa ngas le elola la?!”

²¹ Ming nal ela kon, un kaka Ruben nuting lalan le halin Yusuf mate deken. Kon un kaing palin nas noan, “Hoe! Kit keo tele un deken tia!

²² Banan dui ka kit hutun tamang un lako se bolo ui hmate ni dalen tukun. Se maan nia lam ete tuun, tiata muik atuli in tana lo. Sadi taon le un dala deken.” Un tek ela, undeng un le sao Yusuf halin tadu le pait lako.

23 Nikit Yusuf lako lius se un kakan nas kon, oen kil una hidim oen bihit nal un kaod lekong nga.

24 Hidi nam, oen pel-lakang una, le hutun tamang lako se bolo ui hmate ka dalen.

25 Hidi deng na lam, oen lakos daad le kaa. Oen kaa mamasu lam, suknahkitum oen ngat net atuli bua mes maa. Atuil buan nas unta las sakeng sa-saa in sepo-dakang, banansila el kai uin bui bingis, bumbu-bumbu, nol kai in taih ili bili-ngala. Taan lo molota buan in maang nas atuil Ismael, man maas deng iung Gilead, le lakos bus el maan katang, ne dale Mesir.

26 Kon nam Yahuda tek un pail-kakan nas noan, “Hoe, kit keo tele una lam ambak ki saa la? Taon elola kon, kit buni nal in un mate ki lo.

27 Tiata banan dui ka, kit laok hee soleng un bel atuil Ismael nuas. Kit tao un elol kon no, un niam kit palin in hua nabale. Ta kit tao un le iil deken!” Kon oen totoang tade muid un in teka na.

28 Nikit atuil in sepo-dakang nas[†] maa lakos deng na kon, Yusuf kakan nas pel sakeng un deng bolo ui hmate ka. Hidim oen laok hee un bel atuil Ismael las, nol osa ka duit muti buk dua.[‡] Hidi kon atuil Ismael las kil nol Yusuf lako Mesir.

[†] **37:28** a: In dula dais Ibranin na dul noan ‘atuil deng dale Midian’. Muik atuil in tana deeh tek noan, atuil Midian nol atuil Ismael las na mo aa deng bangsa mes sii. Oen nam daid deng Ismael in hua-koet tas, nol oen daad ne dale Midian. (Ngat se buk Atuil in Nutus Dasi ngas 8:22-24). Muik atuil in tana deeh pait tek noan, atuil Midian nol atuil Ismael las daid deng bangsa dua, mo oen nam leo-leo atuil in sepo-dakang. [‡] **37:28** b: Atuil in tana ngas tek noan, dedeng na oen hee atuil muda kam osa ka duit muti buk dua.

²⁹ Dedeng oen hee Yusuf fa, Ruben taan lo. Ta un pait lako se bolo ui hmate ka lam, un nahkiut isi, undeng Yusuf ne bolo ka dalen lo son. Kon un pius sait un kaod in se un apa ka ngas, undeng un dalen na iil isi.

³⁰ Un pait lako se un palin nas, le tekas noan, “Idaah! Tana-ana ka ne bolo ku lo son! Auk taon elol lolen no?”

³¹ Kon nam, oen lolat tele laen mesa, hidim oen kat Yusuf kaod lekong nga, le dapon tamang lako se laen na dala ka.

³² Hidi nam oen kat kaod daal na, le kilan laok bel oen aman na, le tekan noan, “Papa! Kaim naim nal kaod nia. Olan paap tinang nanan le. Tamlom mo kaod ni paling Usu nena ka.”

³³ Ngat net kaod na kon, Yakob tanan meman. Kon nam un siut noan, “Idaah! Ni meman baktebes auk anang nga kado la. Taan le hmukit huin nas pius tele un son se ola nia ka! Ida loo! Auk anang nga mate son.”

³⁴ Hidi nam, Yakob pius sait un kado la, hidim pake seda karong kuning[§], undeng un dalen iil isi.* Kon un lilu le kamusang un ana ka tutungus nesang isi.

³⁵ Un anan biklobe nol anan bihata las totoang maas le mau-hanet una, mo bolen lo. Un tek noan, “Deken! Auk sus didiin mateng, ta auk nadidingun nal tana-ana mes ni lo.” Kon Yakob

---

[§] **37:34** Karong kuning in mo nia ki, karong man in daken nini kupan na. * **37:34** Yakob pius sait un kado la, le hidim lotong seda karong kunis, na banansila el taom atuil Yahudi las pake, eta oen atulin mate.

dalen na iil tutungus, undeng un nangan un ana Yusuf man in maet son na.

³⁶ Dedeng Yakob dalen na iil nabael ela lam, atuil in sepo-dakang ngas† lakos lius se Mesir son. Hidim oen laok hee Yusuf pait bel atuling tene mesa. Un ngala ka Potifar. Un na mo lahing Mesir ra komendan in doha ka.

38

Yahuda nol un nalen Tamar

¹ Hidi na kon, Yahuda lako nang soleng un palikakan nas, le lako daad nol un tapa Hira se iung Adulam.

² Se na, muik blalan mesa, atuil Kana'an, ngala Sua. Yahuda kom nol Sua ana bihata mesa, kon oen duas sapa. Hidi nam un hua aan biklobe at tiul mudi-muid apa.

³ Ana hmunan na, oen ngali ngala Er.

⁴ Kon nam ana nomer dua la oen ngali ngala Onan.

⁵ Hidim ana nomer tilu la, oen ngali ngala Sela. Dedeng hua Sela ka, oen lakos daad seda son se iung didang, ngala Kesib.

⁶ Dedeng ana hmunan in ngaal Er ra tene maa kon, Yahuda laok taam nodan belen tana-bihata mesa, ngala Tamar. Hidi kon oen duas sapa.

⁷ Mo Er na mo daat isi. Tiata Ama Lamtua hukung una, le belen mate. Undeng na le Er mate nol muik aan lo.

⁸ Kon nam Yahuda tadu un ana nomer dua la noan, "Onan! Ku kakam ma mate son, mo muik

---

† 37:36 Buk Niu dais Ibranin na tek noan, atuil in sepo-dakang nas 'atuil Midian'.

ana lo. Tiata tao muid atuil blalan nas in nuil-nola kam, ku musti seda ku kakam ma, le saap nol un sapa ka. Le halin nam ku hua-koet aan bel ku kakam ma.”

⁹ Onan taan hadat na son. Mo un dai hua bel un kaka Er lo. Tiata eta un niin nol Tamar ram, un soleng un bini la, le halin Tamar behe lo.

¹⁰ Onan in daek ela ka, tao Ama Lamtua koon-mali isi. Undeng na le, Ama Lamtua hukung tele un kon.

¹¹ Nikit Yahuda net un anan nas duas in saap nol Tamar le mates sa kon, un lii. Un nangan noan, tamlom mo eta un ana hmudin Sela saap nol Tamar lolen nam, mam un mate kon na. Tiata un laok tek un nalen Tamar noan, “Auk anang. Banan dui ka, ku pait lako ku ina-amam muas tuun tia. Nang le eta auk anang Sela tene maa son, halas-sam ku pait maa le duam sapa.” Kon nam un nalen Tamar pait lako.

¹² Kaliut nal nesang buit kon, Yahuda sapa ka mate. Tiata un dalen iil nesang didiin leol in susang ngas hidis.* Hidi kon un haman un tapa Hira, le oen duas lakos se iung Timna. Se na, atuli las mamu dit lae-blai las bulu ngas le hee.

¹³ Kon atuli tek Tamar noan, “Ku bakim ma lako ne Timna, le nodan atuil halin laok dit belen lae-blai bulu kuas kon.”

¹⁴ Dedeng na, Yahuda ana hmudin Sela tene son. Mo Tamar taan son noan, un bakin na dai belen saap nol Sela lo. Kon nam Tamar nuting lalan le tokan un hak ka. Ta un kolong pesang un

---

* **38:12** Muid oen hadat ta lam, eta atuli sapa-bihatan mate lam, oen laok ola-ol lo, nol oen kon pake kai-baut in susa, didiin bulan ila lo halas-sam hidi.

kai-baut bebalu kas, le pake seda kai-baut leko. Un pake hlendang le buba un bon na nol sila ka. Hidim un lako daad se iung Enaim hnita tene ka, se lalan in taam laok bus el Timna ka.

¹⁵ Nikit Yahuda maa lako deng hnita tene na kon, un ngat net Tamar. Mo un bali le na bihaat hmama, lole Tamar naleko apa ka nini kai-baut leko, hidim un buba kele sila ka pait tam.

¹⁶ Yahuda taan dadale lo noan bihatang na un nalen na. Tiata un lako dadani bihatang na, le ketan noan, "Hoe! Eta auk nol ku lam, ku nodan bakun na."

Mo Tamar situn noan, "Tia ka! Na ne ku in koma ka tukun."

¹⁷ Yahuda nukin noan, "Eta auk bel ku laen mesa lam, elola la?"

Kon Tamar siut noan, "Banan! Sadi ku bel auk sa-saa mes le auk kil tahang. Didiin ku tunang bel auk laen na."

¹⁸⁻¹⁹ Kon Yahuda ketan pait noan, "Auk bel ku asa le ku kil tahang nga?"

Tamar siut noan, "Ku pesang hmarat in loen nol talin mo ku leom ma ka. Nol pesang ku hnikan na kon." Ming ela kon, Yahuda kat sa-saa nas le belen.

Hidi kon oen duas laok ninis nol apa. Hidi nam, Tamar pait le kolong un kai-baut leko las nol un hlendang nga, le pake pait un kai-baut bebalu kas. Taan lo molota, Tamar behe son.

²⁰ Nesang lo kon nam, Yahuda nodan un tapa Hira noan, "Ku kil laen ni bel bihatang hmama in ne Enaim mua, le sium pait auk sa-saa man un in kila ngas." Kon Hira boka lako ua, lako

lius se lua kam, un nuting lako-pait mo tutnaal bihatang na lo.

21 Kon un ketan atuli-atuil in se la ngas noan, "Hoe! Mi net bihaat hmama man tao lam daad se hnita tene ni kia, tam lo ka? Un ne ola ke?"

Mo oen siut noan, "Se ia lam muik bihaat hmama lo."

22 Tiata Hira pait lako Yahuda lua. Un tekan noan, "Auk tutnaal bihatang na lo. Auk nuti-nuting una, mo atuil in ne ua nguas tek noan, se dale nua lam, muik bihaat hmama lo."

23 Kon Yahuda siut noan, "Elam nang sa-saa nas le un pakes tuun tia! Sadi atuli tao nahmaeng kit deken! Ta auk le baen son, mo kit tutnalan lo kam."

24 Kaliut nal bulan tiul kon, atuli laok tek Yahuda noan, "Ku nalem Tamar ra tao apa ka daid bihaat hmama son. Halas ni un behe."

Ming ela kon, Yahuda koon-mali isi. Hidim un lok atuling na noan, "Laok pel nol bihatang na maa, le loe un kukuli."

25 Kon nam oen laok pel nol Tamar. Mo un kat puting hmarat ta nol hnikan na. Hidim un lok atuli las laok tek un bakin na noan, "Ama tulung tinang naan sa-saa nias le. Hmarat nol hnikan ni lamtua ka, man tao auk le beheng nia."

26 Tinang sa-saa nas kon, Yahuda tadas tanas meman, noan un nena. Hidi kon un tek noan, "Baktebes! Bihatang na kula lo. Auk man kula kia. Un man toma noan, auk musti belen le saap nol auk anang Sela lia. Mo auk man dai tao lo, le sao un lako tuun ela!" Hidi kon, Yahuda nakbua pait nol Tamar lo.

²⁷ Tamar oras in hua ka maa lius kon, un hua aan hduan.

²⁸ Dedeng un hua ka, ana mesan na puting un ima ka. Kon blalan im-blingin na butun nini bung mea se un ima ka. Hidim tek noan, “Ni aan hmunan na.”

²⁹ Mo tana-ana na pel pait un ima ka. Hidi nam un tapa ka man puti muna lolen. Kon im-blingin na tek tana-ana na noan, “Hah! Meman ku nia mo kuat to! Lole ku dising le puti muna kam!” Ti oen ngali tana-ana na ngala Peres (man nahin na noan, ‘dising le puti’).

³⁰ Hidi halas-sam un palin in but bung mea ka puti. Kon oen ngali un ngala Sera (man nahin na noan, ‘mea kaloe’).

39

Yusuf nol tuang Potifar sapa ka

¹⁻² Dedeng atuil Ismael las kil nol Yusuf lako Mesir, le hee bel atuling tene in ngaal Potifar ra, un tade le sos Yusuf. Un na mo tulu deng totoang soldadu man in doh se lahing Mesir ra um lahi la ka. Hidi kon Potifar sos Yusuf deng atuil in sepo-dakang ngas, le taon daid ata se un uma la. Se la, AMA LAMTUA tulung Yusuf didiin totoang sa-saa un in dake-mana ngas dadis nol babanan.

³ Un tuang Potifar net Yusuf in dake ka banan isi ela kon, un taan parsis noan AMA LAMTUA tulung Yusuf.

⁴ Tiata tuang nga kom Yusuf isi, nol parsai una. Kon nam un nikit Yusuf le daid bon se un uma la. Un kon bel Yusuf le mana-koet un uma la, nol un hmuki-pusakan nas totoang.

⁵ Ninin deng Yusuf in daek se la ka, Ama Lamtua kon bel hangun mamo-mamo se un tuang, atuling Mesir ra. Un uma isin nas, un pusaka las, un klapa las, nol un in dake ngas totoang daid banan.

⁶ Nikit Potifar tinang ngam Yusuf in dake ngas totoang banan kon, un nanga-nangan saa pait lo, un in tana ka suma kaa-niun tukun.

Dedeng na, Yusuf uih-leok isi.

⁷ Un daad se la nesang isi lo bii, mo Potifar sapa ka dalen nahi nolan son. Kon un hanet Yusuf le oen duas niin nol apa.

⁸ Mo Yusuf dai tao lo, le tekan noan, “Ela deken mama! Ta auk tuang Potifar bel auk kuasa le mana-koet osa-lalan nas totoang son.

⁹ Se um nia, muik atuli mes lo kon man kil kuasa muun dui deng au. Ta tuang parsai auk son le mana-koet nias totoang. Mo suma maam sii, man lo. Taon elola le auk tao dadaat ela la! In tao ela ka kon, labang nol Ama Lamtua Allah in koma ka!”

¹⁰ Mo ela kon no, neot mesan na Potifar sapa ka hanet Yusuf tutungus. Mo Yusuf tao hii un lo.

¹¹ Kon nam oe mesan na pait, Yusuf taam lako uma dalen le tinang un in dake ngas. Leol na, muik atuil didang se uma la lo.

¹² Kon un tuang nga sapa ka maa le hep Yusuf kado la, hidim pelan le tekan noan, “Maa tia! Ta kit duat siing son nian. Maa le kit duat laok niin nol apa tia.”

Mo Yusuf dai tao lo. Hidim un hukun, didiin un kado la kuis. Kon un lail puti. Mo bihatang nga kil napiut un kado la.

¹³ Nikit Potifar sapa ka ngat tam Yusuf lail puti, nol nang un kado la kon,

¹⁴⁻¹⁵ un hamam atuil in dake ngas le tekas noan, "Hoe! Mi maa ngat le. Apin biklobeng Ibraning na tama se auk kamar ra. Un le tao dadaat saol au, mo auk ahan mumuun. Nian un nang soleng un kado la, le lail puti. Auk sapang ngi, un kil nol atuling hadat lo ni le tao nahmamaeng kit tukun!"

¹⁶ Kon Potifar sapa ka kil kaod na didiin Potifar pait uma.

¹⁷ Un sapa ka pait maa kon, un nahdehen noan, "Papa! Atuling Ibraning man paap in kil nolan maa se nia ki, apin un tama se auk kamar ra son, le noan tao didaan au.

¹⁸ Mo auk ahan mumuun le hamam atuli las. Ta un haung lali ilang nang soleng un kado la nia."

¹⁹ Ming un sapa ka dehet ela kon, Potifar koon-mali isi.

²⁰ Kon un tadu atuli las laok daek Yusuf. Hidim oen tamang Yusuf lako se lahing nga bui ka.

²¹ Mo AMA LAMTUA nadidingun Yusuf lo, le tulung napiut una, didiin tulu deng bui ka kon, kom Yusuf isi.

²² Hidim un bel Yusuf kuasa le doha-tinang atuil bui kas totoang, nol parsain le mana-koet os in se na ngas totoang kon.

²³ Tiata tulu deng bui ka bon iil nol in mana-koet sa-saa in se bui daleng ngas pait lo. AMA LAMTUA tulung napiut Yusuf, didiin totoang in dake se bui na daleng ngas, daid banan.

40

Yusuf tek atuil bui at dua las in natloa ka nahin na

¹⁻³ Se bui na, muik tulu at dua man mana-koet net se lahing Mesir ra um lahi la. Mesan na, mana-koet lahing nga in ninu ka. Mo mesan na pait, mana-koet lahing nga ruti la. Oen duas tao sala saol lahing nga. Undeng na le, lahing nga koon-mali, didiin un tamang oen duas lakos bui dalen. Tiata oen duas buan se kamar mes nol Yusuf.

⁴ Hidim tulu deng bui ka lok Yusuf le mana atuil dua nas. Oen se bui dalen didiin taun ila lo, nesang buit.

⁵ Duman mesan na kon, tulu at dua nas natloa. Mesa-mesam nol un in natloa. In natloang nas kon nahin bakisa-bakisan.

⁶ Ola ka kon Yusuf maa, ti un tinang ngam oen duas silan nas saek lo.

⁷ Kon un ketan oen noan, "Tasao le leol neot ni mi silan nas saek lo ela lia?"

⁸ Kon oen siut noan, "Sian kaim natloa. Mo kaim taan un nahin na lo."

Hidim Yusuf tek noan, "Muik tahan atuli mes lo kon man taan in natloa ngas nahin na, suma Ama Lamtua Allah sii. Olan mi dehet napat le. Maa liam auk nuting un nahin na deng Ama Lamtua."

⁹ Kon nam atuling man mana bel lahing nga in ninu ka nahdeh noan, "Elia! Se auk in natloa ka dalen, auk ngat net anggor ina mesa,

¹⁰ muik bango tilu. Anggor ina na klehen, bunga', nol isin salat-salat didiin latu.

¹¹ Hidim auk tinang ngam, auk kil lahing nga klas in ninu ka. Kon auk kat anggor ra isin na, le lee un uin na laok se lahing nga klas sa dalen. Hidi nam auk tunang bel lahing nga le ninu.”

¹² Ming ela kon Yusuf tek noan, “Papa. In natloa na nahin na elia: bango tiul nas un nahin na noan lelo tilu.

¹³ Nate lelo tilu lam lahing nga maa puting paap deng bui ni dalen. Hidim un nikit paap pait, le mana-koet in ninu banansila el hmunan nua.

¹⁴ Eta paap ulat banan ela son nam, nadidingun auk deken ne? Eta paap namnau au lam, tulung tek lahing nga le un puting auk kon deng maan ni le?

¹⁵ Eta muid un in toma ka lam, oen kat auk nol in dising deng auk atulin Ibrani las ingu. Se ni kon, auk tao dadaat saa lo. Taan lo molota oen tamang auk son ne bui ni dalen, banansila el auk niam atuil daat.”

¹⁶ Ming nal in natloa na nahin na in banan ela ka kon, atuling man in mana-koet ruti ka nahdeh Yusuf noan, “Pali! Auk kon natloa elia: auk tilung fai hnoed tilu.

¹⁷ Se fai dapa dui la nisi lahing nga kukis sas bili-ngala. Mo tilu-kee kas maas le kaa nuli kukis in se auk bong ngi dapang nas.”

¹⁸ Ming ela kon Yusuf siut noan, “Paap in natloa ka nahin na elia: Fai tiul nas un nahin na kon lelo tilu.

¹⁹ Se leol tiul nias dalen, mam lahing nga tadu atuli maa dait nutus paap bon na. Hidim oen tai paap apa ka se sanga dapa. Kon tilu-kee kas maas le kaa nuli paap boa ka.”

²⁰ Nal lelo tilu, tom nol lahing nga leol in hua ka, kon un tao fesat tene bel un atuling in dake ngas totoang. Un leka, le laok puting tulu at dua nas deng bui ka.

²¹ Hidim un nikit pait atuling in mana-koet lahing nga in ninu ka, le kil pait un os hmunan na.

²² Mo atuling in mana-koet lahing nga ruti la ka, oen tai tele, banansila el Yusuf in teka ka.

²³ Mo atuling man mana-koet in ninu ka, nangan net Yusuf pait lo. Un nadidingun soleng Yusuf son.

41

Yusuf tek puting lahing Mesir ra in natloa ka nahin na

¹ Hidi taun dua kon, lahing Mesir ra haup in natloa. Un natloa noan un dil se palun Nil la suut ta.

² Nahkitu lam, un ngat net aus-sapi iut apan nas banan isi. Oen bulang ngas kaloe. Oen putis deng palun na, le kaa bluan se na.

³ Hidi nam, muik aus-sapi iut didang pait, putis deng palun na. Oen apan nas daat le seen sii. Oen dil dadani nol aus-saip in apa banan nas.

⁴ Hidi kon aus-saip aap daat tas hol nuli aus-saip aap banan nas. Kon nam lahing nga nahkitu.

⁵ Nesang isi lo kon, un niin nala, ti un natloa pait. Un ngat net ael bulin iut isin putis deng ina mesa, man obon ana lo.

⁶ Hidim un ngat net pait ael bulin iut aha sii bloen son, undeng oen tom angin otot.

⁷ Kon ael bulin iut man aha sii ngas, hol nuli ael bulin in muik isin nas. Hidi kon, lahing nga nahkitu le hangu. Halas-sam un tana noan, un natloa pait.

⁸ Oskaong nga kon, lahing nga nangan nam banan lo. Kon un lok atuli las laok taap totoang blipa, nol atuli in tana se dale Mesir ras. Hidim un nahdeh beles un in natloa ka, mo muik tahan in taan natloa na nahin na lo.

⁹ Ela halas-sam, atuling in mana-koet lahing nga in ninu ka, nangan net Yusuf. Kon atuling na laok tek lahing nga noan, "Ama lahi! Auk musti hao noan auk kula son.

¹⁰ Hmunan nua, dedeng paap komali nol au, nol auk tapang nga le tamang kaim se bui dalen na,

¹¹ duman mesan na kon, kaim duam natloa. Mesa-mesam nol un in natloa, nol un nahin nas kon bakisa-bakisan.

¹² Se bui ku dalen, muik atuling muda mesa, atuil Ibrani. Tulu deng bui ka nikit un le daid tulu in mana-koet se bui kua. Kaim nahdeh kaim in natloa ngas bel una. Kon un tek kaim in natloang nas nahin na.

¹³ Tiata ama lahi nikit ulang auk pait. Mo auk tapang nga tom in hukung tele. Totoang nas dadi, banansila el atuling Ibraning nga in teka ka!"

¹⁴ Ming ela kon, lahing nga tadu atuli laba-laba laok taap Yusuf se bui kua. Kon nam Yusuf laok mana apa ka niu-niu, le seda un kai-batu las, hidim bok lako taal lahing nga.

¹⁵ Un lako lius kon, lahing nga tekan noan, "Pail ana, auk natloa! Mo muik tahan atuli mes

lo kon, man taan in natloa na nahin na. Mo muik atuli tek auk noan, ku bisa tek puting bel aun.”

¹⁶ Kon Yusuf siut noan, “Ama lahi, auk kon taan saa lo. Suma Ama Lamtua Allah sii, man taan le tek puting in natloa na nahin na. Taon elola ko, Un le tek dais banan bel ama lahi.”

¹⁷ Hidi kon lahing nga dehet noan, “Se auk in natloa ka, auk dil se palun Nil suut ta.

¹⁸ Kon muik aus-sapi itu, apan nas banan ana lo, nol oen bulang ngas kaloe. Oen putis deng palun na, le lakos kaa bluan se palun na suut ta.

¹⁹ Hidi kon muik aus-sapi iut didang pait maas. Mo aus-saip nas apan nas daat le seen sii. Se dale Mesir ria, auk net aus-saip in apan daat ela lo bii!

²⁰ Mo auk herang isi! Undeng nahkiut tuun nam, aus-saip iut aap daat tas hol nuli aus-saip iut in apa banan nas.

²¹ Oen hol nuli aus-saip aap banan nas, mo oen apan nas daat keko lako. Hidi kon auk nahkitung.

²² Hidi nam, auk niin nalang pait, kon auk natloa pait. Auk ngat net ale buil itu, isin nas inu-inu puti deng ina mes man nuli ka obon isi.

²³ Hidim auk ngat net pait ale buil itu, beas ase, aha sii nol bloen tuun, lole tom angin otot tam.

²⁴ Kon nam ael aha iut nas hol nuli ael man beas inu ngas. Hidi na kon, auk nahkitung. Auk nahdeh in natloa ni se atuil in tana ngas son. Mo muik tahan at mes lo kon, man tek puting nal bel auk in natloa na nahin na.”

²⁵ Kon Yusuf tek noan, “Ama lahi. In natloa dua nas nahin mes sii. Ama Lamtua Allah tek

ama lahi meman son, deng asa man Un le dake ka.

²⁶ In natloa na nahin na elia: aus-saip iut man apan banan isi ngas, nol ael buil iut man isin inu ngas nahin na noan, muik oras liis-lasa taun itu. Oen nahin na mes sii.

²⁷ Hidim aus-saip man apan daat le seen sii ngas, nol ael buil iut man aha sii ngas, nahin na noan, oras lubu taun itu.

²⁸ Tiata Ama Lamtua Allah tek meman, asa man Un le daken na. Na banansila el asa man apin auk in teka ka.

²⁹ Mam kit haup oras in liis-lasa taun itu, se totoang ingu-iung in se dale Mesir rias.

³⁰⁻³¹ Hidi nam, kit haup oras lubu lako pes taun itu. Mam oras lubu na muun isi. Didiin muik in kaa lo tetetas se dale nia. Totoang atuli li lubus isi, didiin oen nangan net oras in liis-lasa ka pait lo.

³² Tiata, ama lahi in natloa oe dua na, nahin na noan, Ama Lamtua Allah dake-mana meman ela son. Nesang lo ka kam, asa man Un in mana son na, dadi.

³³ Undeng na, le auk muik in nangan elia: banan dui ka ama lahi nuting atuil in tana mesa, man mana-koet taan nol babanan. Hidim nikit un le doha-tinang dale Mesir nol babanan.

³⁴ Nol banan dui ka, se oras in liis-laas taun itu ka, ama lahi nikit atuling mes didang pait, le oen dulu nakbua in hapu ngas mamamo. In hapung mamamo nas, oen bating op lima, le pesang op mesan na.

³⁵ Oen musti daek muid ama lahi in prenta ka, le oen dulu ale-ael deng papmes ingu-iung in se

Mesir rias. Hidim oen musti pesang ale-ael nas se mana-maan in pesang ngas, le dohas babanan.

³⁶ Le halin nam taun iut lubu kas maas lisu lam, kit muik in kaa nabale. Eta taon ela lam, muik tahan atuli in mate, undeng hmatu in nala lo.”

Lahing nga nikit Yusuf le daid un ima kanan se dale Mesir

³⁷ Ming Yusuf in aa ela ka kon, lahing nga nol un atulin tene in se um lahi la ngas tade muid Yusuf in teka na.

³⁸ Hidi kon lahing nga tek noan, “Ama Lamtua Allah Koo Niu' ka leo-leo nol Yusuf. Tiata bet kit haup atuil didang pait man banan dui deng un lo ka.”

³⁹ Hidim lahing nga aa nol Yusuf noan, “Ama Lamtua Allah tek totoang nias bel ku son. Halasam kaim tana noan, ku niam atuil in tana. Nol ku in nuting lalan na banan dui deng atuli li totoang.

⁴⁰ Tiata nol nia, auk nikit ku le daid auk imang kanan. Le halin nam auk hutun nias totoang hii muid se ku in leka ka. Suma auk siing man lapa dui deng ku.”

⁴¹⁻⁴² Hidi na kon, lahing nga kolong puting un paa hmarat ta, le nae tamang lako se Yusuf hnanga ka. Hidim un tek noan, “Nini nia, auk nikit ku le daid auk imang kanan se papmes dale Mesir ria.” Hidim un pake bel Yusuf kaod blatas duda mesa, nol lotong belen ranteng mea mes laok se un leo ka.

⁴³ Hidi nam, un bel un kereta ahloet nomer dua la, le Yusuf saken. Muik atuli in lail muna se hmunan deng kereta la, le haman tek noan,

“Hoe! Sai lalan na! Le todan!* Ta muik atuil tene mes le maa lako deng nia.” Nini in tao ela ka, lahing nga nikit Yusuf son le daid un ima kanan se dale Mesir.

⁴⁴ Lahing nga tek Yusuf noan, “Elia! Ku tanan meman son noan, auk niam mo lahi. Mo auk tek totoang auk atulin in se dale Mesir rias son noan, eta ku bel dola lo kam, oen boel tao saa lo.”

⁴⁵ Hidi nam, lahing nga ngali Yusuf ngala ka, *Safnat Panea*, muid atuil Mesir ras ngalan. Un kon tapa bel Yusuf sapa-bihata mesa, ngala Asnat. Yusuf bakin na, ngala Potifera. Un nam tulu agama se kota On.† Nini ela lam, Yusuf daid atuil tene se dale Mesir.

⁴⁶ Dedeng oen nikit Yusuf fa, un umur taun buk tilu. Kon nam un laok papmes le tinang totoang mana-maan in se dale Mesir ras.

⁴⁷ Se taun iut in liis-lasa ngas, klapa-klapa las puting isin mamoo lai-lisi.

⁴⁸ Hidi kon Yusuf tadu ima-ii las le laok tao nakbuan isin in lai-lising nas le pesang. Ale-ael lai-lisi man oen hapus se kota ola lam, oen pesang se um in dulu deng kota na.

⁴⁹ Didiin ael man oen in dulu nakbua ngas mamoo isi. Banansila el hlaen in ne tasi suut tua, didiin muik atuli in sukat nalas pait lo.

⁵⁰ Oras lubu ka maa lius lo bii kam, Yusuf sapa Asnat hua ana biklobe at dua son.

⁵¹ Kon Yusuf tek noan, “Ama Lamtua Allah tao auk le auk nadidingun in susa-daat, se dedeng auk in puting deng auk amang nga uma la ka

---

* **41:43** Dais Ibranin esa ka nahin na bisa kon noan ‘bubu’ tamlom ‘suda’. † **41:45** Kota On na ngaal didang nga se dais Yunanin nam ‘Heliopolis’.

son.” Undeng na le, un ngali un ana hmunan na *Manase*, (man nahin na noan ‘nadidingun’).

⁵² Dedeng un haup ana nomer dua la kon, un aa pait noan, “Auk haup in susa-daat se maan ni son. Mo Ama Lamtua Allah bel auk hangun, le auk haup tana-ana ni son.” Kon un ngali tana-ana na, *Efraim*.‡

⁵³ Hidi na kon, oras in liis-lasa taun itu las hidis.

⁵⁴ Kon oras lubu taun itu la maa lius lolen, tom nol asa man hmunan nu Yusuf in tek hidis son na. Se nusa-nusa didang nguas kon, atuli las lubus son. Mo se totoang mana-maan in se dale Mesir ras muik in kaa nabale.

⁵⁵ Nesang lo kon, atuil Mesir ras tom lubu. Kon oen lakos nodan in kaa se lahing nga. Kon lahing nga tadu oen lakos se Yusuf, le muid un in prenta ka.

⁵⁶ Mo oras lubu na muun keko sake, didiin se totoang mana-maan in se Mesir ras kon tom lubu. Kon nam Yusuf sai maan in pesang ale ngas totoang, le hee ael bel atuil Mesir ras.

⁵⁷ Hidi nam muik atuli deng ola-ol tuun, maas le sos in kaa deng Yusuf, se Mesir. Undeng oras lubu na muun isi.

42

Yusuf kakan nas laok sos in kaa se Mesir

¹ Dedeng na, ama Yakob ming atuli tek noan, ale muik ne Mesir, kon un aa nol un anan nas

---

‡ **41:52** Se dais Ibranin nam, *Efraim* ma nahin na noan, ‘haup ana’, tamlom ‘dale boa’, tamlom ‘mamo keko lako’.

noan, “Ana me! Tasao le mi daad langan tuun eli lia!

² Auk ming son noan, ne Mesir muik in kaa. Tiata banan dui ka, mi laok sos in kaa se lua, le halin nam kit mateng un hmatu deken.”

³ Kon nam, Yusuf kakan nas hngulus mana-mana le laok sos in kaa se Mesir.

⁴ Mo Yakob dai bel Yusuf palin hmudin Benyamin, le laok baab lo. Lole un nangan noan, “Tamlom mo tana-ana na laok kon un tutnaal in daat pait ta.”

⁵ Undeng atuli li se ola-ol ming son noan, muik in kaa ne Mesir, tiata muik atuli mammo laok sos in kaa se nua. Oras lubu ka kon lako lius se dale Kana'an. Ta Yakob anan nas* kon lakos muid le sos in kaa se lua.

⁶ Dedeng na, Yusuf daid lahi nga ima kanan se Mesir son. Eta atuli deng ola-ol maa le sos ale lam, Yusuf man hee beles. Undeng na le, dedeng un kakan nas maas lius kon, oen laok hai bukun nas didiin oen silan nas lakos huud se dale, le todan una.

⁷⁻⁸ Nikit un tutnaal oen kon, un tanas meman. Mo Yusuf tao apa ka banansila el atuil Mesir ra, tiata oen taan un lo. Hidim un ketan oen nol in komali noan, “Mi niam deng ola?”

Oen siut noan, “Kaim deng Kana'an. Kaim maa nodan le sos in kaa.”

⁹ Kon Yusuf nangan net un in natloa hmunan nua ka. Tiata un tao liing oen noan, “Auk parsai lo! Taon elola ko mi totoang niam mata-mata. Mi maam le nuting dale Mesir sa-saa man atuil

---

* **42:5** In dula dais Ibranin na noan 'Israel ana nas'. Mo Israel nol Yakob atuli mes sii ngala.

didang boel tanan lo kas, hidim hobalin le keng nol kami, ta lo!”

¹⁰ Mo oen siut noan, “Lo tuang! Kaim niam suma tuang atulin in loka-loka tuun. Baktetebes kaim suma maa le sos in kaa tukun.

¹¹ Kaim totoang niam aman mesa. Kaim niam atuil mata-maat lo, tuang! Kaim atuil banan.”

¹² Mo Yusuf aa nol in komali muun dui pait, noan, “Hee! Nole deken! Boel nole auk deken! Meman mi niam mata-mata. Taon elola ko, mi maa le nuting halin taan sa-saa man atuil didang tanan lo, deng dale nia!”

¹³ Hidim oen kaen noan, “Loo tuang! Kaim niam suma tuang atulin in loka-loka tukun! Kaim maam deng dale Kana'an. Kaim pali-kaka, at hngul dua. Kaim totoang amans mesa. Kaim palin hmudin na dada nol kaim aman na. Nol kaim palin mes pait ase son.”

¹⁴ Hidim Yusuf hobalin siut noan, “Loo! Apin auk in teka ka toma. Meman mi niam mata-mata.

¹⁵ Eta lo kam! Mi bel auk taad napat le, halin auk taan mi in teka apin na meman baktetebes ela, tam lo ka. Auk sumpa! Eta mi palin hmudin na maa se ia lo kam, mi boel laok lail dadai dale ni lo!

¹⁶ Tiata mi huil nal at mesa, le laok taap mi palin hmudin na, le maa se nia. Tenga lias auk tahang se ias. Auk le ngat naan mi in aa na baktebes tam lo ka. Etan lo kam, meman mi niam baktebes mata-mata.”

¹⁷ Hidi nam Yusuf tadu, le tahang oen se bui dalen lelo tilu.

¹⁸ Leol tilu la kon, Yusuf laok aa nol oen se bui dalen noan, "Auk niam atuil man in lii Ama Lamtua. Nol taom auk daek muid Un in koma ka tutungus. Le halin nam mi nulim, banan dui ka auk sao mia. Mo muik in leka mesa.

¹⁹ Eta mi aa nahlololo lam, mi musti tulu bel auk tada mesa. Un lalan na elia: auk tahang at mes se bui ki dalen. Tenga lias pait le kil in kaa bel mi nenan nuas. Ta oen natang mi in pait le kil in kaa.

²⁰ Hidim mi kil nol mi palin na maa, le daid tada noan, mi atuil in aa kam nahlololo. Le halin nam, auk hukung tele mi deken."

Ming ela kon, oen tade mudi.

²¹ Hidim oen aa nol apa noan, "Halas ni kit haup in balas deng kit in kula-sala hmunan nua ka lolen son nia, man kit daken son nol kit palin na. Kit net un in sus isi ka son, didiin un nodan tulung, mo kit hosek nolan lo. Undeng na, le halas ni kit haup susa-daat elia."

²² Hidim Ruben tek nuting oen noan, "Hoe pali me! Hmunan nu auk kaing mi son, le boel tao saa tana ka lo, ta lo? Mo mi ming tahan auk in teka ka lo. Tiata halas ni kit lepa-haal Yusuf in mate ka son nia mo!"

²³ Oen aa nol apa ela, mo oen taan lo noan Yusuf kon taan oen dasi la. Undeng dedeng Yusuf aa nol one ka, un aa nini dais Mesir, hidim atuli bali beles pait lako se dais Ibranin.

²⁴ Ming oen aa nol apa ela kon, Yusuf hangu nang soleng one, le un sii lako lilu siing-siing se maan didang. Un lilu hidi kon, un pait lako se one la. Hidim un tadu atuli le but Simeon se un kaka-palin nas silan.

Yusuf kakan nas pait lakos Kana'an

²⁵ Hidi nam, Yusuf lok un ima-ii las, le nisi ael se un kakan nas karong ngas. Hidim nisi tamang pait oen duit tas mesa-mesa, se oen karong ngas bahan nas. Un kon tadu le beles in kaa se lalan. Kon ima-ii las daek muid Yusuf in leka ka.

²⁶ Hidi na kon, Yusuf kakan nas sakeng ael karong ngas laok se oen keledai las dapa, le pait.

²⁷ Se lalan hlala kon, oen teen in kae. Kon at mes deng one la loat un karong nga talin na, le noan nalo un keledai la. Mo un ngat tam un duit in sos ale ka se karong nga dale.

²⁸ Un nahkiut isi! Hidim un haman un pail-kakan nas le tekas noan, "Idaah! Mi maa ngat ni le! Ta kit daat son nia! Oen bel pait auk duit ti ne auk karong ngia."

Net ela kon, oen lii isi. Hidim oen tek apa noan, "Ama Lamtua Allah tao saa pait nol kit son nia?"

²⁹ Hidi nam oen laok napiut. Lius se Kana'an kon, oen nahdeh oen aman na deng totoang asa man in daid nol oen son na.

³⁰ Oen tekan noan, "Papa! Lahing Mesir ra ima kanan na, banan lo isi. Un in aa ka tuun kon daat isi. Un tudu kaim daile, kaim laok mata-maat un dale kua.

³¹ Mo kaim siut noan, 'Ela lo! Kaim aa nahlololo. Kaim niam mata-maat lo.

³² Kaim atuil babanan. Kaim naim kaka-pali at hngul dua. Kaim amans mesa. Suma mes ase son, nol hmudin hesa ka, dada nol paap ne Kana'an.'

³³ Hidim un kon tek noan, 'Auk le ngat sobanaan mia, le mi nole tam lo ka! At mes deng mia li musti dada se ia. Tenga las pait, le kil ael bel

mi nenan nuas, le halin nam oen mates undeng hmatu deken.

³⁴ Mi musti kil nol mi palin na maa le, halasam auk tana noan, mi niam mata-maat lo, mo meman baktebes mi atuil lolo. Eta ela lam, auk sao bel mi kaak-palin man auk in tahang ngia. Nol auk bel dola, le mi laok se ol tuun, se dale nia.’ ”

³⁵ Nahdeh hidi kon, oen bok oen karong ngas nol isin nas. Nahkitu lam, oen mesa-mesam net oen duit tas muik nabael se oen karong ngas dalen. Net ela kon, Yakob nol un anan nas lii isi.

³⁶ Hidi nam, Yakob aa nolas noan, “Mi niam tao ilang auk anang ngias tukun. Yusuf ase son. Hidim Simeon kon ela. Halas ni mi kon le kil nol Benjamin lako lolen? Mi le tao sus auk baktetebes!”

³⁷ Kon Ruben aa nol un ama ka noan, “Papa! Sao Benjamin bel au. Ta auk man lepa-halan nia. Auk hida, le auk nolan pait maa bel papa. Mo etan lo kam, nang le paap keo tele auk anang bikloeb at dua las.”

³⁸ Mo Yakob aa pait noan, “Boel ela deken! Mi boel kil nol Benjamin laok lo. Ta un kaka Yusuf mate son. Halas ni liis un sii son. Eta un kon tom in daat se lalan hlala kam, mi tao sus taplaeng au, le auk bong ngi iil didiin auk mateng, le tamang bolo dalen.”[†]

[†] **42:38** Buk Niu dais Ibranin dul noan, “didiin auk niu lakong Sheol (na atuil hmate kas mana la)”.

43

Yusuf kakan nas pait lakos Mesir, kil nol oen palin Benyamin

¹ Dedeng na, lubu se Kana'an muun sasaek tuun.

² Yakob nol un nenan nas kaa nuli ael man lelon na un anan nas in kil maa deng Mesir ra son. Kon nam un tek oen noan, "Ana me! Banan dui ka mi pait lakom Mesir, le sos kit ael pait."

³ Mo Yahuda siut noan, "Papa! Lelon na, lahing Mesir ra ima kanan na hid muun nol kaim son noan, kaim boel laok tulu silan se un lo, eta kaim nol paap ana hmudin Benyamin lo.

⁴ Tiata paap musti sao adi Benyamin, le lako leo-leo nol kami. Halas-sam kaim tade, le laok sos in kaa bel papa.

⁵ Mo eta paap sao adi Benyamin le laok baab lo kam, kaim kon laok lo. Ta atuling Mesir ra tek ela son nam."

⁶ Kon Yakob kaing oen noan, "Hoe! Tasao le mi tek atuling na noan mi palin muik at mes pait tia? Mi nuti-nuting le tao sus taplaeng auk tukun!"

⁷ Kon oen hanet un noan, "Papa! Atuling na ketan tutungus, le nuting halin taan kaim pail-kakan nias totoang ngam. Un ketan noan, 'Elola, mi aman na nuli nabale le? Mi muik palin bikloeb didang pait tam lo ka?' Lam kaim le tek elol pait ta! Tiata kaim aa nahlolool tukun son na. Le asii taan noan un tadu kaim le kil nol kaim palin ni laok se nua la?"

⁸⁻⁹ Kon Yahuda aa taplaeng pait noan, "Papa! Sao adi Benyamin le nol kaim lako. Auk hida, le eta daid saa nol una lam, nang le auk man

lepa-halan nia. Eta auk nol pait un maa kukuli se papa li lo kam, nang le paap sakeng bel auk kula-sala ka, didiin auk mateng. Tiata paap sao un bel kaim tuun tia, ta kaim le laok son nia. Banan dui ka kaim laok nol lalaba tia, le halin muik in mate undeng hmatu deken.

¹⁰ Eta kaim natang nesang eli lo kam, bet kaim lakong le pait maang lalis dua son.”

¹¹ Hidi kon oen aman sa tek noan, “Eta ela lam, mi tao eli tukun. Laok kat kit dale ka in puting isin banan dui ngas. Banansila el: uin pani, bumbu-bumbu, kai bui bingis uin, mina in taih ili, kenari,* nol bula-bul didang ngas. Hidim kil bel lahing nga ima kanan na, le tekan noan, sa-saa nias kaim kilas bel ama tuun.

¹² Mi kon kil pait duit mamon oe dua, undeng mi musti bel pait duit man lelon mi hapun se mi karong ngas sa. Bet atuil nas man nisi kula na.

¹³ Mi kon kil nol mi palin nia, mo hlapat le pait te!

¹⁴ Auk nodan-nodan le Ama Lamtua Allah man Kuasa Muun Dudui ka, tao lahing Mesir ra ima kanan na, le un namnau mia. Halin nam un tade le bel pait Benyamin nol Simeon, le mi pait maam leo-leo. Mo eta noan auk anang ngias musti ilang ngam, nang le auk man lepa-haal in susa-daat ni napiut tuun tia.”

¹⁵ Hidi nam, oen lakos mana nakbua sa-saa in kil beleng nas nol duit tas, le bok lakos Mesir. Oen kon kil nol Benyamin. Lako lius se luas kon, oen lakos ngada se Yusuf fua.

---

* **43:11** Buk Niu dais Ibranin noan ‘*shaqed*’. Un boa ka el kenari ka.

16 Nikit Yusuf ngat net Benyamin nol un kakan nas kon, un lok tulu in mana-koet ta noan, "Hoe! Nol atuil nias lakos auk uma lua! Hidi kam ku laok keo aus-sapi mesa, le hosan fala babanan. Ta hidim auk kaa leol-ditun ni leo-leo nol one."

17 Kon nam tulu in mana-koet ta daek muid Yusuf in loka ka, le nolas lakos Yusuf uma.

18 Oras oen lakos bus el Yusuf uma lua ka, un kakan nas lii naseke. Lius se lalan hlala kam, oen aa nol apa noan, "Hoe! Tasao le un tadu nol kit maa se ni lia? Tamlom mo un le tao sus kita, undeng duit man oen in nisi pait se kit karong ngas sa la. Oen hlak le nol kit maang se nia, le hidim nahkitu lam oen daek kita, le tao kit daid ata taung una. Hidi halas-sam oen nuhu-dau nal kit keledai lias totoang."

19 Undeng na le, nikit oen lakos dadani nol Yusuf uma la kon, oen aa nol tulu in mana-koet ta noan,

20 "Kaim nodan ampong, ta lelon na kaim maa sos net in kaa se lia son.

21-22 Dedeng kaim pait lakom kaim ingu lua ka, kaim tenem se lalan le ninim tahang. Kon kaim loat karong ngas le noan nalo kaim hmukit tias sam, taan lo molota kaim haup pait kaim duit tas mesa-mesa, se kaim ael karong ngas dalen. Kaim tanan lo, le asii man nisi tamang pait lakos se na lia! Mo kaim kil pait duit tas totoang son ne nia. Tiata kaim nodan le komali deken ne. Kaim kon kil duit didang pait ne nia, le sos in kaa pait."

23 Kon nam tulu in mana-koet ta siut noan, "Mi ete-ete tuun! Boel lii deken! Ta bet mi Lamtuan na man bel mi hangun se mi karong ngas dalen na. Lelon na auk sium mi duit tas totoang son.

Mi muik hningin lo!” Un kon sao puting Simeon bel one.

²⁴ Kon oen totoang taam lakos se Yusuf uma. Hidim tulu in mana-koet ta kat beles ui le boe oen iin nas niu-niu. Un kon nalo bel oen keledai las.

²⁵ Hidim un tekas noan, “Hidim mi kaa leoldiut leo-leo nol tuang.” Oras oen nata-natang Yusuf in maa ka, oen mana meman oen sa-saa in kil bele ngas.

²⁶ Yusuf maa lius kon, oen totoang hai bukun se un sila ka. Hidim oen doong belen sa-saa man oen in kil bele ngas.

²⁷ Kon Yusuf ketan oen noan, “Elola, mi totoang bana-banan ne? Elol nol mi aman man in blalan son na, un kon bana-banan tam lo ka?”

²⁸ Oen siut noan, “Tuang ata in blalan son, man kaim aman in hua ka, bana-banan tuun.” Kon oen bubu le todan ulang un pait.

²⁹ Hidi na kon, Yusuf ngat papmesas, ti un ngat net un palin Benyamin. Oen duas nam ina-aman mesa. Kon un tek noan “Eee! Mi palin man hmunan nu mi in dehet son na, nia ke?”

Hidim un aa nol Benyamin noan, “Pail ana! Auk nodan-nodan le Ama Lamtua Allah bel hangun mamamo se ku.”

³⁰ Yusuf namnau Benyamin naseke, ta nikit un ngat net Benyamin kon, un tahang nal un dalen lo son. Kon un lalaba haung boka nang soleng one, le taam lako se un kamar ra. Hidim un lilu le nang-hkidun se kamar na.

³¹ Lilu hidi kon, un lako laul sila ka. Un tao teken un dalen na, le puit lako tutnaal nolas pait. Hidim un lok un ima-ii las le laok mana mija las.

³² Oen todo bel Yusuf in kaa se mija mes kisa. Un kaka-palin nas kaa se mija mes didang. Un ima-ii atuil Mesir ras kon kaa se oen mija esa. Undeng atuil Mesir ras nikis in daad le kaa leo-leo nol atuil Ibrani las.†

³³ Tulu in mana-koet ta mana hidi son, le Yusuf kaka-palin nas daad saol nol Yusuf. Un tapa oen le mesa-mesam daad muid oen umur ras, deng aan hmunan hesa ka, lako pes pail hmudin na. Oen ngat net maan in dada ngas manas ela kon, oen herang isi.

³⁴ Hidim Yusuf lok un ima-ii las, le oen kat bel un pali-kakan nas in kaa deng un mija la. Oen totoang in simu ka, mamon na tatai. Mo oen tao bel Benyamin nenang nga mammo dui oe lima, deng un kakan nas nena las. Hidi nam oen totoang kaa-niun didiin silis.

44

Yusuf klas lil-muti ka nes

¹ Oen kaa hidi kon, Yusuf hulu-hulu nol un tulu in mana-koet ta noan, "Hoe! Ku laok nisi bel atuil nias ale, se oen karong ngas mesa-mesa didiin inu-inu. Hidim ku nisi tamang pait oen duit tas laok se oen karong ngas mesa-mesa.

² Hidi nam ku kat auk klas lil-muti ka, le taon laok se tana hmudin na karong nga." Kon atuling na lako daek muid Yusuf in loka-tadu ka.

³ Ola oskaong mitang bii kon, Yusuf sao oen le pait lakos kil in kaa nol oen keledai las.

---

† **43:32** Atuil Mesir ras nikis atuil Israel las, undeng atuil Israel las atuil in doha-tinang hmukit.

⁴ Oen lakos katang isi nol kota la lo bii, kam Yusuf tek un tulu in mana-koet ta noan, “Ku laba-laba laok nulut muid atuil nas. Eta ku haup oen son nam, ku ketan elia: “Tasao le mi dalen nas idus naseke nol blalan na, le mi bel seda un in banan nol mia ka, nini in daek dadaat eli kia?”

⁵ Taon elola le mi dalen nias boel naseke, le naok lail-nini tuang klas lil-muti ka lia? Mi tanan lo ke? Na tuang klas in ninu tukun lo! Un kon pake klas na le taung in tinang atuli ulat. Klas na muik un kuat-tes! Mi in tao ni, meman daat isi son!’ ”

⁶ Hidi kon tulu in mana-koet ta laok nulut muid one didiin hapus. Kon un tek one muid Yusuf apin in tek una ka.

⁷ Mo oen kaen noan, “Ama in nangan na elol nia? Kaim sumpa. Kaim niam tao dadaat ela lo!

⁸ Ama esa tanan son ta lo? Duit in se kaim karong ngas dalen lelon na ka, kaim kil pait son, ta lo? Tiata, taon elola le kaim naok lai-niin sa-saa lil-mea, tamlom lil-muti deng tuang uma la lia? Ela lo tetetas!

⁹ Ama nuting esa tukun! Haup klas lil-muti na se asii karong ngam, hukung tele un nol nia! Nol nang le kaim tenga lias, daid ata taung ama tuang nga tuun tia.”

¹⁰ Kon nam tulu in mana-koet ta tek noan, “Lo! Eli tukun. Eta haup klas na se asii lam, un daid auk tuang nga ata. Tenga las boel lakos napiut.”

¹¹ Kon oen laba-laba niung oen karong ngas. Hidim oen loat karong bahang ngas meman.

¹² Hidi kon, tulu in mana-koet ta, presatinang oen karong ngas totoang, kilan deng kaak hmunan na karong nga, maa lako lius se pail

hmudin na nenang nga. Kon nam un haup klas lil-muti ka se Benyamin karong nga.

¹³ Ngat net ela kon, Benyamin kakan nas dalen dudus. Hidi nam oen nikit sakeng oen karong ngas laok se oen keledai las dapa, le hobalin pait lakos kota la.

¹⁴ Oen lakos lius se Yusuf uma la lam, un bii nabael se la. Kon oen hai bukun nas se un sila ka.

¹⁵ Ti Yusuf baet oen le tekas noan, "Hoe! Tasao le mi tao saol auk eli lia! Mi tana tam lo ka, eta atuil tene el au lia lam, nuting taan atuli li sa-saa in buni-napang ngas!"

¹⁶ Kon nam Yahuda siut noan, "Ida loo! Ama Lamtua Allah kolong lulit kaim in kula-sala ngias son. Kaim le aa elol pait, tamlom kaen puting apan nias elol pait ta? Eta noan tuang tahang kaim palin hmudin nia lam, banan dui ka tahang kaim totoang. Kat kaim totoang le daid tuang ata tuun tia."

¹⁷ Mo Yusuf siut noan, "Loo! Haup klas na se asii lam, un man daid auk ata! Auk tahang mi tenga lias lo. Ta mi pait lakom mi aman nu tia!"

Yahuda nodan le un seda Benyamin

¹⁸ Hidi nam, Yahuda lako dadani nol Yusuf, le tekan noan, "Tuang! Auk tana le tuang in kuasa ka banansila el lahi nga. Undeng na le, komali nol auk deken le. Ta auk nodan dola le aa nol tuang bubuit.

¹⁹ Dedeng na, tuang ketan kaim son noan, 'Mi aman na nol mi palin muik nabale, tam lo ka?'

²⁰ Kon nam kaim tek noan, 'Kaim aman na nuli nabale. Nol kaim kon muik palin hmudin mesa.

Dedeng hua una lam, kaim aman na blalan son. Lam kaim palin hmudin na kaka in hua at mesa, mo un ase son. Oen duas inan na mate son. Tiata halas ni liis pail hmudin na sii son. Undeng na le kaim aman na namnau un isi.'

²¹ Tukun nam tuang lok kaim le kil nol kaim palin na maa se nia, le halin tuang netan.

²² Kon kaim siut noan, kaim palin hmudin na boel in lail dadai kaim aman nua lo. Eta un lail dadai kaim aman nua lam, un mate son na.

²³ Kon tuang siut noan, 'Eta mi kil nol mi palin na lo kam, mi boel maa se auk silang ngi pait lo.'

²⁴ Hidi na kon kaim pait. Lius se kaim aman nu kon, kaim nahdeh un deng totoang man tuang in teka ngas.

²⁵ Nesang-nesang kon nam, kaim in kaa ngas hidis. Kon un lok kaim maa se Mesir, le sos in kaa pait.

²⁶ Mo kaim situn noan, 'Papa! Kaim bisa laok se ua pait lo. Ta lahing nga ima kanan na tek kaim son noan, eta kaim kil nol kaim palin hmudin ni lo kam, kaim boel laok se un sila ku lo. Tiata un musti lako leo-leo nol kami, halas-sam kaim lako.'

²⁷ Hidim kaim aman nu tek pait noan, 'Mi tanan son ta lo? Auk sapang Rahel la anan suma at dua siis.

²⁸ Ana hmunan na ase son. Taon elola ko hmukit huin kaa nuli un son. Tiata maa lius leol neot nia, auk net un pait lo son.

²⁹ Eta mi kat tana hmudin ni pait deng au, le un haup in daat kon nam, mi tao sus taplaeng auk se oras blalan ni son na, lole bet auk mateng meman.'

³⁰⁻³¹ Tiata tuang! Eta auk pait lakong se kaim aman nua, mo nol pait kaim palin hmudin ni lo kam, taon elola ko kaim aman na mate son na. Lole un namnau ana ki muun isi, un dalen na napin nol adi Benyamin. Nol un kon blalan isi son, tiata eta kaim tao sus taplaeng una lam, taon elola ko un mate son na.

³² Taplaeng pait, auk hid nol un son noan, auk man temang tana nia. Auk kon hidan son, le eta auk nol pait kaim palin ni lo kam, nang le auk man lep in kula-sala ni didiin auk mateng.

³³ Tiata auk nodan elia tuang: Nang le auk dadang se iang seda una, le auk man daid tuang ata. Le halin nam un pait nol un kakan nias.

³⁴ Eta tana ni pait lo kam, auk kon pait lo. Ta auk tahang nal in ngat auk amang ngu in susa didiin mate ka lo.”

45

Yusuf tek balang un apa ka, nol nodan un ama ka le oen maas daad seda se Mesir

¹ Ming ela kon, Yusuf dalen na nahi, didiin un tahang nal se un atulin in dake ngas silan lo son. Tiata un tadu oen le putis, halin nam un sii nol un kaka-palin nas. Nini ela lam, un tek puting nal apa ka noan, un na mo asii la.

² Tukun nam atuil in dakeng nas totoang putis, kon Yusuf lilu mumuun. Didiin atuil Mesir in se kamar ra likun na ngas kon ming haup un in lilu ka. Nol atuli-atuil in se lahing nga uma la ka kon, ming haup un in lilu ka.

³ Hidi kon, Yusuf aa langa-langa nol un pali-kakan nas noan, “Kaka-paling me! Auk niam

Yusuf, mi pail-kakan na! Paap meman nuli baktebes nabale, ta lo?"

Ming ela kon, un kaak-palin nas lii isi, didiin oen aa nal saa pait lo.

⁴ Yusuf laeh oen le tekas noan, "Kaka-pali me! Mi maam dadani se ni le."

Kon oen lakos dadani nol Yusuf. Un tek oen pait noan, "Auk niam Yusuf, man lelon na mi hee soleng bel atuil Mesir ras.

⁵ Meman mi hee soleng auk son. Mo mi lii deken, nol sua sala apa bakun na. Ta Ama Lamtua Allah esa man kil nol auk maang muna se nia. Nol ela, Un pake auk le bel boa-blingin atuli hut mamomo. Le halin nam oen mates undeng hmatu deken.

⁶ Oras lubu ki halas-sam laok taun dua. Ta nate taun lim pait bii nabale. Se dedeng na lam, atuli li bali dale lo, soko-hai lo, nol haup in nui-nole lo.

⁷ Nini lalan man kit in taan lo nia, Ama Lamtua Allah kil nol auk maang muna deng mia. Le halin nam mi nol mi ana-upun nas haup boa-blingin.

⁸ Tiata in toma ka, mi man in tao le auk maang se ni lo, molam Ama Lamtua Allah in tao. Un man tao auk le daid lahi nga ima kanan, se Mesir nia. Kon auk daid tulu in mana-koet se lahi nga um lahi la. Se ia lam, muik atuil didang pait man lapa dui deng auk lo.

⁹ Tiata mi pait lakom nol lalaba tia, le tek auk in aang nias bel papa, noan: 'Paap ana Yusuf fa, nuli nabale! Un daid atuil tene son ne dale Mesir. Un kon nodan paap le lalaba lako Mesir.

¹⁰ Mam paap boel daad se dale Gosen, man dadani nol una. Maan na banan, hidim bluang.

Tiata paap haup maan le moang paap lae-blai las, laen nas, nol aus-sapi las totoang se lua. Hidim un kon nodan, le paap lako nol ana-upu nias totoang, uma isin nias, nol pusakan nas totoang, le daad se luas.

¹¹ Eta paap se Gosen nam, un bisa papa-paiduil paap se lua. Ta oras lubu ki nate taun lim pait bii. Tiata mam un ator, le paap nol paap nenan nias, nol hmukit tas totoang muik tahan in dabun saa lo.' "

¹² Yusuf tekas hidi ela kon, un aa pait noan, "Halas-sam mi net nol matan esan son, ta lo? Adi Benyamin, auk niam baktebes Yusuf.

¹³ Tiata lako lam tek kit papa noan, auk in kil kuasa ne Mesir ri tene isi. Nol dehet totoang asa man mi in net son nas bel papa. Hidi na lam, mi kil nol paap lalaba maa se lia tia."

¹⁴ Hidim un neok un palin Benyamin, le oen duas lilu.

¹⁵ Un kon neok un kakan nas totoang, le un likis mesa-mesa. Hidi na, halas-sam oen dehet nol una.

Lahing Mesir ra sium Yusuf kaka-palin nas

¹⁶ Dedeng lahing nga nol un atulin in dake ngas ming haup noan, atuil in maang nas, Yusuf kaka-palin nas, kon oen totoang dalen kolo.

¹⁷ Hidim lahing nga tek Yusuf noan, "Yusuf! Tek ku pali-kakam mas, le oen sakeng ael laok se oen keledai las, le kil nolas lakos Kana'an.

¹⁸ Hidim tadu oen le kil nol ku amam ma nol un nenan nas totoang, le oen maas daad seda se lias tia. Mam auk bel oen dale in banan dui se

Mesir, le oen bisa nulis se las, nol oen kaa dale na in hapu ngas.

¹⁹ Tek oen kon, le kil kereta deeh meman deng ias, halin taung in sakeng tana-anang blutu kas, nol ku amam ma.

²⁰ Nangan pusaak man oen kil nal maa se ni lo ngas deken, ta totoang man in banan dui se Mesir rias mam oen palas.”

²¹ Ming ela kon, Yusuf bel oen kereta dehe, nol in kaa se lalan muid lahing nga in prenta ka. Nol un pali-kakan nas* mana-koet oen sa-saa las, le pait lakos muding lahing nga in leka ka.

²² Yusuf kon bel oen at mesam kaod balu apa mesa. Mo un bel Benyamin duit muti ngatus tilu, nol kaod balu apa lima.

²³ Un kon tunang bel un ama ka sa-saa man in banan dui se Mesir, le sakeng se keledai tahngulu hngulu. Hidim un bel taplaeng ale, ruti, nol in kaa bili-ngala se keledai heteng hngul kisa pait, le daid in kaa taung oen in pait maas se Mesir.

²⁴ Hidi nam, un sao oen le pait nol in hida noan, “Mi boel kaen apa se lalan deken!”

Yakob ming haup noan Yusuf nuli nabale

²⁵ Hidi kon oen pait lakos oen aman sa, se dale Kana'an.

²⁶ Lakos lius se luas kon, oen tekan noan, “Papa! Paap ana Yusuf nuli nabale. Un daid atuil tene, le kil bandu ne Mesir!”

---

* **45:21** In dula esa ka dul noan “Israel anan nas daek muid lahi nga in leka ka.” Israel na mo, Yakob ngaal didang nga.

Yakob ming haup ela kon, un langan tukun, nol parsai oen in dehet na lo.

²⁷ Mo nikit oen tek hidi belen Yusuf in hida ngas, nol net kereta man Yusuf in tunang, le halin taung in sakeng nol un lako Mesir ra, halas-sam un parsai.

²⁸ Kon un tek noan, “Idaah! Auk anang nga nuli nabale lia! Eta ela halas-sam auk daleng ngi kolo! Auk musti laok net un le, halas-sam auk mateng nol babanan.”

46

Yakob nol un nenan nas tao nakbuan oen sa-saa las, le bok lakos Mesir

¹ Hidi na kon, Yakob* tadu un ima-ii las le tao nakbuan oen kai-batu las, kon oen bok lakos nang dale Kana'an. Lakos lius se iung Barsebas† kon, un keo hmukit le tao in todan-lahing bel Ama Lamtua Allah, man deng lolo hmunan nu, un ama Isak in todan-lahing nga.

² Duman mesan na kon un natloa. Se in natloa na dalen, un ming Ama Lamtua Allah haman un noan, “Hoe Yakob! Ku haung le hii napat se Auk le!”

Kon un siut noan, “Iya Lamtua, elola?”

³ Kon Ama Lamtua tekan noan, “Auk niam Ama Lamtua Allah, man ku amam ma todan-lahing son deng lolo hmunan nua ka. Ku lii in laok Mesir deken. Ta mam Auk tao ku in hua-koet tas le daid bangsa tene mes se lua.

---

* **46:1** Buk Niu dais Ibranin na dul noan, “Israel mana hidi kon, oen bok lakos”. † **46:1** Maan ni ngala esa ka Barseba, mo kit dais Helong ngi tapnaeng -s undeng tata bahasa dais Helong nga ela.

⁴ Nol mam ku in lako Mesir ra Auk leo-leo nol ku. Ela kon, mam Auk nol ku in hua-koet tas pait maas Kana'an. Oras ku in mate ka, ku anam Yusuf haup ku hngasam ma.”

⁵ Hidi na kon, Yakob nol un anan nas‡ bokas deng iung Barsebas. Hidim oen sakeng una, nol un sapa-anan nas se kereta man lahing Mesir ra in bele ngas.

⁶⁻⁷ Oen kon kil totoang oen hmuki-pusakan nas, nol totoang hmukit man daid oen nenan se dale Kana'an nas. Hidim Yakob nol un anan biklobe las, un anan bihata las, nol un upu kia-kaon nas totoang bok lakos Mesir.

Yakob nenan nas muid le lakos Mesir

⁸ Yakob nenan man in muid le lakos se dale Mesir ras ngalan nas elia:§

Aan hmunan na, Ruben.

⁹ Un anan nas: Henok, Palu, Hesron nol Karmi.

¹⁰ Simeon nol un anan nas: Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin nol Sohar. Nol Saul, un ana in daid deng un sapa-bihatan Kana'an na ka.

¹¹ Lewi nol un anan nas: Gerson, Kehat nol Merari.

¹² Yahuda nol un anan nas: Sela, Peres nol Sera. Yahuda ana didang, Er nol Onan mates son se Kana'an. Un kon kil nol Peres anan nas: Hesron nol Hamul.

¹³ Isaskar nol un anan nas: Tola, Pua, Ayub nol Simron.

---

‡ **46:5** Buk Niu dais Ibranin na noan, “Israel anan nas kil nol oen aman Yakob lako.” § **46:8** Buk Niu dais Ibranin na dul noan, “Israel nenan nas”.

14 Sebulon nol un anan nas: Sered, Elon nol Yahleel.

15 Oen totoang nam Yakob nol un sapa Lea anan in hua ngas, dedeng oen daad se Mesopotamias sa. Muik pait oen anan bihaat siing man ngaal Dina ka. Tiata Yakob nol Lea in hua ngas totoang atuli at buk tilu beas tilu.

16 Hidi nam muik un anan deeh pait deng un sapa didang ngas, el: Gad nol un anan nas: Sifion, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi nol Areli.

17 Aser nol un anan nas: Yimna, Yiswa, Yiswi, Beria nol oen batan mes ngala Sera.

Nol Beria anan nas kon: Heber nol Malkiel.

18 Oen totoang nas atuli at hngul eneng. Nas Yakob nol un sapa Silpa upu-anan nas. Silpa na mo ata, man Laban in belen se un ana bihaat Lea, Yakob sapa hmunan na ka.

19 Hidi nam muik pait deng Yakob sapa Rahel. Un hua ana at dua: Yusuf nol Benyamin.

20 Dedeng na, Yusuf saap nol Asnat son se Mesir. Yusuf bakin na, tulu agama mes deng kota On. Un ngala Potifera. Yusuf duas Asnat anan nas: Efraim nol Manase.

21 Benyamin kon muid le lako Mesir leo-leo nol un anan nas: Bela, Beker, Asibel, Gera, Naaman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim nol Ared.

22 Tiata Yakob nol un sapa Rahel in hua-koet tas, atuli at hngul aat.

23 Hidi nam, Yakob muik sapa mes pait, ngala Bilha. Oen duas anan nas: Dan nol Naftali. Dan ana ka, ngala Husim.

24 Naftali nol un anan nas: Yasel, Guni, Yeser nol Silem.

25 Yakob nol sapa Bilha in hua-koet tas, atuli at itu. Bilha na mo ata, man Rahel hapun deng un ama Laban na.

26 Tiata Yakob in hua-koet man lakos se Mesir ras, atuli at buk eneng beas eneng. Kaih nol un ana-manhiun nas lo bii na.

27 Taplaeng nol Yusuf anan in hua se Mesir ras, at dua. Tiata Yakob nol un nenan man daad se dale Mesir ras totoang, atuli at buk itu.

Yakob tutnaal nol un ana Yusuf pait

28 Oras oen lakos dadani son nol Mesir kon, Yakob tadu un ana Yahuda lako muna, le haman Yusuf maa tutnaal nol un se Gosen. Dedeng oen lakos lius son se Gosen kon,

29 Yusuf saek lako un kereta la, le laok tutnaal nol un ama ka se na. Oen tutnaal apa kon, Yusuf neok un ama ka le oen duas lilu nol apa nesang isi.

30 Hidi kon Yakob tek Yusuf noan, "Auk anang Yusuf! Halas-sam auk net ku esa son. Nol auk taan son noan, ku nuli nabale. Tiata auk mateng nol ni tia kon, banan."

31 Hidi kon Yusuf tek un pail-kakan nas totoang noan, "Kaka-paling totoang! Auk musti laok tek lahing nga noan, auk nenan nas maas son deng Kana'an.

32 Auk kon tekan noan, mi niam, atuil in moang lae-blai nol aus-sapi. Undeng na le, mi kon kil nol mi hmukit tas, nol hmuki-pusakan nas deng Kana'an.

33 Eta lahing nga haman mia, le ketan mi noan taom mi daek asa,

³⁴ lam mi siut un noan, mi totoang niam atuil in moang hmukit deng mi anan bii kua, banansila el mi upu kia-kaon nas kon. Nini ela lam, mam un tadu mi le daad se dale Gosen.” Yusuf tekas ela, undeng atuil Mesir ras nikis, eta oen daad nakbua nol atuil in lolo-poa hmukit tas.

47

Lahing nga bel Yusuf nenan nas dale

¹⁻² Hidi kon, Yusuf nol un kaka-palin nas at lima, lakos ngada se lahing nga. Yusuf tek lahing nga noan, “Ama lahi! Auk amang nga nol auk kaka-paling ngas, maas son deng Kana'an. Oen maas nol oen laen, lae-blai las, aus-sapi las, nol oen kai-batu las totoang. Halas ni oen totoang ne dale Gosen son.”

³ Kon lahing nga keket noan, “Lelo-lelo lam mi daek asa la?”

Kon oen siut lahing nga noan, “Kaim niam atuil in lolo-poa hmukit, banansila el kaim upu-aman nas kon, ama lahi.

⁴ Halas ni, se dale Kana'an oras tuu muun isi, tiata muik in kaa nol bluan pait lo son. Ta kaim maam se dale nia, le daad tahang. Kaim kon kil nol kaim hmukit tas. Undeng na, kaim nodan ama lahi le tade kam, kaim daad se dale Gosen, le doha-tinang kaim hmukit tas se luas.”

⁵ Kon nam lahing nga tek un in koma ka bel Yusuf noan, “Halas ni ku amam ma, nol ku pail-kakam mas ne nias son.

⁶ Tiata oen tao dale ni banansila el oen nena esa lako. Se auk in tana kam, dale Gosen na, dale man in banan dui se nusa nia. Tiata banan dui ka, oen daad se las tuun tia. Nol eta deng one

la muik in doha-tinang taan hmukit tam, nang le oen kon doha-tinang bel auk nena lias se luas kon.”

⁷ Hidi nam, Yusuf kil nol un ama ka laok tulu se lahing nga kon. Lius se luas kon, Yakob kohekanas le nodan Ama Lamtua Allah bel hangun se lahing nga.

⁸ Kon lahing nga keket Yakob noan, “Ama umur taun bakun son na?”

⁹ Yakob situn noan, “Auk nuling taun ngatus buk tiul son, mo auk daad tetesa se mana mes lo. Auk upu-amang ngas kon ela. Eta sukat nol one lam, auk umur ri meman daen dui. Mo inu nol in susa-daad mamu dui.”

¹⁰ Hidi kon Yakob seon lahing nga. Mo un lako lo bii kam, un nodan Ama Lamtua pait le bel hangun se lahing nga.

¹¹ Hidi nam Yusuf daek muid lahing nga in teka ka, le tulu bel oen maan se dale Gosen. Maan na banan isi. (Mam oen ngali maan na ngala ‘Rameses’.) Kon nam Yusuf ama ka, nol un kaka-palin nas daad napiut se las.

¹² Hidim Yusuf kon mana in kaa bel un ama ka, un kaka-palin nas, nol oen sapa-anan nas totoang, deng in tene dui ngas lako pes ana blutu kas.

Oras lubu se dale Mesir ra muun keko lako

¹³ Dedeng na, lubu ka muun isi, didiin se ola-ol kon muik in kaa pait lo son. Deng Mesir lako pes Kana'an, atuli las totoang bloen son. Oen daek nal saa pait lo son, undeng oen lubus naseke.

¹⁴ Hidim totoang atuli-atuil in deng mana-maan in se Mesir, nol mana-maan in se Kana'an nas maas, le sos in kaa deng Yusuf. Kon un

tao nakbuan duit tas totoang, le laok pesang se lahing nga uma.

¹⁵ Dedeng na, atuil Mesir nol atuil Kana'an nas duit tas hidis son. Tiata oen sos nal in kaa pait lo son. Kon nam oen maas ngada Yusuf le nodan noan, "Ama! Bel kaim in kaa le, le halin nam kaim matem undeng lubu deken. Ta kaim duit tas hidis son."

¹⁶ Kon Yusuf siut noan, "Eta noan baktetebes mi duit ase son nam, tao eli tukun: bel mi hmukit tas, le auk bel sedas nini in kaa."

¹⁷ Undeng taun na Yusuf tekas ela, tiata oen bel oen hmukit tas, le Yusuf beles in kaa. Oen hmukit tas banansila el: ahlothe, lae-blai, laen, aus-sapi, nol keledai.

¹⁸ Taun in pait maa ka, oen pait maas se Yusuf le tek noan, "Ama! Kaim aa nahlolool tukun. Kaim duit tas nol kaim hmukit tas, paap silin nalas totoang son. Halas ni kaim muik saa lo son. Liis kaim apan nias, nol kaim dale kias tuun son.

¹⁹ Nang kaim le kaim matem deken. Eta kaim matem mam, asii man daek dale nias sa? Banan dui ka, ama kat kaim le daid ata se papa. Nol paap kat kaim dale kias, le taos daid paap nena. Hidim paap bel kaim bini, le kaim soko-hai bel papa. Hidim kaim in kae ka, nol kaim dale kas, paap bel sedas nini in kaa. Sadi kaim matem deken."

²⁰ Undeng oras lubu ka muun keko lako, tiata totoang atuil Mesir ras hee soleng oen dale kas. Kon Yusuf sos nal totoang dale in se Mesir ras, le daid lahing nga pusaka.

21 Nini ela, tiata Mesir hutu-ata nas totoang daid ata deng lahing nga.*

22 Mo deng nas totoang, Yusuf sos tulu agama las dale kas lo, undeng lahing nga bel oen in kaa tutungus. Tiata oen hee oen dale kas lo.

23 Dedeng na Yusuf aa nol hutu las noan, "Halas ni mi daid lahing nga ata son. Mi dale kas totoang kon, auk sos bel lahing nga son. Tiata mi kat bini-biin nias, le laok soko-hais se dale nas tia.

24 Eta lius in nui-nole kam, in hapung nas mi bating op lima. Op mesan na kilan bel lahing nga. Lisin op aat tas, mi pake daid bini, nol taung mia, nol mi nenan nas in kaa."

25 Kon oen siut noan, "Ama! Ku bel slamat kaim son, tiata kaim nodan mamu. Kaim tade le daid ama lahi ata."

26 Hidi nam, Yusuf pake atorang na le daid hadat se dale Mesir. Tiata deng totoang ael man hutu las in nui-nole ngas, oen bating op lima. Op mesan na oen belen se lahing nga. Op aat tas oen pake esas. Suma tulu agama las dale kas siis, man lahing nga sosas lo. Hadat na, oen pake napiut.

Yusuf hida, le un puan Yakob se oen upu kikaon nas niut utu nguas

27 Kilan deng dedeng na, kon atuil Israel las daad napiut se Mesir, se dale Gosen. Oen daid atuil in muki, nol oen in hua-koet tas kon mamu taplaeng.

---

* 47:21 Muik in dula dais Ibranin tek kon noan, "Yusuf kil tamang atuli las totoang lakos se kota las dalen."

²⁸ Se Mesir, Yakob nuli taplaeng taun hngul itu pait, didiin un umur taun ngatus buk aat beas itu.

²⁹ Un oras-lelon in mate ka dadani son kon, un hamam Yusuf le tekan noan, “Ana Yusuf! Auk nataka kam nesang lom Ama Lamtua Allah le hamam pait au. Tiata auk nodan, le eta ku namnau au lam, ku sumpa, le ku puan auk se dale Mesir lo.

³⁰ Ku musti nol pait auk aap-sising ngia, lako kit upu kia-kaon nuas maan in puan na. Le ku puan auk se na. Paap in koma ka ela.”

Kon Yusuf siut noan “Banan papa! Eta paap koma ka ela son nam, auk muid tukun.”

³¹ Kon Yakob aa noan, “Elam nol nia, ku sumpa, le tek noan ku daek muid paap in koma ka.”

Tukun nam, Yusuf sumpa muid Yakob in aa ka. Kon Yakob hai buku ka le suda se hadang nga dapa, halas-sam un kohe-kanas nodan mamose Ama Lamtua Allah.

48

Yakob nodan hangun bel Yusuf anan nas, Efraim nol Manase

¹ Nesang lo kon, atuli maa tek Yusuf noan, un papa heda muun isi son! Tiata un kil nol un anan nas duas, Manase nol Efraim, le laok ngat oen upuns Yakob.

² Nikit Yakob ming noan Yusuf maas son kon, un dising apa ka le hangu daad se hadang nga.

³ Un tek Yusuf noan, “Ana Yusuf! Ama Lamtua Allah man muik kuasa muun isi ka, tulu-balang

Un apa ka son, bel auk se iung Lus, se dale Kana'an. Se na, Un hid au.

⁴ Un tek noan, 'Mam auk bel ku ana-upum mas mam taplaeng, le ku in hua-koet tas daid bangsa tene. Mam Auk kon bel dale ni se ku in hua-koet tas, le daid oen pusaka didiin apan-kloma ki hidi.'

⁵ Tiata, ku anam Efraim nol Manase, oen hak ka elia: auk maang se Mesir ram, oen duas muik son. Ela kon no, auk nangan oen duas son banansila el auk anang in hua esa, el Ruben nol Simeon.

⁶ Mo eta mam ku haup aan pait tam, na ku anam esa lolen. Auk tao oen el auk anang esa lo ka. Tiata, nang le mam oen sium oen pusaka las deng oen kakan Efraim nol Manase tukun.

⁷ Auk tao elia, undeng auk nangan ku inam Rahel. Dedeng kaim pait deng Mesopotamiam, le lakom dale Kana'an kon, ku inam ma mate undeng in hua ana se lalan, dani nol iung Efrata, ne dale Kana'an. Dedeng na, auk daleng nga iil isi! Kon auk puan un se lalan suut in laok bus el iung Efrata ka." (Iung na halas ni, oen ngali ngala *Betlehem*.)

⁸ Yakob* aa hidi le un nikit sila ka lam, un net Yusuf anan nas se na. Kon un ketan Yusuf noan, "Hoe! Ni asii anan nias sa?"

⁹ Kon Yusuf siut noan, "Oen niam tana-ana man Ama Lamtua Allah in bel au, se Mesir."

Kon nam Yakob tekan noan, "Eta elam, ku nolas maa dadani nol au, halin auk kohe-kanas nodan Ama Lamtua Allah le beles hangun."

---

* **48:8** Buk Niu dais Ibranin na noan "Israel".

¹⁰ Yakob blalan son, nol un mata ka ngat tam nus tukun. Tiata un ngat net nol babanan isi lo. Kon Yusuf nol un anan nas lakos dadani nol Yakob, le un neko-lik one.

¹¹ Hidi na kon, un aa nol Yusuf noan, “Bablaan nia, auk nangan noan bet auk tutnaal ku pait lo ka. Mo halas nia lam, Ama Lamtua Allah dake ka muun dui pait, le didiin auk kon haup ku anam mias.”

¹² Hidi nam, Yusuf pel bian un anan nas deng Yakob,[†] hidim un hai buku ka le sila ka lako tom se dale ka, se un ama ka sila ka.

¹³ Hidi halas-sam Yusuf hangu. Hidim un bel un anan nas le dil dadani nol un ama ka. Un tapa ana hmunan Manase, se Yakob halin kanan na, nol ana hmudin Efraim, se un halin kliu ka.

¹⁴ Mo nikit Yakob le nene ima ka laok se oen duas bon nas, halin nodan hangun beles sa, un seda ima kanan na le nene laok se palin Efraim bon na, mo un nene ima kliu ka laok se kaka Manase bon na dapa.

¹⁵ Hidim un kohe-kanas le nodan Ama Lamtua Allah bel Yusuf hangun, noan,

“Ku upum Isak ama ka, Abraham,
 nol ku upum Isak esa,
 oen duas muid napiut Ama Lamtua
 Allah in koma ka.

Ama Lamtua Allah kon papa-paiduil auk son,
 deng auk muda bii ku, maa lius leol neot
 nia.

[†] **48:12** Alkitab dais Ibranin dul noan, “Yusuf pel bian un anan nas deng Yakob iha ka.”

16 Un kon puting auk son deng totoang in daat beas bakun.‡

Tiata auk kon nodan, le Un bel hangun se tana-anang nias nol oen in hua-koet tas.

Nol eta oen kohe-kanas se Ama Lamtua Allah lam,

oen nadidingun oen kian Abraham, upun Isak, nol auk ngalang ngi deken.

Nang le oen in hua-koet tas mam taplaeng, le daid bangsa tene se apan-kloma kia.”

17 Mo nikit Yusuf ngat un ama ka nene ima kanan na laok se pali la bon na kon, un kil un ama ka ima ka, le seda lako se kaka la bon na.

18 Un tek un ama ka noan, “Papa e! Tao ela deken. Ta un na mo Efraim, aan hmunan na lo. Paap musti sakeng paap ima kanan na laok se Manase bon na dapa. Ta na aan hmunan na hak.”

19 Mo un ama Yakob dai tao lo. Le tek noan, “Ana! Meman auk tanan. Ta mam Manase daid muun-tes, nol un in hua-koet tas taplaeng mam, le daid bangsa tene. Mo mam un palin Efraim, muun-tes dui pait. Un in hua-koet tas, daid mam isi, didiin oen daid bangsa tene mam, man muun-tes.”

20 Hidi kon, un tek tana at dua nas noan, “Manase nol Efraim! Mam eta atuil Israel las

---

‡ 48:16 Alkitab dais Ibrarin dul noan, “Auk nodan le Ama Lamtua ima-ii deng sorga sao puting auk deng totoang in daat bili-ngala ngas.” Mo atuil in tana ngas kon tek noan, ni Ama Lamtua tulu Un apa ka, se dedeng Un pake Un ima-ii deng sorga, le sao puting Yakob deng in daat bili-ngala ngas. Ngat kon se Dehet deng Apan-kloma ki in Dadi ka 16:7; 21:17; 22:11,15.

nodan hangun bel atuil didang ngam, oen kon aa nuting mi duam ngalan nas. Mam oen nodan noan, 'Sadi bole lam Ama Lamtua Allah bel hangun se ku, banansila el Un in bel hangun se Efraim nol Manase ka.' "

Nini ela lam, Yakob kon aa Efraim ngala ka muna, deng un kaka Manase ngala ka.

²¹ Hidi nam Yakob tek Yusuf noan, "Ana! Nesang lo ka kam auk mateng. Mo mam Ama Lamtua Allah tulung mia, le nol pait mi lakom se mi upu kia-kaon nas dale kua.

²² Halas ni auk in bel ku ki tene dui deng asa man auk in bel se ku kaka-palim mas sa. Ta auk bel taplaeng ku leten in ne dale Kana'an, man hmunan nu auk katan son deng atuil Amori las, se dedeng auk in keng nolas sa."

49

Yakob tek un anan nas oen-lalin nas, nol hangun man oen hapus se leol hmudin

¹ Hidi na kon, Yakob tadu haman un anan nas totoang. Oen maas totoang son kon, un tekas noan, "Auk anang me! Mi maa dil nakbua dadani nol auk se ni le. Auk le tek mi mesamesam, lalan in nuli se leol hmudin na."

² Hidi kon Yakob tek un anan nas memaan elia, "Yakob anan me! Mi maa le dil puki u au.

Hii, ta mi aman Israel le aa.

³ *Ruben!* Ku nia mo auk anang in blalan dui ka!

Ku kon daid auk hnikan na, nol auk imang kanan son. Atuli-atuli lias todan se ku dui.

⁴ Mo ku dalem ma teken isi lo, taan le ku in koma ka man ola lia. Ku dalem ma banansila el len in ne tasi kua ka, man suktomas sam maa elia mo

suktomas sam lako elua. Suknahkiut tuun, mo ku laok niin nol auk sapang Bilha, le tao hmomos ku amam ma maan in nini ka. Undeng na le, ku ngaal kaka la nahi meman!

⁵ *Simeon* nol *Lewi!* Mi duam sila mesa! Mi duam hlapat isi in nikit suli, le tao sus atuli.

⁶ Mi in koma ka, suma dait nutus aus-sapi las iin ulat tas, didiin oen bosor isi le keo-keo se mana. Nol undeng mi in daat ta, le mi duu siin halas-sam keo atuli. Tiata auk hosek lo nol mi in dehet tas. Auk kon dai muid le kutang nol mi dasi las lo.

⁷ Tiata halas ni, auk bahang mi oen-lalin daat na, lole mi lai-lisin son! Nol mi in komali ka, muik tahan in nangan namnau bubuit lo kon. Mam mi lepa-haal esan mi in daat na. Mam Ama Lamtua Allah hising soleng mi in hua-koet tas, le oen lakos daad holhising se ola-ola, se dale Israel.

⁸ *Yahuda!* Ku ngalam ma nahin na noan, 'naka'. Mam ku kaka-palim mas naka ku, nol suda le todan ku. Ku kon tudan-kida ku musu las, didiin oen nikit nal bon nas lo.

⁹ Ku niam banansila el singa muda man in muun, man nuting taan in kaa esa. Ku kon tuladang el singa ta-hngulu man lui apa ka, le laok nini; muik tahan in brain tia sepo ku lo. Ku kon tuladang el singa ina man doh un ana ka; muik tahan atuli in brain laok kusun lo. Atuli las lii-tiud ku, nol muik in brain le tao lobo-lau nol ku lo.

¹⁰ Mam ku niam, kil bandu. Ku in hua-koet tas kon kil bandu mudi-muid apa, didiin mam muik At Mes kil hak lapa dui deng totoang. Un daad

le kil bandu, hidim bangsa-bangsa las totoang todan Una, nol hii-ming se Una.

¹¹ Mam ku nuli nol dael kolo tutungus! Ku kom saa tukun kon, muki! Nol ku kom le tao saa tuun kon, dadi! Hidim ku hmukit tas, nol ku klapa las isin nas taplaeng mamo, le liis-lasa didiin sole-soleng tuun ela.

¹² Ku in kaa-ninu ngas fala banan sii, didiin hidi nutus taan lo.

¹³ *Sebulon!* Ku dale pusaka la bluang dui, nol dani tasi, lako lius kota Sidon. Kapal-kapal las deng ola-ol maas le soleng oen nahu las nol babanan se ku onan na.

¹⁴⁻¹⁵ *Isaskar!* Ku nia mo tuladang el keledai in tes sa, mo ku bom baut isi. Eta ku nini se lalan hlala son nam,* asii man dising le bangun ku, halin laok napiut ta? Ase! Na mo eta ku ngat net iung man in leok isi mes se suu halin nua, lam tadu ku lo kon ku nikit ku sa-saa las, le bok lako ua son na. Ku ela son na!

¹⁶ *Dan!* Ku ngalam ma nahin na noan, 'atuil in nutus dasi'. Hidim mam ku nol ku in hua-koet tas, man nutus bel ku bangsa las dasi las nol in ngele halin lo.

¹⁷ Ku nia mo banansila el ul in muik lasong nga, man nini natang se lalan suut ta. Eta atuli saek ahloet le kaliut deng na lam, suknahkitum ul na sau ahloete la iin na, ta atuling in sake ka nahi batlenga.

---

* **49:14-15** Dais Ibranin na pake nahin dua: "nini se mana dua hlala" nol "nini se karong in sakeng dua hlala".

18 Ee AMA LAMTUA! Auk nodan le Ku bel boa-blingin kaim totoang.

19 *Gad!* Ku ngalam ma lin na naha-bubuit tam tatai nol 'hote-dait labang'. Mam atuil in nako ngas maas keng nol ku, mo ku hobalin keng nolas le tao tehen one.

20 *Aser!* Mam ku klapa las isin nas banan dui, le ku daek kukis leko-leko man fala banan, ta lahi-lahi las maas sos kukis se ku.

21 *Naftali!* Ku niam banansila el lus ina huin, man muik tahan atuli in pekot ku lo. Ku kon hua nal ku anam mas uih-leko ana lo.

22 *Yusuf!* Ku tuladang el kai ina in lohangan man nuli dani nol ui mata ka. Un bango ngas lohangan sake lako se tembok lapa-lapa ngas.†

23 Muik atuli in idus le soleng oen dalen in iil isi ka bel ku, banansila el musu las hmeon ku.

24 Mo Ama Lamtua Allah man auk in todan na, tulung ku. Tiata Un tao ku imam ma le teskain, le didiin deng kakatang kon no, ku hmeon bali nal one. Ku nal one, undeng Ama Lamtua man tulung ku, meman Un in kuasa ka muun isi baktebes! Undeng na le, auk nahlae se Una. Ta Un man doh au.

25 Mam Un kon doh ku. Nol Un bel hangun se ku, hangun deng apan-dapa kua, nol hangun deng apan-kloma kia, nol hangun in hua ana mamomamo nol boa-blingin.

26 Leten nas ilang lo. Nol auk hangun in bel ku nia, mamomamo dui deng leten-leten nas totoang!

---

† 49:22 Bango se Alkitab dais Ibranin in mo nia ki langa lo. Muik atuil in tana ngas tek noan, un nahin na 'kai in lohangan', tenga las tek noan 'keledai'.

Nang le totoang hangun nias holbohohon tia se ku la, undeng ku man dui hidi deng ku kaka-palim mas totoang.

²⁷ *Benyamin!* Ku in brani ka, banansila el ngot huin in lubu ka. Ohkaong bii kon, un nulut le daek hmukit taung un in kaa son. Eta duman nam, un laok bating in kaa lisin nas bel un anan nas. Ku in hua-koet tas kon muun banansila ela!”

²⁸ Ela son na, Yakob tek meman bel un ananan nas lalan in nuli, se leol hmudin na, mesamesam nonool un in hua-koet tas. Oen totoang nas, man puting Israel ngalan hngul dua kas.

Yakob mate

²⁹⁻³⁰ Hidi kon, Yakob nodan un anan nas le oen hida, noan, “Nesang lo ka kam auk mateng. Eta auk mateng son nam mi musti nol laok puan auk se upung Abraham niut utu kua. Niut utu na ne liang, dani nol iung Makpela nol Mamre, ne dale Kana'an. Hmunan nua, upung Abraham sos nal liang na nol klaap na, le taon daid un maan in puan nitu son. Un sos nutus son deng Efron, atuil deng ngaal Het.

³¹ Se na, oen puan kit upun Abraham nol upun Sara. Hidim oen kon puan auk amang Isak, nol auk inang Ribka ne maan na. Tiata mi kon musti laok puan auk se uang, se auk sapang Lea halin na.

³² Mi boel nadidingun deken, le puan auk se liang, man upung Abraham in sos nalan son na le!”

³³ Yakob aa hidi ela kon, un nini pait lako se hadang nga, tuun nam un mate.

50

¹ Kon nam Yusuf neok un ama ka, le lilu kamusang nol mumuun. Hidim un lik un ama ka oe-oe.

² Hidi nam Yusuf leka-tadu atuil in mana-koet nitung ngas, le nuh mina se Yakob aap-sisin na, halin Yakob aap-sisin na alet tutungus.

³ Kon nam, atuil nas mana-koet nitung na, le tahang lako lius lelo buk aat, muid oen in nuil-nola ka. Totoang atuil Mesir ras kon lilu nol Yakob in mate ka. Oen melang Yakob lako pes lelo buk itu, banansila el oen atulin tene mes mate.

⁴ Hidi nal leol buk itu las kon, Yusuf tek un pegawi las noan, "Hii ke! Auk nodan le mi kil auk in teka nia, le laok tek lahing nga noan:

⁵ 'Oras auk amang nga le mate ka, un nodan auk le hida, noan auk musti laok puan un aap-sisin na se dale Kana'an. Tiata auk nodan ama lahi le bel auk dola, halin auk laok puan auk amang ngia. Hidi halas-sam, auk pait maang.' "

⁶ Ming ela kon, lahing nga siut noan, "Eta ku hid ku amam ma ela son nam, laok puan se lua tia."

⁷ Kon nam Yusuf lako puan un ama ka. Atuli hut mamu kon lakos leo-leo nol una. Nas lahing nga atulin in dake ngas totoang, nol totoang atuil tene in se dale Mesir ras.

⁸ Yusuf kaka-palin nas, nol oen atulin in dake ngas totoang kon, lakos muid le puan Yakob. In dada se Gosen na, suma oen sapan nas nol anan blutu mea kas, nol oen hmukit tas.

⁹ Muik soldadu mamu kon lakos mudi. Tenga las nol kereta, mo tenga las pait saek ahote.

Undeng in laok mudi ngas mamoi isi, tiata hut in laok muid le puan nitung nga kas lolet ta blatas isi.

¹⁰ Kon nam oen totoang laok kaliut palun Yordan, le lius se mana mes ngala Atad. Taom atuli las maas le diuk ael se na. Se maan na, Yusuf nol un pail-kakan nas lilu le kamusang oen aman na. Kon oen melang duman iut pait se maan na.

¹¹ Nikit atuil Kana'an in se la ngas net oen sus isi ela kon, oen tek apa noan, "Hoe! Mi ngat le! Atuil Mesir ras in melang nitu ka tao dalen iil isi! Oen lilu lako lius tuladang ela lam." Tiata oen ngali maan na ngala *Abel-Misraim*, man nahin na noan, 'Atuil Mesir ras in dalen ili ka.'

¹² Hidim Yakob anan nas tao muid el oen in hid hidi son na.

¹³ Le oen nikit Yakob nitun na, le laok puan se liang, man dani nol iung Makpela, nol Mamre. Abraham sos hidi maan na son se Efron, atuling Het ta, le taon daid oen maan in puan nitu.

Yusuf aa le tao banan un pail-kakan nas dalen nas

¹⁴ Yusuf puan hidi oen ama na kon, un nol un pali-kakan nas pait lakos Mesir, leo-leo nol totoang atuil in muid le laok puan Yakob pas.

¹⁵ Lius se Mesir kon, Yusuf kakan nas mulai lii. Undeng oen aman na ase son, kon oen aa nol apa noan, "Hoe mi nangan le! Eta noan Yusuf pesang dael nabael nol kita, le un balas kit in daek dadaat saol una ka lam, elola la?"

¹⁶ Tukun nam oen koon-mesa, le tunang dais bel Yusuf noan: "Tuang! Kaim nangan nabael oras kit aman na in nuli nabale ka, un tadu kaim

¹⁷ le tek tuang noan, 'Usu, ku musti nadidingun ku kakam mas in daek kula ngas. Undeng hmunan nu oen daek dadaat saol ku son.' Kaim kon nangan kit aman na in todan-lahing Ama Lamtua Allah deng lolo hmunan nua ka. Kaim kon daid Lamtua na, ata. Tiata nol nia, kaim maam le nodan ampong deng tuang, undeng kaim totoang in tao kula saol tuang son na."

Ming ela kon, Yusuf lilu.

¹⁸ Hidi kon, un kakan nas maas esan, le hai bukun nas se un sila ka, nol tek noan, "Nang le tuang tao kaim daid tuang ata tuun tia."

¹⁹ Mo Yusuf tek oen noan, "Auk kakang me! Mi lii pait bakun tia. Suma Ama Lamtua Allah sii, man muik hak in bel hukung atuli. Mo auk lo.

²⁰ Hmunan nua, meman mi koon-mes le daek dadaat saol au. Mo Ama Lamtua Allah seda mi in nangan dadaat na son, le taon daid banan. Tiata Un nikit auk le daid atuil tene, halin nam atuil hut mamu ki, haup in nuli.

²¹ Tiata nol nia, auk tek mi le halin mi boel lii bakun tia. Ta auk hida, le mam auk ngat mia, nol mi anan nas totoang."

Nini Yusuf in aa ela ka, un tao banan un kakan nas dalen nas.

Yusuf in mate ka

²² Hidi na kon, Yusuf daad napiut se Mesir leo-leo nol un kaka-palin nas totoang. Un nuli didiin taun ngatus hngulu.

²³ Un net haup Efraim ana-upun nas. Nol un esa kon papa-paiduil Manase upun nas, oen nam Makir anan.

²⁴ Yusuf tek un kakan nas noan, “Kakas to-toang! Auk nataka kam auk lelon in mate ki maa dadani son. Mo auk parsai, le Ama Lamtua Allah papa-paiduil mia. Mam Un man nol puting mi deng dale nia. Mam Un kon nol puting mi pait lakom se dale, man Un sumpa hidi son, le belen laok se upung Abraham, upung Isak nol kit aman Yakob.”

²⁵ Hidi nam, Yusuf nodan un nenan nas le nikit sumpa, noan, “Mi musti hid nol au. Eta lius oras Ama Lamtua Allah in nol pait mi lakom se kit dale kua ka, mi kon musti kil nol auk seen nias.”

²⁶ Hidi nam, Yusuf mate se dale Mesir, nol umur taun ngatus hngulu. Kon oen nuh mina se un aap-sisin na. Le tamang lako se un nano la dalen.

clxxxi

**Buk Niu In Hida Balu nol Dehet deng
Apan-kloma ki in Dadi ka
Genesis and the New Testament in Helong
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Helong**

copyright © 2011 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Helong

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

a9fa7178-81d2-555c-8d43-970807c734d7